

VILNIAUS UNIVERSITETAS
TEISĖS FAKULTETAS
VIEŠOSIOS TEISĖS KATEDRA

Lino Danisevičiaus,
V kurso, Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės
Studijų šakos studento

Magistro darbas

DUOMENŲ SUBJEKTO TEISĖS PAGAL EUROPOS SAJUNGOS
BENDRAJĄ DUOMENŲ APSAUGOS REGLAMENTĄ

Darbo vadovas: Dr. Gintarė Surblytė-Namavičienė
Recenzentas: Dr. Julius Zaleskis

Vilnius
2019

TURINYS

SAVOKŲ SAŖAŠAS.....	3
ĮVADAS	4
1. DUOMENŲ SUBJEKTO TEISĖS REGLAMENTE.....	8
1.1. DUOMENŲ SUBJEKTO SAŖOKA	8
1.2. DUOMENŲ SUBJEKTO TEISĖS REGLAMENTE	9
2. TEISĖ Į DUOMENŲ PERKELIAMUMĄ	15
2.1. DUOMENŲ PERKELIAMUMO KONCEPCIJA IR REGULIAVIMO ISTORIJA	15
2.2. TIKSLAI.....	19
2.3. TEISĖ IR JOS TURINYS.....	20
2.3.1. TURINIO ELEMENTAI.....	22
2.3.1.1. <i>Teisė gauti asmeninius duomenis</i>	22
2.3.1.2. <i>Teisė persiųsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui</i>	25
2.3.2. TEISĖS Į DUOMENŲ PERKELIAMUMĄ RIBOJIMAI	27
2.3.2.1. <i>Pateikti duomenų subjekto duomenys</i>	28
2.3.2.2. <i>Susiję duomenys</i>	32
2.3.2.3. <i>Duomenų tvarkymas pagrįstas sutikimu arba sutartimi ir automatizuotomis priemonėmis</i>	33
2.3.2.4. <i>Santykis su kitų asmenų teisėmis ir laisvėmis</i>	35
2.3.3. TEISĖS Į DUOMENŲ PERKELIAMUMĄ IR KITOS DUOMENŲ SUBJEKTO TEISĖS	38
2.3.3.1. <i>Teisės į duomenų perkeliamumą ir teisės susipažinti su asmeniniais duomenimis santykis</i>	38
2.3.3.2. <i>Teisės į duomenų perkeliamumą ir teisės reikalauti ištrinti duomenis santykis</i>	39
3. TEISĖ, KAD DUOMENŲ SUBJEKTUI NEBŪTŲ TAIKOMAS TIK AUTOMATIZUOTU DUOMENŲ TVARKYMU, ĮSKAITANT PROFILIAVIMĄ, GRINDŽIAMAS SPRENDIMAS	43
3.1. KONCEPCIJA	43
3.2. REGULIAVIMO ISTORIJA	46
3.3. TIKSLAI	47
3.4. TEISĖ IR JOS TURINYS	49
3.4.1. <i>Reglamento 22 str. 1 d.</i>	50
3.4.2. <i>Reglamento 22 str. 2 d.: Išimtys</i>	56
3.4.3. <i>Reglamento 22 str. 3 d.: tinkamų apsaugos priemonių įgyvendinimas</i>	60
3.5. SANTYKIS SU TEISE BŪTI INFORMUOTAM IR TEISE SUSIPAŽINTI SU DUOMENIMIS ..	64
IŠVADOS	69
ŠALTINIAI.....	71
SANTRAUKA.....	79
SUMMARY	80

SAVOKŲ SAŖAŠAS

Asmens duomenys	bet kuri informacija, susijusi su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 1 d.)
Bendras duomenų apsaugos reglamentas	Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB
Duomenų apsaugos direktyva	Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 95/46/EB (95/46/EB) dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo
Duomenų subjektas	fizinis asmuo, kurio asmeniniai duomenys yra renkami, laikomi ir tvarkomi (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 1 d.)
Duomenų valdytojas	fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar kitas organas, kuris vienas ar drauge su kitais nustato asmens duomenų tvarkymo tikslus, sąlygas ir būdus tvarkomi (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 7 d.)
Duomenų tvarkytojas	fizinis arba juridinis asmuo, valdžios institucija, agentūra ar bet kuris kitas organas, kuris duomenų valdytojo pavedimu tvarko asmens duomenis (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 8 d.)
Duomenų tvarkymas	bet kuri operacija ar operacijų rinkinys, automatiniais arba neautomatiniais būdais atliekamus su asmens duomenimis, kaip antai: rinkimas, užrašymas, rūšiavimas, saugojimas, adaptavimas ar keitimas, atgaminimas, paieška, naudojimas, atskleidimas perduodant, platinant ar kitu būdu padarant juos prieinamus, išdėstymas reikiama tvarka ar sujungimas derinant, blokavimas, trynimas ar naikinimas tvarkomi (Bendrojo duomenų apsaugos reglamento 4 str. 2 d.)

IVADAS

Darbo aktualumas: 2018 m. gegužės 25 d. įsigaliojo 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (2016/679) dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Reglamentas; BDAR) . Šis Reglamentas yra taikomas tiesiogiai ir tampa pagrindiniu duomenų teisės šaltiniu visoje Europos Sąjungoje.

Reglamentas sustiprina duomenų subjektų teises išplėsdamas ir detalizuodamas jų turinį. Įtvirtinama ir visiškai nauja teisė, tai teisė į duomenų perkeliamumą, kuria siekiama suteikti asmenims didesnę laisvę internete ir geresnę savo duomenų kontrolę. Kadangi ši teisė yra nauja, svarbu iširti šios teisės turinį ir pagrindinius jos elementus, kad būtų galima geriau suprasti, kaip ji turi būti įgyvendinama.

Taip pat Reglamente iš Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (95/46/EB) dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (toliau – Duomenų apsaugos direktyva) 15 straipsnio perkeliama ir atnaujinama teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas. Ši teisė dėl pastaraisiais metais iškilusios didžiųjų duomenų (angl. *big data*) reikšmė tampa vis labiau aktualesnė. Didieji duomenys tampa pagrindiniu daugelio kompanijų pajamų šaltiniu, nes jie suteikia galimybę suprasti vartotojus, nuspėti jų asmeninius bruožus bei elgseną, todėl yra paklausūs visoje rinkoje. Taip yra todėl, kad kuo geriau bus suprantamas vartotojas, tuo geriau įmonės jam galės pritaikyti savo produktus ir paveikti jo elgseną. Ray Kurzweil, „Google“ įmonės vyriausiasis techninis inžinierius, yra teigęs, jog ateityje, mašinos geriau už pačius vartotojus žinos jų norus ir troškimus ir tuo naudosis.¹ Todėl neabejotina, jog tokie procesai, kuriais gali būti paveikti asmenys, turi būti reguliuojami suteikiant asmenims teisę patiems spręsti dėl tokių procesų įtakos jų gyvenime. Reglamente įtvirtinta teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, yra viena iš tokių teisių, kuria asmenys gali pasinaudoti siekdami apsisaugoti nuo įmonių ir valdžios institucijų jiems taikomų automatizuotų sprendimų. Kadangi šis technologijų poveikio asmenims klausimas tampa vis aktualesnis, svarbu suprasti, kas sudaro minėtą teisę bei su jos veikimu susijusią problematiką.

---

¹ KERR, I.; EARLE, J. *Prediction, Preemption, Presumption: How Big Data Threatens Big Picture Privacy* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-and-big-data-prediction-preemption-presumption/>>.

Darbo objektas. Nors darbo tema galėtų suponuoti platų duomenų subjektų teisių aptarimą, tačiau numatyta darbo apimtis leistų tik bendrais bruožais apžvelgti visas duomenų subjekto teises, neįsigilinant į jų turinį ir problematiką. Todėl siekiant nuodugnaus tiriamojo darbo, darbo objektu pasirinktos dvi Reglamente įtvirtintos teisės: teisė į duomenų perkeliamumą ir teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, Teisė į duomenų perkeliamumą pasirinkta dėl savo naujumo Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisėje ir svarbaus indėlio duomenų subjektams užtikrinant geresnę savo duomenų kontrolę. teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, pasirinkta dėl vis didėjančios automatizuoto sprendimų priėmimo reikšmės kasdieniame skaitmeniniame gyvenime bei atnaujinto reguliavimo Reglamente.

Darbo tikslas – atskleisti ir išnagrinėti pagrindinius darbo objektu pasirinktų teisių turinio elementus ir su jais susijusias problemas.

Uždaviniai. Darbo tikslui pasiekti išsikelti tokie uždaviniai:

1. Atskleisti ir ištirti pasirinktų teisės į duomenų perkeliamumą turinį, pagrindinius jo elementus.
2. Atskleisti ir išanalizuoti su teisės į duomenų perkeliamumą turinio elementais susijusią problematiką.
3. Atskleisti ir ištirti teisės, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, turinį, pagrindinius jo elementus.
4. Atskleisti ir išanalizuoti su teisės, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, turinio elementais susijusia problematiką.

Darbo originalumas: iki šiol Lietuvoje šio darbo objektu pasirinktos teisės atskirai nagrinėtos nebuvo. Tiesa, galima paminėti, kad 2018 m. Gabrielės Radžiūtės magistriniame darbe yra skirtas poskyris teisei į duomenų perkeliamumą ir jos problematikai aptarti². Bendrą duomenų subjektų teisių apžvalgą yra atlikusios Eglė Štareikė ir Sigita Kausteklytė-

---

² RADŽIŪTĖ, G., *ES Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas kaip duomenų apsaugos teisės šaltinis*: magistrinis darbas, Vilnius: Vilniaus Universitetas, 2018

Tunkevičienė³, apie duomenų subjektų teises kalbama ir Ingos Malinauskaistės-Van De Castel daktaro disertacijoje.⁴ Užsienio teisės doktrinoje tiek teisė į duomenų perkeliamumą, tiek teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, yra analizuojamos išskiriant tik tam tikrus šių teisių aspektus. Teisės į duomenų perkeliamumą temoje paminėtini Helena Ursic⁵, Barbara Van der Auwermeulen⁶, Paul De Hert⁷ moksliniai straipsniai. Teisės nebūti automatizuoto sprendimo, įskaitant profiliavimą, subjektu, paminėtini Isak Mendoza ir Lee A. Bygrave, Marco Almada moksliniai straipsniai.⁸ Šis darbas gali būti reikšmingas teisės doktrinai dėl išsamios nagrinėjamų teisių turinio analizės bei su juo susijusių pagrindinių problemų atskleidimu. Kadangi teisė į duomenų perkeliamumą yra visiškai nauja teisė, o teisės, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, reguliavimas Reglamente atnaujintas, šis darbas gali būti naudingas organizacijoms, siekiančioms užtikrinti duomenų subjektams galimybę įgyvendinti nagrinėjamas teises, taip pat ir patiems duomenų subjektams.

Šaltinių apžvalga: Pagrindinis magistro darbo tyrimo šaltinis yra Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas bei Europos Sąjungos 29 straipsnio darbo grupės (toliau – ES 29 str. darbo grupė) gairės, kuriose atskleidžiami pagrindiniai šiame darbe nagrinėjamų teisių reguliavimo aspektai. Šiame darbe taip pat remiamasi moksliniais straipsniais, kurių didžioji dalis buvo publikuoti *Computer Law & Security Review* leidinyje, taip pat tarptautinių ekspertinių organizacijų, tokių kaip Centre for Information Policy Leadership⁹

---

³ ŠTAREIKĖ, E.; KAUSTEKLYTĖ-TUNKEVIČIENĖ, S. *Pagrindinės duomenų subjekto teisės ir jų užtikrinimas pagal ES Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą*. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (20). Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2018.

⁴ MALINAUSKAITĖ-VAN DE CASTEL, I. *Duomenų subjekto teisės virtualiuose socialiniuose tinkluose*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017

⁵URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 52 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://scripted.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.

⁶VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33.

⁷DE HERT, P., et al. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364917303333>>.

⁸MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 2, University of Oslo Faculty of Law Research Paper, May 8, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2964855>; ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3264189>.

⁹Centre for Information Policy Leadership. *Comments on the Article 29 Data Protection Working Party's "Guidelines on the right to data portability"* (adopted on 13 December 2016) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.informationpolicycentre.com/uploads/5/7/1/0/57104281/cipl_comments_on_wp29_data_portability_guidelines_15_february_2017.pdf>.

ir Privacy International¹⁰ publikuotais straipsniais, komentuojančiais ES 29 str. darbo grupės išaiškinimus. Dėl teisės į duomenų perkeliamumą naujumo ir teisės nebūti automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą, subjektu, kuklaus vaidmens Europos Sąjungos duomenų apsaugos teisėje iki Reglamento įsigaliojimo, nei viena iš šių teisių dar nėra buvusi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo nagrinėjimo objektu, todėl ir šiame darbe jokia teismo praktika nėra aptariama.

Darbo metodai: siekiant visapusiškos nagrinėjamos temos analizės, darbe taikyti šie mokslinio tyrimo metodai: loginės analizės, aprašomasis, lyginamasis, istorinis, lingvistinis ir teleologinis metodai. *Loginės analizės* metodas buvo naudojamas viso tyrimo metu siekiant nuosekliai ištirti teisės į duomenų perkeliamumą bei teisės nebūti automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą, subjektu, reguliavimą, šių teisių turinio elementus. Naudojant *aprašomąjį metodą*, darbe pateikiama nagrinėjamų teisių sampratos ir problematika. Istorinis metodas pasitelktas siekiant apžvelgti nagrinėjamų teisių reglamentavimo istoriją. Darbe taip pat naudojamas *lyginamasis metodas*, kurio pagalba lyginami Duomenų apsaugos direktyvos ir Reglamento teisių reguliavimai, įvairios nagrinėjamų teisės mokslininkų nuomonės ir teiginiai. Taip pat buvo naudojami ir *lingvistinis* bei *teleologinis* metodai. *Lingvistiniu metodu* buvo atskleidžiama nagrinėjamų teisių turinio esmė, o *teleologiniu* – šių teisių reguliavimo tikslai.

Darbo struktūra:

- *Pirmojoje dalyje* aptariama duomenų subjekto sąvoka Reglamente, apžvelgiamos įtvirtintos duomenų subjekto teisės;
- *Antroje dalyje* nagrinėjama teisė į duomenų perkeliamumą, jos koncepcija, reguliavimo istorija ir tikslai, analizuojami pagrindiniai jos turinio elementai bei su jais susijusios problemos;
- *Trečioje dalyje* analizuojama teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, jos koncepcija, reguliavimo istorija ir tikslai, nagrinėjami jos turinio elementai bei su jais susijusios problemos.

---

¹⁰ Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR*, p. 14 [interaktyvus]. [Žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://privacyinternational.org/report/1718/data-power-profiling-and-automated-decision-making-gdpr>>.

1. DUOMENŲ SUBJEKTO TEISĖS REGLAMENTE

Siekiant visapusiškai įgyvendinti užsibrėžtus darbo tikslus, svarbu apibrėžti, kas yra duomenų subjektas ir kokios teisės jam suteikiamos pagal Reglamentą.

1.1. Duomenų subjekto sąvoka

Reglamento pirmtake, Duomenų apsaugos direktyvoje, duomenų subjekto sąvoka nebuvo apibrėžta. Ją buvo galima išvesti iš Direktyvos 2 str. a punkto, kuris apibrėžia asmens duomenis: tai bet kuri informacija, susijusi su asmeniu (duomenų subjektu), kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. O asmenį, kurio tapatybė gali būti nustatyta, apibrėžė kaip asmenį, kurio tapatybė gali būti nustatyta tiesiogiai ar netiesiogiai, ypač pasinaudojus nurodytu asmens identifikavimo kodu arba vienu ar keliais to asmens fizinei, fiziologinei, protinei, ekonominei, kultūrinei ar socialinei tapatybei būdingais veiksniais.¹¹ 2007 m. ES 29 str. darbo grupė taip pat yra pabrėžusi, kad asmeniniai duomenys yra suprantami kaip duomenys, susiję su gyvu asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta.¹² Duomenų subjekto sąvoka Reglamente taip pat lieka atskirai neišskirta, tačiau gali būti išvedama per asmens duomenų apibrėžimą, pateiktą 4 str. 1 p., iš kurio galima suprasti, jog duomenų subjektas yra fizinis asmuo, kurio asmeniniai duomenys yra tvarkomi duomenų valdytojo arba tvarkytojo. Išsiplečiant, galima teigti, kad duomenų subjektą galima laikyti fizinį asmenį, kurio tapatybė nustatyta arba kurio tapatybę tiesiogiai arba netiesiogiai galima nustatyti, visų pirma pagal identifikatorių, kaip antai vardą ir pavardę, asmens identifikavimo numerį, buvimo vietos duomenis ir interneto identifikatorių arba pagal vieną ar kelis to fizinio asmens fizinės, fiziologinės, genetinės, psichinės, ekonominės, kultūrinės ar socialinės tapatybės požymius. Pažymėtina, kad šis duomenų subjekto apibrėžimas išlieka toks pat kaip ir Duomenų apsaugos direktyvoje, tik pridedami du nauji identifikavimo būdai – vietos nustatymo ir interneto identifikatoriaus.

Taigi, kaip galima matyti, Reglamentu, kaip ir prieš jį galiojusioje Duomenų apsaugos direktyvoje, duomenų subjektu Reglamente lieka pripažįstamas tik fizinis asmuo, kurio tapatybė yra nustatyta, ir kurio duomenis tvarko duomenų valdytojas arba tvarkytojas.

---

¹¹ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. *OL 2004 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355–374, 2 str. a punktas.

¹² ES 29 str. darbo grupė. *2007 m. birželio 20 d. Nuomonė dėl privačių duomenų koncepcijos*, Nr. WP173, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>>.

1.2. Duomenų subjekto teisės Reglamente

Reglamente duomenų subjektų teisėms yra skirtas III skyrius „Duomenų subjekto teisės“, šiame skyriuje nustatomų duomenų subjektų teisių sąrašą sudaro 8 teisės. Palyginus su Duomenų apsaugos direktyvoje išvardintomis teisėmis, šis sąrašas beveik nepasikeitė, tik atsirado nauja duomenų perkeliavimo teisė. Turinio atžvilgiu galima matyti, kad kiekviena teisė išskirsta į atskirą teisę, o jų veikimas papildytas. Taip pat galima pastebėti, jog 12 str. įtvirtinami įpareigojimai duomenų valdytojui, kaip jis turėtų veikti, kad būtų sudaromos palankios sąlygos duomenų subjektams įgyvendinti savo teises. Šiame skyriuje trumpai apžvelgsime Reglamente įtvirtintas duomenų subjekto teises.

Teisė būti informuotam

Visų pirma, verta paminėti, jog tarp teisės mokslininkų nesutariama, ar 13 str. įtvirtintas konceptas yra savarankiška teisė. Vieni autoriai teigia, kad teisė būti informuotam ir teisė susipažinti su savo asmens duomenimis yra dvi skirtingos teisės¹³, o kitur galima rasti, kad teisė susipažinti su asmens duomenimis yra teisės būti informuotam dalis.¹⁴ Šio darbo kontekste bus laikomasi nuomonės, jog teisė būti informuotam ir teisė susipažinti su asmens duomenimis yra dvi atskiros teisės.

Taigi, BDAR 13 str. nurodoma, kad kai iš duomenų subjekto renkami jo asmens duomenys, duomenų valdytojas asmens duomenų gavimo metu duomenų subjektui turi pateikti duomenų valdytojo kontaktinius duomenis, duomenų apsaugos pareigūno kontaktinius duomenis, duomenų tvarkymo tikslus, taip pat asmens duomenų gavėjų sąrašą ir pranešti apie ketinimą asmens duomenis perduoti į trečiąją valstybę arba tarptautinei organizacijai. Taip pat, užtikrinant sąžiningumo ir skaidrumo principus, duomenų valdytojas turi pateikti asmens duomenų saugojimo laikotarpį, pranešti apie duomenų subjektų teisių galima įgyvendinimą, teisę pateikti skundą priežiūros institucijai ir tai, kad esama 22 str. 1 ir 4 dalyse nurodyto automatizuoto sprendimų priėmimo bei informaciją apie loginį jo pagrindimą, taip pat reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui.

Teisė susipažinti su asmens duomenimis

---

¹³ FLENDROVSKY, A. *The scope of the right to access under the fundamental right of data protection*. Vienna: Online Journal of International Constitutional Law, 2008, L. 212.

¹⁴ European Union Agency for Fundamental Rights, Council of Europe. *Handbook on European data protection law*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, p. 106-107.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje įtvirtinta, kad kiekvienas turi teisę susipažinti su surinktais jo asmens duomenimis.¹⁵ BDAR 15 str. 1 d. nustato, kad „duomenų subjektas turi teisę iš duomenų valdytojo gauti patvirtinimą, ar su juo susiję asmens duomenys yra tvarkomi“. Jis taip pat turi teisę susipažinti su papildoma informacija, pavyzdžiui, duomenų tvarkymo tikslais, atitinkamų asmens duomenų kategorijomis, duomenų gavėjais, kuriems buvo arba bus atskleisti asmens duomenys, duomenų saugojimo laikotarpiu, taip pat, jei asmeniniai duomenys renkami ne iš duomenų subjekto, informacija apie tų duomenų šaltinius. Taip pat duomenų valdytojas turi pateikti tvarkomų asmens duomenų kopiją. Tai padaryti jis turi įprastai naudojama elektronine forma, jei ir duomenų subjekto prašymas pateiktas elektronine forma ir nėra prašoma pateikti kitaip.¹⁶ Taip pat toks teisė gauti kopiją negali datyti neigiamo poveikio kitų teisėms ir laisvėms, t. y., pavyzdžiui, negalėtų būti pažeista komercinė paslaptis, intelektinės nuosavybės teisės, ypač autorių teisės, kuriomis saugoma programinė įranga.¹⁷

Teisė reikalauti ištaisyti duomenis

Chartija taip pat įtvirtina, kad kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo surinkti asmeniniais duomenys būtų ištaisomi.¹⁸ BDAR 16 str. taip pat įtvirtina šią teisę ir nustato, kad duomenų subjektas turi teisę reikalauti, kad duomenų valdytojas ištaisytų netikslius su juo susijusius asmens duomenis. Atsižvelgiant į tikslus, kuriais duomenys buvo tvarkomi, duomenų subjektas taip pat turi teisę reikalauti, kad būtų papildyti neišsamūs asmens duomenys, pavyzdžiui, pateikdamas papildomą pareiškimą. Teisės mokslininkai šia teisę sieja su duomenų kokybės reikalavimu bei teisėtais duomenų tvarkymo tikslais.¹⁹ Šiuo straipsniu sukuriama tiek teisė asmeniui pakeisti ir patikslinti su savo asmeniu susijusius duomenis, tiek patikslinama duomenų valdytojo pareiga tvarkyti kokybiškus, tikslius ir išsamius asmens duomenis.

Teisė reikalauti ištrinti duomenis („teisė būti pamirštam“)

Duomenų subjektams taip pat yra užtikrinama teisė ištrinti duomenis: „duomenų subjektas turi teisę reikalauti, kad duomenų valdytojas nepagrįstai nedelsdamas ištrintų su

---

¹⁵ Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartija. [2007] OL C 303, 8 str. 2 d.

¹⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). OL L 119, p. 1–88, 15 str. 3 d.

¹⁷ Ibid., 4 d. ir 63 konstatuojamoji dalis

¹⁸ Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija. OL C 326, 2012 10 26, p. 391–407, 8 str. 2 d.

¹⁹ SPINELLO, R. A.; TAVANI, H. T. *Readings in Cyberethics*. Massachusetts: Jones and Barlett Publishers, 2004, p. 420–426.

juo susijusius asmens duomenis, o duomenų valdytojas yra įpareigotas nepagrįstai nedelsdamas ištrinti asmens duomenis.“ Tačiau ši teisė yra galima tik tais atvejais, kai duomenų subjekto duomenys daugiau nebėra reikalingi, kad būtų pasiekti tvarkymo tikslai, kai duomenys buvo tvarkomi neteisėtai ir kai duomenų valdytojui reikia atlikti teisinę prievolę.

Taip pat galima pasinaudoti teise reikalauti ištrinti duomenis, kai duomenų subjektas atšaukia sutikimą, pagal kurį buvo grindžiamas duomenų tvarkymas. Reglamento 65 konstatuojamoji dalis nurodo, jog ši teisė yra ypač svarbi tada, kai duomenų subjektas savo sutikimą išreiškė būdamas vaikas ir nevisiškai suvokdamas su duomenų tvarkymu susijusius pavojus, o vėliau nori, kad tokie asmens duomenys būtų pašalinti. Tokie atvejai, pavyzdžiui, kai būdamas vaiku, asmuo susikuria profilį socialiniame tinkle, įkelia daug savo asmeninių nuotraukų arba asmeninio gyvenimo faktų ir vėliau nori, kad toks profilis būtų ištrintas. Tokiu atveju, duomenų valdytojas, jei tie duomenys buvo paskelbti viešai, turės, atsižvelgdamas į turimas technologijas ir įgyvendinimo sąnaudas, imtis pagrįstų veiksmų, kad šie duomenys būtų ištrinti.²⁰ Tačiau ši teisė turi išimčių, ja negali būti naudojamosi, jeigu duomenų valdytojas vykdo teisinę prievolę, vykdo užduotį viešojo intereso labui, taip pat dėl priežasčių visuomenės sveikatos srityje, dėl tam tikrų archyvavimo ar statistinių tikslų arba dėl teisinių reikalavimo pareiškimo, vykdymo arba apgynimo. BDAR 17 str. 3 d. a punkte taip bandoma suderinti saviraiškos ir informacijos laisvę su teise būti pamirštam. Vienas pagrindinių sprendimų, susijusių su šių teisių santykių yra Google Spain sprendimas, kuriame nustatyta, jog duomenų subjektai Europoje turi teisę, kad paieškos rezultatai su jų vardu būtų ištrinti iš paieškos variklio rodomų rezultatų.²¹ Mokslinėje literatūroje teigiama, kad duomenų subjekto teisė reikalauti ištrinti duomenis grindžiama asmens poreikiu pačiam nuspręsti dėl savo gyvenimo be pasmerkimo praeities įvykių atžvilgiu, ypač kai asmens veiksmai įvyko prieš ilgą laiką ir nebeturi jokio ryšio su dabartiniu duomenų subjekto gyvenimu.²²

Teisė apriboti duomenų tvarkymą

---

²⁰ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). OL L 119, p. 1–88, 17 str. 2 d.

²¹ Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2014 m. gegužės 13 d. sprendimas *Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González*, C-131/12, EU EU:C:2014:317.

²² MANTELERO, A. The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the roots of the ‘right to be forgotten’. *Computer Law & Security Review*, 2013, t. 29, Nr. 3, p. 229-235 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2473151>.

Ši teisė, glaudžiai susijusi su teise reikalauti ištrinti duomenis, nustatyta Reglamento 18 str. yra nauja teisė ES duomenų apsaugos teisėje. Iš esmės, pagal ją duomenų subjektas gali reikalauti, kad duomenų valdytojas apribotų duomenų tvarkymą. Duomenų tvarkymo apribojimas apibrėžiamas kaip saugomų asmens duomenų žymėjimas siekiant apriboti jų tvarkymą ateityje. Aplinkybės, kada duomenų subjektas gali pasinaudoti šia teise yra: kai asmens duomenų subjektas užginčija duomenų tikslumą tam laikotarpiui, per kurį duomenų valdytojas gali patikrinti asmens duomenų tikslumą. Taip pat tai galima padaryti, kai asmens duomenų tvarkymas yra neteisėtas, tačiau duomenų subjektas nenori, kad duomenys būtų ištrinti arba kai duomenų valdytojui nebereikia asmens duomenų duomenų tvarkymo tikslais, tačiau jų reikia duomenų subjektui siekiant pareikšti, vykdyti arba apginti teisinius reikalavimus. Šia teise galima pasinaudoti ir tada, kai buvo paprieštarauta duomenų tvarkymui ir kol bus patikrinta, ar duomenų valdytojo teisėtos priežastys yra viršesnės už duomenų subjekto priežastis.²³ Šiuo atveju galima pamatyti, kad apribojimas daugeliu atvejų yra skirtas tam tikra teise sustabdyti duomenų tvarkymą, kol bus patikrintas duomenų tvarkymo teisėtumas ir sąžiningumas. Apribojimas leidžia tokius duomenis tik saugoti, o tolesnis tvarkymas gali būti atliekamas tik gavus duomenų subjekto sutikimą, siekiant pareikšti, vykdyti arba apginti teisinius reikalavimus, arba apsaugoti kito fizinio ar juridinio asmens teises arba dėl svarbaus viešojo intereso.²⁴

Teisė į duomenų perkeliamumą

Duomenų perkeliamumo teisė yra naujas konceptas, įtvirtintas ES duomenų apsaugos teisėje. BDAR 20 str. 1 d. nurodo, kad duomenų subjektas turi teisę gauti savo duomenis ir persiųsti juos kitam duomenų valdytojui. Šiuo atveju nurodyta, kad galima perkelti tik tokius duomenis, kurie yra susiję su duomenų subjektu ir kurie buvo pateikti jo paties. Duomenų valdytojas šiuos duomenis turėtų pateikti susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu ir nesudaryti kliūčių juos perkelti kitam duomenų valdytojui.

Taip pat duomenų subjektui užtikrinama teisė, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis tiesiogiai persiųstų kitam, kai tai techniškai įmanoma.²⁵

Duomenų perkeliamumu galima pasinaudoti tik tada, kai duomenų tvarkymas yra grindžiamas sutikimu arba būtinumu siekiant įvykdyti sutartį ir atliekamas

---

²³ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL L* 119, p. 1–88, 18 str. 1 d.

²⁴ *Ibid.*, 18 str. 2 d.

²⁵ *Ibid.*, 20 str. 2 d.

automatizuotomis priemonėmis. Taip pat ši teisė turi nedaryti poveikio teisei reikalauti ištrinti duomenis ir neigiamo poveikio kitų teisėms ir laisvėms.²⁶ Apie šios teisės reikšmę ir problematiką plačiau bus kalbama antroje šio darbo dalyje.

Teisė nesutikti

Reglamentas užtikrina duomenų subjektams teisę nesutikti, kad su juo susiję asmens duomenys būtų tvarkomi remiantis viešuoju interesu arba teisėtais duomenų valdytojo arba trečiosios šalies interesais. Tačiau tokį nesutikimą duomenų valdytojas gali užginčyti įrodydamas, kad duomenys tvarkomi dėl įtakingų teisėtų priežasčių, kurios yra viršesnės už duomenų subjekto interesus, teises ir laisves, arba siekiant pareikšti, vykdyti ar apginti teisinius reikalavimus.²⁷ Duomenų subjektas turi absoliučią teisę nesutikti su duomenų tvarkymu, kai jis atliekamas tiesioginės rinkodaros tikslais.²⁸ Aiškiai matyti, kad ši teisė kildinama iš duomenų subjekto sutikimo pagrindų. Tai reiškia, kad jeigu asmuo davė sutikimą duomenų tvarkymui, tai jis gali apsigalvoti ir atsiimti savo sutikimą laisva valia.

Teisė, kad asmeniui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas

BDAR 22 str. 1 d. nustatyta teisė saugo duomenų subjektą nuo automatizuotu duomenų tvarkymu grindžiamų sprendimų, kurie jam kelia teises arba panašias didelio poveikio pasekmes.

Antroje šio straipsnio dalyje nustatytos išimtys, kada vis dėlto tokie sprendimai yra leidžiami, tai būtų: siekiant sudaryti arba vykdyti sutartį tarp duomenų subjekto ir duomenų valdytojo, taip pat kai tai leidžia Sąjungos arba valstybės narės teisė ir kai tai pagrįsta aiškiu duomenų subjekto sutikimu. Kai yra taikomoms sutarties vykdymo arba duomenų subjekto sutikimu paremtos išimtys, duomenų valdytojai yra įpareigoti įgyvendinti tinkamas priemones, kurios apsaugotų duomenų subjekto teises bei laisves ir teisėtus interesus, bent jau teisę reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį ir užginčyti sprendimą.²⁹

Naujas reikalavimas šios teisės reguliavime yra tas, kad automatizuoti sprendimai neturėtų būti paremti specialių kategorijų asmens duomenimis, nebent yra duotas duomenų

---

²⁶ *Ibid.*, 20 str. 3 ir 4 d.

²⁷ *Ibid.*, 21 str. 1 d.

²⁸ *Ibid.*, 21 str. 3 d.

²⁹ *Ibid.*, 22 str. 3 d.

subjekto aiškus sutikimas.³⁰ Plačiau šios teisės reikšmė bei problematika bus aptarinėjama trečiojoje šio darbo dalyje.

Taigi, matyti, kad nors tiesiogiai Reglamente duomenų subjektas ir nėra apibrėžtas, tačiau jo sąvoka iš esmės nuo Duomenų apsaugos direktyvoje įtvirtintos duomenų subjekto koncepcijos nesikeitė. Reglamente duomenų subjektu yra laikomas tik fizinis asmuo, kurio tapatybė yra nustatyta, ir kurio duomenis tvarko duomenų valdytojas arba tvarkytojas. Kalbant apie duomenų subjektų teises, matyti, kad jų reglamentavimu siekiama duomenų subjektams suteikti daugiau kontrolės savo duomenų atžvilgiu, taip pat įnešti daugiau skaidrumo į duomenų valdytojų atliekama duomenų tvarkymą.

---

³⁰ *Ibid.*, 22 str. 4 d.

2. TEISĖ Į DUOMENŲ PERKELIAMUMĄ

Teisė į duomenų perkeliamumą, įtvirtinta BDAR 20 str., yra nauja ES duomenų apsaugos teisė, taip pat laikoma viena iš svarbiausių reglamento naujovių, suteikianti duomenų subjektams geresnę savo asmeninių duomenų kontrolę. Ši teisė leidžia duomenų subjektui gauti asmeninius duomenis, kuriuos jis pateikė duomenų valdytojui, susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu, ir turi teisę persiųsti tuos duomenis kitam duomenų valdytojui be jokių kliūčių. Ši teisė laikoma kaip sustiprinanti naudotojo pasirinkimo teisę, suteikia jam daugiau kontrolės ir įgalinimo.³¹ Toliau šioje rašto darbo dalyje analizuojamas teisės į duomenų perkeliamumą turinys ir pagrindinė su juo susijusi problematika.

2.1. Duomenų perkeliamumo koncepcija ir reguliavimo istorija

Pati duomenų perkeliamumo idėja nėra nauja – svarstymų apie šį konceptą pamažu daugėjo augant interneto vartotojų skaičiui, jų laikomų duomenų kiekiui internete ir poreikiui tuos duomenis perkelti į kitus internetinius puslapius. Esminė duomenų perkeliamumo idėja yra įgalinti interneto vartotojus kontroliuoti savo asmeninius duomenis, suteikiant teisę juos perkelti ir jais dalintis. 2007 m. įkurto Duomenų perkeliamumo projekto (angl. *The Data Portability Project*), kurio tikslas yra siekti nesuvaržyto duomenų perkeliamumo internete, įkūrėjas šią koncepciją apibūdina kaip „nevaržančią patirtį, kai asmenys gali laisvai judėti tarp internetinių paslaugų, iš naujo panaudojant jų pačių pateiktus duomenis, tuo pačiu metu išlaikant privatumo kontrolę ir gerbiant kitų asmenų privatumą.“³²

Iš esmės, duomenų perkeliamumas suteikia internetinių paslaugų vartotojams laisvę visus sukauptus duomenis perkelti kitam paslaugų teikėjui. Idealiu atveju siekiama, kad naudotojams, prieš pradėdant naudotis nauju internetinių paslaugų teikėju, neberekėtų patiems suvesti visų reikalaujamų duomenų, – be trukdžių perkelti informaciją iš panašaus paslaugų teikėjo, kuriam yra pateikti identiški duomenys, pakaktų kelių spustelėjimų.

Duomenų perkeliamumas taip pat labai susijęs ir su sąveikumu (angl. *interoperability*).

Sąveikumo sąvoka yra anksčiau apibrėžta ES teisėje kaip „atskirų ir skirtingų organizacijų gebėjimas bendrai veikti siekiant abiem šalims naudingų ir sutartų tikslų,

---

³¹ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 3 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

³² SAAD, C. *The data portability landscape – An update* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://blog.dataportability.org/2008/12/18/the-data-portability-landscape-an-update/>>.

įskaitant informacijos ir žinių mainus tarp organizacijų, atliekant veiklos procesus, kuriuos jos gali vykdyti, duomenų mainams naudojant tų organizacijų IRT sistemas.³³ Tarptautinė standartizavimo organizacija sąveikumą apibrėžia kaip „gebėjimą susisiekti, vykdyti programas arba perduoti duomenis tokiu būdu, kad vartotojui nereiktų mažai arba visai jokių žinių apie duomenų savybes.“³⁴ Šis terminas apima skirtingus aspektus, į kuriuos turi būti atsižvelgta norint, kad paslaugos ar sistemos, turinčios skirtingus šaltinius, darniai veiktų tarpusavyje ir perduotų turimus duomenis viena kitai. Sąveikumas reiškia, jog nesvarbu, kas perduoda ar gauna duomenis, jie turėtų būti pateikti bendruomenėje sutartu būdu taip, kad jų tolesnis pritaikymas išliktų nepakitęs, nesvarbu, kokios šalys dalyvauja perdavime.³⁵ Pagrindinė sąveikumo esmė yra ta, kad skirtingų paslaugų teikėjų skirtingos sistemos turi gebėti veikti bendrai tam, kad būtų palengvintas vienoje iš platformų įkeltų duomenų perdavimas kitai platformai ir jog visa tai veiktų greitu naudotojui būdu.³⁶

Kalbant apie šios duomenų perkeliavimo koncepcijos įgyvendinimą, vienas iš pradininkų šioje srityje yra laikomas jau minėtas 2007 m. atsiradęs projektas Duomenų perkeliavimo projektas, kurio tikslas – siekti nesuvaržyto duomenų perkeliavimo. Prie šio projekto ilgainiui prisijungė ir technologijų kompanijos „Facebook“ ir „Google“, tačiau daugelis kitų kompanijų, pavyzdžiui, „Spotify“, „LinkedIn“, iki šiol suteikia galimybę tik iš dalies pasinaudoti duomenų perkeliavimo teise, t. y. užtikrina tik teisę gauti duomenis, nesuteikiant galimybės juos perkelti kitam paslaugų teikėjui. Dabartinę duomenų perkeliavimo situaciją apžvelgiantys mokslininkai ją vadina duomenų perkeliavimo „pirmąja versija“, turėdami omenyje, jog antroji duomenų perkeliavimo versija turėtų apimti ir galimybę perkelti asmeninius duomenis kitam paslaugų teikėjui.³⁷

Verta paminėti, kad 2017 m. „Facebook“, „Google“, „Microsoft“ ir „Twitter“ kompanijos įkūrė ir 2018 m. vasarą paskelbė apie Duomenų perkėlimo projektą (angl. *Data Transfer Project*), kurio tikslas yra sukurti tarp paslaugų teikėjų veikiančią atviro kodo duomenų perkeliavimo platformą, kad asmenys visame tinkle galėtų kilnoti

---

³³ 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 922/2009/EB dėl Europos viešojo administravimo institucijų sąveikumo sprendimų (ISA), OL L 260, 2009 10 3, p. 20–27, 2 str.

³⁴ Tarptautinė standartizavimo organizacija. *Terminai ir apibrėžimai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:2382:ed-1:v1:en>>.

³⁵ SAAD, C. *The data portability landscape – An update* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<http://blog.dataportability.org/2008/12/18/the-data-portability-landscape-an-update/>>.

³⁶ VAN DER AUWERMEULEN, Barbara. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 60.

³⁷ NATI, M. *Data Portability 2.0 is yet to come* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://medium.com/mydata/data-portability-2-0-is-yet-to-come-1c438c2a96c1>>.

savo duomenis tarp skirtingų paslaugų teikėjų.³⁸³⁹ Darbo autoriaus nuomone, vien dėl šių kompanijų užimamos rinkos dydžio tokio projekto įgyvendinimas labai prisidėtų prie duomenų perkeliamumo realaus veikimo internetinėje erdvėje ir geresnės asmeninių duomenų kontrolės suteikimo duomenų subjektams. Paminėtini ir kiti projektai, susiję su duomenų perkeliamumo įgyvendinimu bei kurie galėtų ypatingai prisidėti prie duomenų subjekto įgalinimo: *Ocean Protocol* – projektas, kuris siekia decentralizuoti duomenų perdavimą, leisti žmonėms apmokestinti savo duomenis ir visa tai daryti užtikrinant skaidrumą bei kontrolę;⁴⁰ *Personium* – projektas, kuriuo siekiama, kad visi asmeniniai duomenys iš įvairiausių paslaugų teikėjų būtų kaupiami atviro kodo serveryje ir pateikiami suinteresuotiems asmenims pagal paties duomenų subjekto poreikius ir nurodymus.⁴¹

Kalbant apie siekius šią idėją reglamentuoti, pirmasis bandymas įtvirtinti teisę į duomenų perkeliamumą gali būti randamas 2010 m. „Socialinių tinklų vartotojų teisių akte“ (angl. *A Social Network Users' Bill of Rights*), kuriame nustatyti principai, pagal kuriuos rekomenduojama veikti socialiniams tinklams.⁴² Tiesa, šis dokumentas neturi jokios teisinės galios, nes buvo sukurtas įvairių IT specialistų, teisininkų, aktyvistų bei interneto naudotojų iš viso pasaulio JAV vykusios technologijų ir konferencijos metu.⁴³ Taip pat paminėtina, jog 2010 m. JAV Baltieji Rūmai paskelbė *My Data* iniciatyvą, kuri skatino ne tik duomenų pasiekiamumą, bet ir duomenų prieinamumą.

Nors Europos Sąjungos lygmeniu veikiančioje Duomenų apsaugos direktyvoje apie teisę į duomenų perkeliamumą nieko neužsimenama, tačiau pirmieji jos požymiai ES teisėje gali būti randami telekomunikacijų srities reguliavime – Universaliųjų paslaugų direktyvos (2002/22/EC) 30 straipsnyje „Numerio perkeliamumas“. Jo 1 d. nurodo, jog „Valstybės narės užtikrina, kad visi viešai prieinamų telefono ryšio paslaugų, įskaitant judriojo ryšio paslaugas, abonentai, kurie to pageidauja, galėtų išlaikyti savo numerį (numerius), nesvarbu, kokia įmonė teikia paslaugą <...>“⁴⁴ Šis telefono numerių

---

³⁸ *Data Transfer Project* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://datatransferproject.dev/>>.

³⁹ Verta paminėti ir tai, kad darbo rašymo metu (2019 m. I ketvirtis), pasak šio projekto sumanytojų, projektas yra vis dar aktyviai vystomas.

⁴⁰ *Ocean Protocol* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://oceanprotocol.com/>>.

⁴¹ *Personium* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://personium.io/en/index.html>>.

⁴² GAGNIER, C. *A Social Network Users' Bill of Rights: "You" Must Decide* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.w3.org/2011/track-privacy/papers/GagnierMargossian.pdf>>.

⁴³ GAGNIER C. *A Social Network Users Bill of Rights: You Decide* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.huffingtonpost.com/christina-gagnier/a-social-network-users-bi_b_618124.html>.

⁴⁴ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų Direktyva), OL L 108, 2002 4 24, p. 51—77.

perkeliamumas yra laikomas teoriniu ir praktiniu teisės į duomenų perkeliamumą pirmtaku.⁴⁵ Kitu žingsniu informacijos perkeliamumo link taip pat gali būti laikomas Pagrindų direktyvos 31 konstatuojamoji dalis, kuris skelbia, jog Atviros taikomųjų programų sąsajos (angl. *API*) padeda interaktyvaus turinio perkeliamumui tarp perdavimo mechanizmų.⁴⁶

2012 m. teisė į duomenų perkeliamumą buvo pirmą kartą įtraukta į duomenų apsaugos teisės projektą – tais metais Europos Komisija pradėjo duomenų apsaugos reformą, paskelbdama BDAR projektinę versiją. Kaip pastebi Helena Ursic, pasiūlyta duomenų perkeliamumo versija buvo vertinama kontraversiška, t. y. išsiskyrė Europos Sąjungos valstybių narių nuomonės dėl teisės į duomenų perkeliamumą apimties. Pirmiausiai, kaip pažymima, nebuvo aišku, ar duomenų perkeliamumo teisė buvo skirta ją įgyvendinti tik socialiniuose tinkluose, ar apėmė ir visas sritis, kuriose atliekamas duomenų tvarkymas, pavyzdžiui, energijos ar finansų sektoriuose. Kėlė neaiškumų ir tai, ar duomenų perkeliamumas apėmė tik teisę perkelti asmeninius duomenis tarp paslaugų teikėjų ar ir teisę juos gauti.⁴⁷

Taip pat pastebėtina, jog asmeninių duomenų perkeliamumas buvo skatinamas dar prieš patvirtinant BDAR. 2013 m. ES 29 str. darbo grupės pateiktoje nuomonėje dėl tikslo apribojimo principo⁴⁸ skelbiama, jog „duomenų perkeliamumas galėtų padėti verslui ir duomenų subjektams maksimaliai padidinti didžiųjų duomenų (angl. *big data*) naudą subalansuotais ir skaidriais būdais. Jis taip pat leistų sumažinti nesąžiningų veiklų skaičių, netikslių duomenų naudojimo sprendimų priėmimo tikslams riziką, kas būtų naudinga tiek verslui, tiek vartotojams.“ Pabrėžiama, kad jau tuo metu apie duomenų perkeliamumą buvo svarstoma plačiąja prasme – kaip apie bet kokius duomenis apimančią sąvoką.⁴⁹

Apibendrinant galima teigti, kad nors teisė į duomenų perkeliamumą yra nauja teisė ES duomenų apsaugos reguliavime ir iki Reglamento įsigaliojimo pasireiškė tik tam tikrais akcentais, tačiau skaitmeninėje erdvėje ši koncepcija gyvuoja jau pakankamai ilgai, kad

---

⁴⁵ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 194 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364917303333>>.

⁴⁶ 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų Direktyva), OL L 108, 2002 4 24, p. 33—50.

⁴⁷ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://script-ed.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.

⁴⁸ ES 29 str. darbo grupė. *2013 m. balandžio 2 d. Nuomonė dėl tikslo ribojimo, Nr. WP 203*, p. 47 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf>.

⁴⁹ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 195 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364917303333>>.

nuo idėjos būtų pereita prie konkrečių veiksmų, į kuriuos įsitraukia ir didžiosios technologijų kompanijos.

2.2. Tikslai

Galima teigti, kad teisės į duomenų perkeliamumą reguliavimu Reglamente yra siekiama šių tikslų:

Pirma, suteikti asmenims galimybę geriau kontroliuoti savo duomenis.⁵⁰ Asmenų turima kontrolė įgalina sužinoti apie nesąžiningus jų duomenų naudojimo būdus, taip pat aptikti galimas klaidas, ir leidžia užtikrinti, kad duomenys nebūtų naudojami kitais tikslais nei tais, kurių tikisi duomenų subjektas.⁵¹ 2015 m. gegužės 21 d. vykusios konferencijos „Brussels Matters“ metu Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas yra pasisakęs, kad šios teisės dėka asmenys galės nuspręsti, kas bus daroma su jų duomenimis. Literatūroje taip pat teigiama, jog šia teise siekiama asmenis paskatinti iš pasyvaus elgesio pereiti prie aktyvaus savo duomenų pakartotinio panaudojimo skaitmeninėje erdvėje.⁵²

Antra, ši teisė siekia panaikinti tokias situacijas, kai duomenų saugojimas vienoje platformoje veikia kaip kliūtis laisvai pasinaudoti kitomis paslaugomis. Europos Komisija yra teigusi, jog „augant internetinių paslaugų naudojimui, būtent didelis kiekis asmeninių duomenų, kuriuos surenka paslaugų teikėjai, tampa kliūtimi vartotojui pakeisti paslaugas ar jų teikėją, net jei atsiranda geresnė, saugesnė paslauga.“⁵³ Dėl šios priežasties gali būti prarasta asmenų kontaktinė informacija, kalendoriaus istorija, asmeninių žinučių istorija ir kiti asmeniškai ar socialiai svarbūs duomenys, kuriuos yra sudėtinga perkurti arba atkurti. Šiuolaikinės internetinės paslaugos siūlo vartotojams socialinių ryšių palaikymą, inovacijas, tačiau tam, kad būtų galima jomis naudotis, šios paslaugos reikalauja pateikti tam tikrus asmeninius duomenis. Šie duomenys yra labai vertingi ir sukuria paslaugų teikėjo pranašumą prieš konkurentus, nes leidžia geriau pažinti vartotojo poreikius ir juos patenkinti, todėl atsiranda galimybė teikti geresnės kokybės paslaugas. Taip pat asmeniniai duomenys turi ir piniginę vertę, nes juos panaudojusios įmonės gali rodyti asmenims

---

⁵⁰ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). OL L 119, p. 1–88, 68 konstatuojamoji dalis.

⁵¹ European Data Protection Supervisor. Opinion. *Meeting the challenges of big data. A call for transparency, user control, data protection by design and accountability*, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-11-19_big_data_en.pdf>.

⁵² CŪSTĒRS, B.; URŠIČ, H. *Big data and data reuse: a taxonomy of data reuse for balancing big data benefits and personal data protection*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3046774>.

⁵³ Europos Komisija. *2012 m. sausio 25 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SEK(2012) 72 final. Poveikio vertinimas* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_72_en.pdf>.

tikslinę reklamą (angl. *targeted advertising*). Šitaip kaupdamos ir laikydamos didelius asmeninių duomenų kiekius, įmonės pasunkina ir padaro brangų bet kokį vartotojų bandymą pereiti ir naudotis kitais paslaugų teikėjais. Būtent dėl šios priežasties internetinių paslaugų teikėjai yra linkę laikyti duomenis pas save ir trukdyti vartotojams pakartotinai panaudoti jų pateiktus asmeninius duomenis.⁵⁴ Tokiu atveju įvyksta vadinamasis pririšimo (angl. *lock-in*) efektas, kai asmuo, negalintis perkelti savo asmeninių duomenų, pavyzdžiui, į kitą paslaugų platformą, turi naudotis tik esamu paslaugų teikėju ir negali kontroliuoti savo asmeninių duomenų. Galima teigti, kad kuo lengvesnis bus duomenų perkėlimas tarp dviejų paslaugų teikėjų, tuo bus lengviau asmenims pakeisti vienus paslaugų teikėjus kitais.

Kitas šios teisės tikslas yra subalansuoti santykius tarp duomenų subjektų ir duomenų valdytojų, užtikrinant asmenų teises ir jų kontrolę.⁵⁵ ES 29 str. darbo grupė yra teigusi, jog būtent apsaugos priemonės, leidžiančios duomenų subjektams turėti tiesioginę prieigą prie jų duomenų lengvai perkeliama, patogiai ir kompiuterio skaitome formate, gali padėti jiems suteikti daugiau galimybių ir ištaisyti ekonominę pusiausvyrą tarp didelių korporacijų ir duomenų subjektų.⁵⁶ Taip pat paminėtina, jog asmenys, naudojęsi teise susipažinti su duomenimis pagal Direktyvą 95/46/EC⁵⁷ buvo apriboti duomenų pateikimo formatu, kurį pasirinkdavo duomenų valdytojas, kai pateikdavo reikalaujamą informaciją. Ši nauja teisė į duomenų perkeliamumą įgalina duomenų subjektus valdyti savo asmeninius duomenis ir suteikia jiems galimybę lengvai perkelti, kopijuoti ir perduoti asmeninius duomenis iš vienos IT sistemos į kitą.⁵⁸

Taigi, galima išskirti tokius pagrindinius teisės į duomenų perkeliamumą reglamentavimo tikslus: suteikti duomenų subjektams galimybę geriau kontroliuoti savo duomenis, apsaugoti juos nuo galimo pririšimo efekto, t. y. sunkumų norint pakeisti paslaugų teikėją, bei subalansuoti santykius tarp duomenų subjektų ir duomenų valdytojų.

2.3. Teisė ir jos turinys

---

⁵⁴ GERADIN, D.; KUSCHEWSKY, M. *Competition Law and Personal Data: Preliminary Thoughts on a Complex Issue*, 2013 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2216088>.

⁵⁵ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁵⁶ ES 29 str. darbo grupė. *2013 m. balandžio 2 d. Nuomonė dėl tikslo ribojimo*, Nr. WP 203, p. 47 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf>.

⁵⁷ 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355–374.

⁵⁸ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 4 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

BDAR 20 straipsnyje teisė į duomenų perkeliamumą įtvirtinta taip:

1. Duomenų subjektas turi teisę gauti su juo susijusius asmens duomenis, kuriuos jis pateikė duomenų valdytojui susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu, ir turi teisę persiųsti tuos duomenis kitam duomenų valdytojui, o duomenų valdytojas, kuriam asmens duomenys buvo pateikti, turi nesudaryti tam kliūčių, kai:

a) duomenų tvarkymas yra grindžiamas sutikimu pagal 6 straipsnio 1 dalies a punktą arba 9 straipsnio 2 dalies a punktą arba sutartimi pagal 6 straipsnio 1 dalies b punktą; ir

b) duomenys yra tvarkomi automatizuotomis priemonėmis.

2. Naudodamasis savo teise į duomenų perkeliamumą pagal 1 dalį, duomenų subjektas turi teisę, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis tiesiogiai persiųstų kitam, kai tai techniškai įmanoma.

3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta teisė naudojama nedarant poveikio 17 straipsniui. Ta teisė netaikoma, kai tvarkyti duomenis būtina siekiant atlikti užduotį, vykdomą viešojo intereso labui arba vykdant duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas.

4. 1 dalyje nurodyta teisė negali daryti neigiamo poveikio kitų teisėms ir laisvėms.

Kaip galima matyti iš nuostatos teksto, joje yra įtvirtintos trys atskiros teisės, tai:

1) teisė duomenų subjektui gauti su juo susijusius asmeninius duomenis, kuriuos jis pateikė duomenų valdytojui susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu;

2) teisė persiųsti tuos duomenis kitam duomenų valdytojui; ir

3) teisė, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis persiųstų kitam duomenų valdytojui.

Pažymėtina, kad tiek ES 29 str. darbo grupė gairėse dėl teisės į duomenų perkeliamumą, tiek nagrinėtuose mokslininkų darbuose šios teisės aptariamos tik kaip dvi teisės: kaip teisė gauti asmeninius duomenis ir teisė persiųsti tuos duomenis kitam duomenų valdytojui. Šią teisę papildančia laikoma teisė, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis persiųstų kitam duomenų valdytojui laikoma. Laikantis šios logikos, šioje dalyje nagrinėjant duomenų perkeliamumo teisę, ji bus skirstoma į dvi teises.

2.3.1. Turinio elementai

2.3.1.1. Teisė gauti asmeninius duomenis

BDAR 20 str. 1 d. nustato, jog duomenų subjektas „turi teisę gauti su juo susijusius asmens duomenis, kuriuos jis pateikė duomenų valdytojui, susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu“.

Reglamento 68 konstatuojamoji dalis nurodo, kad šios teisės tikslas yra suteikti duomenų subjektams galimybę geriau kontroliuoti savo duomenis. Kaip paaiškina ES 29 str. darbo grupė, pirmiausia, duomenų perkeliavimas yra duomenų subjekto teisė gauti su juo susijusių asmeninių duomenų rinkinį, tvarkomų duomenų valdytojo ir laikyti ar saugoti juos tolimesniam asmeniniam naudojimui.⁵⁹ Taip pat minima, kad toks duomenų saugojimas gali būti atliekamas asmeniniame įrenginyje arba asmeninėje debesijos saugykloje, nebūtinai juos perduodant kitam duomenų valdytojui.⁶⁰

Kaip tokio veiksmo pavyzdį galima pateikti duomenų subjekto norą parsisiųsti klausytų kūrinių istoriją iš „Spotify“ platformos, siekiant sužinoti, kiek kartų buvo perklausyti tam tikri kūriniai, arba duomenų subjekto norą gauti informaciją apie savo pirkinius, naudojantis kurio nors prekybos centrų tinklo lojalumo kortele.

„Susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu“

Kaip nurodoma BDAR 20 str., asmeninius duomenis duomenų subjektas turi teisę gauti „susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu“. Pastebėtina, jog pats BDAR neapibrėžia, ką tiksliai reiškia „susistemintas“, „įprastai naudojamas“ ir „kompiuterio skaitomas formatas“. Ursic tai sieja su įstatymų leidėjų siekiu išlaikyti BDAR technologiškai neutralų, t. y. nesvarbu, kuri technologija naudojama, reguliavimo principai yra taikomi taip pat ir nėra siejami su jokia konkrečia technologija. Tokiu būdu siekiama, kad, pasikeitus technologijoms, reguliavimas netaptų neefektyvus.⁶¹

Auwermeulen teigimu, Europos Komisija pasiūlyme dėl Reglamento buvo nustačiusi, jog ji vertins duomenų perdavimo formatus ir spręs, ar jie atitinka jiems keliamus reikalavimus. Tačiau tokia nuostata buvo pakeista reikalavimu, kad formatas turi

⁵⁹ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliavimą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 5 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 50 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://script-ed.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.

būti skaitomas kompiuterio.⁶² Mokslininkės teigimu, toks reikalavimas apima visus formatus, kurie yra atpažįstami kompiuterinių sistemų arba interneto naršyklių ir dėl šios priežasties užtikrina, kad duomenys galėtų būti toliau tvarkomi.⁶³

ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad sąvokos „kompiuterio skaitomas“ apibrėžimas gali būti randamas Direktyvos 2013/37/EU 21 p., kuris nurodo: „<...> tokia rinkmenos formato struktūra, kuri leistų kompiuterinėms programoms jį lengvai nustatyti, atpažinti ir išskirti iš jo konkrečius duomenis. Elektroninio formato rinkmenose užkoduoti duomenys laikomi elektroniniais duomenimis. Elektroniniai formatai gali būti atvirieji arba nuosavybiniai; jie gali būti oficialūs standartai arba ne. Elektroninio formato dokumentais nelaikomi dokumentai, užkoduoti naudojant tokį rinkmenos formatą, kuris riboja automatinį tvarkymą, nes iš jų duomenų negalima išskirti arba tai sunku padaryti. Kai tinkama, valstybės narės turėtų skatinti naudoti atvirusius elektroninius formatus“.⁶⁴

Susistemintas formatas pasireiškia tuo, kad duomenys turėtų turėti tam tikrą konkrečią struktūrą, pavyzdžiui, jie būtų patalpinti duomenų bazėje arba tam tikruose failų formatuose, pavyzdžiui, JSON arba CSV.⁶⁵ Praktikoje laikomasi nuomonės, kad susistemintas formatas padidina funkcionalumą ir lengvesnį duomenų perdavimą.⁶⁶ Literatūroje „susisteminto“ formato pavyzdžiais taip pat pateikiami RDL ir XML formatai, o nesusisteminto – populiarius PDF formatas, kuris rodo informaciją kaip vieną paveikslą, todėl jo tolesnis panaudojimas yra sudėtingas.⁶⁷ Taip pat pastebėtina, jog susistemintas formatas gali apimti tiek kompiuteriui, tiek žmonėms pritaikytą skaityti ir suprasti informaciją.⁶⁸

Kalbant apie įprastai naudojamo formato reikalavimą, kadangi perduodamų duomenų tipų, kurie yra tvarkomi duomenų valdytojų, gali būti labai daug, BDAR nenustato jokių rekomendacijų, kokiais konkrečiais formatais asmeniniai duomenys turėtų būti pateikiami duomenų subjektui.

---

⁶² VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71

⁶³ *Ibid.*

⁶⁴ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 19 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁶⁵ *Ibid.*

⁶⁶ VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71.

⁶⁷ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 51 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://script-ed.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.

⁶⁸ VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71.

Pripažįstama, kad geriausias ir tinkamiausias formatas atitinkamai gali skirtis įvairiuose paslaugų sektoriuose. Vis dėlto toks formatas visada turi suteikti duomenų subjektams didelį duomenų perdavimo lygį, todėl tokie formatai, kurie yra suvaržyti licencijų ir dėl to jų naudojimas gali būti brangus, nėra laikomi geru pasirinkimu. Atsižvelgdama į tai, ES 29 str. darbo grupė rekomenduoja naudoti atviro kodo formatus.⁶⁹

Reglamento 68 konstatuojamoji dalis patikslina, kad perkeliamų duomenų formatas turėtų būti ir sąveikus. Kitaip tariant, sąveikus formatas turėtų leisti pakeisti duomenų formatą be jokio duomenų praradimo. Pavyzdžiui, Apple kompanijos sukurtas *i.books* formatas gali būti lengvai pakeistas į atvirą standartizuotą EPUB2 formatą, todėl jį galima laikyti sąveikiu.⁷⁰ Šiuo atveju svarbu atskirti, kad šioje vietoje kalbama būtent apie formato sąveikumą, o ne kaip sąveikumą bendraja prasme. Paminėtina, kad Europos Parlamentas svarstė kaip vieną iš privalomų reikalavimų formatui įtraukti sąveikumą, tačiau dėl brangaus tokio reikalavimo įgyvendinimo ir nuogastavimų, kad dėl jo mažesniems paslaugų teikėjams bus sunku įsitraukti į rinką, sąveikus formatas buvo įtrauktas tik kaip rekomendacija.⁷¹

Pastebėtina, kad Reglamento 68 konstatuojamoji dalis nurodo formato sąveikumą kaip rekomenduojamą, papildančią 20 straipsnio reikalavimus, ypatybę, o ne privalomą. ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad minėti „susisteminto, įprastai naudojamo ir kompiuterio skaitomo formato reikalavimai yra tik minimalūs, reikalingi užtikrinti duomenų formato sąveikumą.“⁷² Kitaip tariant, jie yra laikomi priemonėmis, skirtomis sąveikumui pasiekti kaip idealiam rezultatui.

Paminėtina 68 konstatuojamoji Reglamento dalis, kuri nurodo, kad duomenų subjekto teisė persiųsti arba gauti savo asmens duomenis neturėtų sukurti duomenų valdytojams prievolės nustatyti ar išlaikyti duomenų tvarkymo sistemas, kurios yra techniškai suderinamos. ES 29 str. darbo grupė pabrėžia, kad perkeliamumu siekiama sukurti *sąveikias*, o ne *suderinamas* sistemas.⁷³ Nors šių dviejų terminų santykis mokslinėje literatūroje nėra analizuojamas, tačiau, darbo autoriaus nuomone, sistemų suderinamumas

---

⁶⁹ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.), Nr. WP 242 rev. 01, p. 19 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁷⁰ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 52 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://script-ed.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.

⁷¹ VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71.

⁷² ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.), Nr. WP 242 rev. 01, p. 17 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁷³ *Ibid.*, p. 19.

reikalautų, kad jos daugiau ar mažiau turėtų būti vienodos, pavyzdžiui, kad jos turėtų vienodus techninius parametrus arba būtų suprogramuotos veikti taip pat. Sąveikumo atveju, kaip galima spręsti iš pirmajame skyriuje minėtų sąveikumo sąvokų apibrėžimo, sistemos galėtų būti skirtingos, tačiau gebėtų atpažinti ir priimti kitos sistemos atsiųstus duomenis.

Apibendrinant teisės gauti asmeninius duomenis analizę, galima teigti, kad šios teisės esmė yra duomenų subjekto galimybė gauti su juo susijusius asmeninius duomenis ir naudoti juos savo asmeniniams tikslams. Duomenų valdytojams keliamu reikalavimu duomenis pateikti susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu siekiama užtikrinti duomenų formato sąveikumą. Formato sąveikumas užtikrintų, kad jis būtų atpažįstamas skirtingose sistemose, ir taip palengvintų asmenų galimybę persiųsti gautus duomenis kitiems duomenų valdytojams. Vis dėlto galima teigti, kad sąvokų neapibrėžtumas ir atviras jų pobūdis, laukiant tolesnių išaiškinimų, gali sutrukdyti pasiekti sąveikių formatų standartą.

2.3.1.2. Teisė persiųsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui

BDAR 20 straipsnio 1 dalis suteikia duomenų subjektams teisę be kliūčių persiųsti asmens duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui. Šio straipsnio 2 dalis suteikia duomenų subjektams teisę, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis tiesiogiai persiųstų kitam, kai tai techniškai įmanoma.

Iš esmės ši duomenų perkeliavimo teisė suteikia duomenų subjektams galimybę ne tik gauti ir naudoti, bet ir persiųsti paslaugų teikėjui suteiktus asmeninius duomenis kitam paslaugų teikėjui.⁷⁴ Šia teise duomenų subjektai yra apsaugomi nuo atvejų, kai jie yra pririšami (angl. *lock-in*) prie vieno paslaugų teikėjo. Taip pat tikimasi, jog ši duomenų perkeliavimo teisė paskatins inovacijų ir asmeninių duomenų dalinimosi tarp duomenų valdytojų saugiomis priemonėmis, duomenų subjektams išlaikant kontrolę, galimybes.⁷⁵

„Nesudaryti tam kliūčių“

---

⁷⁴ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliavimą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 5 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: < https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.

⁷⁵ *Ibid.*

Šis reikalavimas įpareigoja duomenų valdytojus netrukdyti duomenų subjektams perkelti duomenis kitam duomenų valdytojui, taip pat nekelti sunkumų ir kitiems duomenų valdytojams.

ES 29 str. darbo grupė aiškina, kad „kliūčių sudarymu“ gali būti laikomi bet kokie teisiniai, techniniai ar finansiniai suvaržymai, kuriais duomenų valdytojas siekia sutrukdyti ar sulėtinti duomenų subjekto ar kito duomenų valdytojo prieigą prie duomenų, jų perdavimą ar panaudojimą. Pavyzdžiui, tai galėtų būti mokesčiai, prašomi už duomenų perdavimą, sąveikumo arba prieigos prie duomenų formato stoka. Taip pat „kliūčių sudarymu“ gali būti laikomas ir pernelyg ilgas delsimas persiųsti duomenis arba procedūrų sudėtingumas, norint juos gauti, taip pat tyčinis duomenų rinkinio gadinimas.⁷⁶

Auwermeulen šį reikalavimą sieja su pareiga užtikrinti, kad formatas, kuriuo bus siunčiami duomenys, būtų sąveikus ir kitas duomenų valdytojas jį galėtų nuskaityti. Tačiau kadangi nėra jokių reikalavimų laikytis konkrečių formatų tipų, pasak jos, šis reikalavimas tiesiog nurodo, kad būtų laikomasi 1 d. nustatytų formato reikalavimų.⁷⁷ Tai, darbo autoriaus nuomone, reiškia, kad ir šis reikalavimas nesudaryti kliūčių tampa neapibrėžtas ir miglotas, nes nėra aišku, ko tiksliai reikalaujama reikalavimais duomenų formatui.

„Techniškai įmanoma“

Pagal Reglamento 20 straipsnio 2 dalį, tam, kad vienas duomenų valdytojas asmens duomenis tiesiogiai persiųstų kitam, valdytojui tai turi būti techniškai įmanoma. Tačiau Reglamentas neapibrėžia, ką reiškia sąvoka „techniškai įmanoma“.

ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad techninis duomenų persiuntimo įmanomumas turi būti vertinamas kiekvienu konkrečiu atveju. Pažymima, kad jau minėta Reglamento 68 konstatuojamoji dalis taip pat nustato ribas šiam reikalavimui: „<...> tai neturėtų sukurti duomenų valdytojams prievolės nustatyti ar išlaikyti duomenų tvarkymo sistemas, kurios yra techniškai suderinamos.“

ES 29 str. darbo grupė pateikia tam tikras gaires, kas galėtų būti laikoma „techniškai įmanomu“ tiesioginiu duomenų persiuntimu: pirma, yra galimybė užmegzti ryšį tarp dviejų sistemų, antra, toks ryšys yra saugus, trečia, priimančioji sistema yra techniškai pajėgi priimti persiunčiamus duomenis.⁷⁸ Tačiau daugiau jokių konkretesnių kriterijų ar standartų nėra nurodoma.

---

⁷⁶ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 17.

⁷⁷ VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71.

⁷⁸ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 17.

Auwermeulen taikliai pastebi, kad šiuo atveju visa nustatymo, kas yra techniškai įmanoma, o kas ne, užduotis yra perduodama rinkai, nes jos dalyviai yra įpareigojami sugalvoti techninius sprendimus užtikrinant duomenų perkėlimą.⁷⁹ Kiti autoriai pastebi, kad dėl šio reikalavimo duomenų perdavimas tarp dviejų duomenų valdytojų priklausys nuo esamų standartų, kurie pavers skirtingas sistemas sąveikiomis. Teigiama, kad be universalios arba plačiai sutarto standarto šis reikalavimas nebus praktiškai pritaikomas ir neapsaugos vartotojų nuo „pririšimo“.⁸⁰ Taip pat atkreipiamas dėmesys, kad standartų trūkumas gali pasireikšti ir tuo, kad bus netiesiogiai įvedama papildoma pareiga duomenis siunčiančiam duomenų valdytojui patikrinti, ar gaunančiajam duomenų valdytojui yra „techniškai įmanoma“ priimti siunčiamus duomenis.⁸¹

Darbo autoriaus nuomone, toks sąvokos neapibrėžtumas ir vieno standarto nebuvimas taip pat gali palikti laisvę duomenų valdytojams išlikti pasyviems ir piktnaudžiauti šiuo reikalavimu atsisakant perkelti asmens duomenis prisidengiant, kad tai yra techniškai neįmanoma.

Galima teigti, kad teisės persiūsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui esmė yra suteikti asmenims laisvę pasirinkti ir judėti tarp paslaugų teikėjų. Kad tai būtų įgyvendinta, duomenų valdytojais yra įpareigoti nesudaryti kliūčių tokiems duomenų perkėlimams: tai galėtų būti laikoma teisinių, finansinių, techninių suvaržymų sudarymu. Taip pat ši teisė apima ir galimybę, kad vienas duomenų valdytojas persiūtų duomenų subjekto asmeninius duomenis kitam duomenų valdytojui, kai tai techniškai įmanoma. Šios sąlygos sąvoka nėra niekur apibrėžta, nėra jokio universalios standarto, todėl techninio įmanomumo aspekto nustatymas yra paliktas pačioms technologijų kompanijoms, kurios gali būti suinteresuotos, siekiant išlaikyti vartotojus „pririštus“ prie teikiamų paslaugų, nevystyti galimybių persiūsti duomenis kitiems duomenų valdytojams ir taip pakenkti teisės į duomenų perkėlimumą įgyvendinimui.

2.3.2. Teisės į duomenų perkėlimumą ribojimai

Taikant lingvistinį metodą, atskleidžiama, jog BDAR 20 str. teisę į duomenų perkėlimumą varžo keliais ribojimais: duomenys turi būti susiję su duomenų subjektu; turi

---

⁷⁹ VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33, p. 71.

⁸⁰ SCUDIERO, L. *Bringing Your Data Everywhere: A Legal Reading Of The Right To Portability*, p. 124 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/edpl3&i=125>>.

⁸¹ *Ibid.*

būti pateikti paties duomenų subjekto; duomenų tvarkymas turi būti pagrįstas sutartimi arba sutikimu ir duomenų perkeliavimo teisė negali daryti neigiamo poveikio kitoms teisėms.

2.3.2.1. Pateikti duomenų subjekto duomenys

Egzistuoja du galimi „pateiktų duomenų“ aiškinimo būdai – siauras ir išplėstinis. Siaurajam aiškinimui mokslininkai priskiria tik tuos duomenis, kurie yra aiškiai pateikiami rašytine ar kita forma, pavyzdžiui, jau anksčiau minėtos registracijos formos pildymas, o išplėstinis sąvokos aiškinimas apima visus asmeninius duomenis, kuriuos duomenų valdytojas surenka su duomenų subjekto sutikimu arba pagal sutartį, pavyzdžiui, per GPS, slapukus, įvairius nustatymus ir pan.⁸²

Svarbu pastebėti, kad šiuolaikinėje skaitmeninėje ekonomikoje įmonės gali gauti asmenų duomenis įvairiais būdais. Pagal jų gavimo šaltinį, duomenys yra skirstomi taip: gauti duomenys (angl. *received*); surinkti vartotojo veiklos stebėsenos būdu (angl. *observed*); netiesiogiai nustatomi (angl. *inferred*) arba išvedami (angl. *derived*). Netiesiogiai nustatomi ir išvedami duomenys yra sukuriami pačių įmonių, o gauti ir nustatyti vartotojo veiklos stebėsenos būdu duomenys yra surenkami tiesiogiai iš paties duomenų subjekto.⁸³

Verta paminėti, jog pradinėje Komisijos Reglamento pasiūlymo versijoje buvo nustatyta, kad ši teisė apims „tvarkomus duomenis“. Matyti, kad galutinėje versijoje buvo nuspręsta leisti perkelti tik tuos duomenis, kurie susiję su duomenų subjektu ir kurie buvo pateikti jo paties. Toks žingsnis siejamas su siekiu apsaugoti duomenų valdytojų intelektinės nuosavybės teises, nes, perkeliant vartotojo duomenis, visa skaitmeninių paslaugų teikėjo intelektinė nuosavybė, pavyzdžiui, algoritmai, kuriais gaunami išvestiniai duomenys apie vartotojus, galėtų lengvai patekti jo konkurentams.⁸⁴

ES 29 str. darbo grupė gairėse dėl teisės į duomenų perkeliavimą nurodo, kad Reglamento 20 straipsnio 1 d. nurodyti „pateikti duomenys“ duomenų subjekto yra pateikiami aktyviai ir sąmoningai. Pavyzdžiui, tai tokie duomenys, kuriuos pateikia asmuo, registruodamasis internetiniame puslapyje (adresas, slapyvardis, amžius).⁸⁵

---

⁸²DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 199.

⁸³MALGIERI, G. *Property and (Intellectual) Ownership of Consumers' Information: A New Taxonomy for Personal Data*, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916058>.

⁸⁴DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 199.

⁸⁵ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliavimą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 11.

Dar iki ES 29 str. darbo grupės nuomonės paskelbimo buvo galima rasti pozicijų, kad „pateiktų duomenų“ apimtis Reglamente turi būti išplėsta. Antai, 2015 m. Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnas rekomendavo, kad tam, jog duomenų perkeliavimo teisė būtų efektyvi, ji turėtų turėti „platesnę taikymo apimtį ir nebūti taikoma vien tik tiems tvarkymo veiksmams, kurie naudoja duomenų subjekto pateiktus duomenis.“⁸⁶ Taip pat pastebėtina, kad dar 2013 m. ES 29 str. darbo grupės gairėse dėl tikslo ribojimo apie duomenų perkeliavimą buvo svarstoma plačiaja prasme – kaip apie bet kokius duomenis apimančią sąvoką.⁸⁷

Taigi, ES 29 str. darbo grupė savo gairėse dėl teisės į duomenų perkeliavimą išplėtė pateiktų duomenų sąvoką ir nurodė, jog norint visapusiškai įtvirtinti šią naują teisę, pateikti turėtų būti laikomi ir tokie duomenys, kurie yra surenkami stebint duomenų subjekto veiklą. Toks pasirinkimas argumentuojamas tuo, jog duomenys, surinkti stebint duomenų subjektą, yra laikomi jo paties pateiktais duomenimis.⁸⁸

Taip pat nurodyta, kad tokiai pateiktų duomenų kategorijai nepriskiriami duomenys, kurie yra sukuriami paties duomenų valdytojo panaudojant vartotojo stebėsenos būdu surinktus arba tiesiogiai pateiktus duomenis.⁸⁹ Tai būtų netiesiogiai nustatomi ir išvedami duomenys, pavyzdžiui, vartotojo profilio sudarymo tikslu duomenų valdytojo sukurti duomenys, kurie buvo išvesti iš vartotojo stebėsenos būdu surinktų duomenų. Tai galėtų būti ir tokie išvestiniai duomenys, kurie yra gaunami atliktus asmens sveikatos būklės įvertinimą arba asmens profilis sukurtas rizikos valdymo ir finansinių reguliavimo nuostatų pagrindu.⁹⁰ Todėl galima daryti išvadą, kad visi išvestiniai duomenys, nors ir gauti analizuojant duomenų subjekto pateiktus asmeninius duomenis, nepatenka į duomenų perkeliavimo teisės taikymo sritį.

Taigi, remiantis ES 29 str. darbo grupės teiginiais, galima išskirti tokius du tipus duomenų, kurie yra pripažįstami kaip pateikti paties duomenų subjekto:

- aktyviai ir sąmoningai paties duomenų subjekto pateikti duomenys;

---

⁸⁶European Data Protection Supervisor. *Recommendations on the EU's options for data protection reform (2015/C 301/01)* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-07-27_gdpr_summary_en_0.pdf>.

⁸⁷DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 195.

⁸⁸ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliavimą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 11.

⁸⁹ *Ibid.*

⁹⁰ *Ibid.*

- duomenų subjekto pateikti duomenys, nustatyti stebėjimo būdu pagal naudojamą paslauga arba įrenginiu (asmens internetinės paieškos ar tinklalapių naršymo istorija, vietos nustatymo duomenys ir pan.).

Matyti, kad ES 29 str. darbo grupė pasirinko platesnį „perduotų duomenų“ sąvokos aiškinimą, įtraukdama ir duomenis, surinktus stebėjimo būdu pagal naudojamą paslauga ar įrenginiu. Gana ryškiu argumentu šiam plačiam sąvokos aiškinimui laikomas Reglamento 68 konstatuojamosios dalies teiginys, jog teisės į duomenų perkeliamumą tikslas yra „kad duomenų subjektai galėtų geriau kontroliuoti savo duomenis“. Šiuo atveju, tik toks platus sąvokos aiškinimas gali sustiprinti duomenų subjektų kontrolę jų asmeninių duomenų atžvilgiu. Taip pat teigiama, kad kalbant apie žmogaus teises technologijų srityje, pirmenybė turi būti skiriama tik tokiam teisės interpretavimui, kuris yra naudingas duomenų subjektams.⁹¹

Vis dėlto galima rasti vertinimų, jog ši teisė vis tiek aiškinama ne taip plačiai, kaip tą būtų galima padaryti. Kai kurie autoriai teigia, kad nors ES 29 str. darbo grupė ir išplečia pateiktų duomenų sąvoką, tačiau už jos ribų palikus netiesiogiai nustatomus ir išvedamus duomenis, šios teisės taikymas lieka labai apribotas. Teigiama, kad ES 29 str. darbo grupės pateiktas aiškinimas neapims tokių duomenų perkėlimo, kurie buvo sukurti paslaugų teikėjo statistiniams tikslams, pavyzdžiui, internetinės reputacijos reitingas. Pavyzdžiui, tokiuose puslapiuose kaip „eBay“, „Amazon“, „Couchsurfing“ ir pan., vartotojams yra svarbus jų reputacijos reitingas, tiesiogiai veikiantis naudojamą teikiama paslauga. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad šis reitingas nėra pateikiamas paties duomenų subjekto, o nustatomas ir išvedamas paslaugų teikėjo, asmuo, norėdamas persikelti asmens duomenis ir reputacijos reitingą į kitą platformą, pagal dabartinį išaiškinimą to padaryti negalėtų. Svarstoma, kad tokia kliūtis sustabdytų asmenis judėti iš vienos platformos į kitas.⁹² Taip pat teigiama, jog tokiu nepakankamai plačiu pateiktų duomenų aiškinimu darbo grupė bando suderinti duomenų perkeliamumą su intelektinės nuosavybės teisių apsauga.⁹³

Kita vertus, žvelgiant į 20 str. nuostatos tekstą lingvistiškai, labiau palankiu laikomas siauresnis sąvokos aiškinimas, mat duomenų subjekto atliekamas pateikimas yra aktyvus veiksmas ir jis skiriasi nuo asmens sutikimo (pasyvaus veiksmo), kad duomenys apie jį

⁹¹DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 200.

⁹²VANBERG, D.; ÜNVER, MB. *The right to data portability in the GDPR and EU competition law: odd couple or dynamic duo?*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ejlt.org/article/view/546/726>>.

⁹³GRAEF, I. *Data Portability and Data Control: Lessons for an Emerging Concept in EU Law*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916058>.

būtų renkami, pavyzdžiui, per jau minėtus slapukus, GPS sistemą ir kitas priemones.⁹⁴ Tokios pasyvios veiksmų formos randamos ir kituose BDAR straipsniuose, kaip antai 15 str. 1 d. g punkte, kuris mini „duomenis, renkamus <...> iš duomenų subjekto“ (angl. *personal data collected*). Sąvoka „duomenys, renkami iš subjekto“ gali apimti tiek gautus duomenis, tiek tuos, kurie buvo surinkti stebint asmens veiklą.⁹⁵ Todėl žvelgiant sistemiškai, darbo autoriaus nuomone, toks siauresnis aiškinimas atitiktų ir BDAR struktūrą, nes neįvestų sumaišties tarp reglamento sąvokų.

C IPL (angl. *Centre for Information Policy Leadership*) ekspertai kritiškai žvelgia į tokį ES 29 str. darbo grupės platų perduotų duomenų sąvokos aiškinimą. Jie pabrėžia skirtumą tarp „pateiktų duomenų“ ir „surinktų duomenų“ (angl. *collected data*) sąvokų. Jų manymu, „pateikti duomenys“ turi turėti duomenų subjekto savanoriškumo ir sutikimo elementą, o „duomenų rinkimas“ iš esmės vyksta duomenų subjektui esant pasyviai. Todėl duomenų, surinktų asmens veiklos stebėjimo būdu, įtraukimas į „pateiktų duomenų“ sąvoką kelia pagrįstų abejonių, nes asmenys šiame procese aktyviai nedalyvauja.⁹⁶

Ekspertai taip pat pastebi, kad į „pateiktų duomenų“ sąvoką įtraukus ir visus asmens veiklos stebėjimo būdu surinktus duomenis, jos apimtis yra savavališkai išplečiama, nepateikiant jokių papildomų kriterijų. Pabrėžiama, kad toks išplėtimas gali duoti priešingus rezultatus ir tapti didele našta duomenų valdytojams, ypač tose situacijose, kuriose nebūtų jokios žymios naudos asmenims, gavusiems tokius duomenis.⁹⁷ Taip pat ne visi duomenų valdytojai galėtų atitikti plačiai aiškinamos teisės į duomenų perkeliamumą keliamus reikalavimus. Kita vertus, jeigu išlaidos reikalingos atlikti operaciją būtų tokios neproporcingos ir didelės, kad keltų grėsmę teisei vykdyti verslą, svarstoma, jog tokiu atveju galėtų suveikti BDAR 20 str. 4 dalis, sauganti, kad duomenų perkeliamumo teisė nedarytų neigiamo poveikio kitų teisėms ir laisvėms.⁹⁸

Teisinėje literatūroje yra siūloma įtraukti tik tokius asmens veiklos stebėjimo būdu surinktus duomenis, kurie yra susiję, pavyzdžiui, su nešiojamais stebėjimo įtaisais, yra

---

⁹⁴ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 199.

⁹⁵ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 199.

⁹⁶ Centre for Information Policy Leadership. Comments on the Article 29 Data Protection Working Party's "Guidelines on the right to data portability" (adopted on 13 December 2016), p. 8 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.informationpolicycentre.com/uploads/5/7/1/0/57104281/cipl_comments_on_wp29_data_portability_guidelines_15_february_2017.pdf>.

⁹⁷ Centre for Information Policy Leadership. Comments on the Article 29 Data Protection Working Party's "Guidelines on the right to data portability" (adopted on 13 December 2016), p. 8.

⁹⁸ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 199

tvarkomi duomenų valdytojo ir duomenų subjektas su tuo aiškiai sutinka, nes tai yra viena iš paslaugų funkcijų ir yra pageidaujama paties asmens. Visi kiti asmens veiklos stebėjimo būdu surinkti duomenys neturėtų būti laikomi „pateiktais duomenimis“ pagal BDAR 20 straipsnį. Tokiais „nepateiktais“ duomenimis gali būti laikomi, pavyzdžiui, tinklo srauto duomenys, kurie yra techninės analizės dalis, nes yra sugeneruojami sistemos ir nėra pateikiami asmens tam, kad jo naudai būtų suteikta tam tikra paslauga.⁹⁹

Svarbu paminėti ir tai, kad ES 29 str. darbo grupei išleidus gaires dėl 20 str., Europos Komisija kreipėsi į darbo grupę išreikšdama susirūpinimą dėl per plataus 20 str. interpretavimo ir teigė, kad gairės peržengia tai, kas buvo sutarta įstatymo leidėjų svarstymų metu. Nors tiesiogiai būtent pateiktų duomenų sąvokos aiškinimas nebuvo kritikuojamas, tačiau, teisininkų manymu, Europos Komisijai netiko būtent tai.¹⁰⁰

Kaip minėta anksčiau, pateiktų duomenų sąvoka gali būti aiškinama tiek plačiai, tiek siaurai. Siauras aiškinimas, įtvirtintas Reglamento tekste, tokiais duomenimis laikytų tik duomenų subjekto aktyviai ir sąmoningai pateiktus duomenis. O platus aiškinimas, pateiktas ES 29 str. darbo grupės, sąvoką išplėstų ir iki tokių duomenų, kurie yra surenkami asmens veiklos stebėjimo būdu. Išanalizavus mokslininkų nuomones matyti, kad nėra vieno tinkamo aiškinimo, nes visi variantai sulaukia kritikos ir išryškinami jų minusai. Platesnis šios sąvokos aiškinimas ir teisės taikymas be abejonės prisidėtų prie didesnės duomenų subjekto laisvės, tačiau jis taip pat reikalauja ir nuodugnesnio bei tikslesnio reguliavimo.

2.3.2.2. *Susiję duomenys*

Pagrindinė šio kriterijaus esmė yra ta, kad tarp duomenų ir asmens tapatybės turi būti ryšys. Todėl duomenys, kurie yra anonimizuoti arba nėra susiję su duomenų subjektu, nepatenka į šios teisės apimtį.¹⁰¹ Reglamento 11 str. 2 d. leidžia duomenų valdytojui nesilaikyti duomenų subjekto teisių, jeigu jis neturi galimybės nustatyti asmens tapatybės.

Asmeniniai duomenys gali turėti ir kitų kelių asmenų duomenis ir dažnu atveju šie yra tarpusavyje persipynę.¹⁰² Pavyzdžiui, telefoninių susirašinėjimų ar internetinių pokalbių įrašuose gali būti laikoma informacija apie trečiuosius asmenis, kurie dalyvavo pokalbiuose. Dažnai duomenų valdytojai tvarko tokius duomenis, kurie yra sudaryti iš

⁹⁹ Centre for Information Policy Leadership. Comments on the Article 29 Data Protection Working Party's "Guidelines on the right to data portability" (adopted on 13 December 2016), p. 9.

¹⁰⁰ MEYER, D. *European Commission, experts uneasy over WP29 data portability interpretation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://iapp.org/news/a/european-commission-experts-uneasy-over-wp29-data-portability-interpretation-1/>>.

¹⁰¹ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 10.

¹⁰² URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 56.

asmeninių duomenų, priklausančių keliems skirtingiems duomenų subjektams. Pavyzdžiui, draugų nuotrauka socialiniame tinkle arba asmeniniai susirašinėjimai. Kyla klausimas, ar asmeniniai duomenys, susiję su keliais duomenų subjektais bus laikomi su duomenų subjektu „susijusiais asmeniniais duomenimis“. Šiuo atveju kyla neaiškumas, ar „susiję duomenys“ yra tokie duomenys, kurie yra susiję tik su duomenų subjektu (pavyzdžiui, į socialinį tinklą įkelta vartotojo *asmenukė*, kurioje matomas tik jis pats), ar ir tokie, kurie visais atvejais yra susiję su asmenimi susiję (pavyzdžiui, jau minėta nuotrauka, kurioje matomi keli asmenys).

ES 29 str. darbo grupė pasirinko šį neaiškumą išspręsti pasirinkdama platesnį sąvokos „susiję duomenys“ aiškinimą ir nurodė, kad „toku atveju duomenų valdytojai neturėtų vadovautis pernelyg siauru frazės su duomenų subjektu susiję asmens duomenys aiškinimu.“¹⁰³ Darbo grupė paaiškina, kad „duomenų perkėlimo paprašę asmenys turėtų gauti duomenis, kurie yra susiję su keliais asmenimis, nes tokie duomenys taip pat yra susiję ir su duomenų subjektu.“¹⁰⁴ Tačiau pabrėžiama, kad kai tokie duomenys yra perduodami naujam duomenų valdytojui, duomenis tvarkyti gali tik pats naudotojas, kuriam priklauso tokie duomenys, ir tik asmeninės ar namų ūkio priežiūros veiklos tikslais.¹⁰⁵ Tokiu reguliavimu siekiama apsaugoti trečiuosius asmenis nuo neigiamų padarinių. Ursic nuomone, asmeniniai motyvai dėl duomenų perkėlimo ir komercinis trečiųjų asmenų duomenų panaudojimas dažnu atveju gali sutapti ir taip peržengti asmeninės ar namų ūkio priežiūros veiklos ribas. Todėl siūloma vertinti Darbo grupės nuomonę ne kaip norą apriboti duomenų perkėlimo teisę, bet kaip siekį sumažinti nesąžiningą komercinį duomenų perkėlimo teisės išnaudojimą.¹⁰⁶

2.3.2.3. *Duomenų tvarkymas pagrįstas sutikimu arba sutartimi ir automatizuotomis priemonėmis*

Reglamento 20 str. 1 d. a punktas nurodo, kad duomenų perkėlimo teisė yra taikoma tik tais atvejais, kai teisinis pagrindas duomenų tvarkymui yra sutikimas arba sutartis.

Internetiniame knygyne asmens pirktos knygos arba kūriniai, klausyti internetinėje muzikos platformoje, yra asmeninių duomenų pavyzdžiai, kurie patenka į duomenų

---

¹⁰³ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkėlimumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 10.

¹⁰⁴ *Ibid.*

¹⁰⁵ *Ibid.*

¹⁰⁶ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 57

perkeliamumo teisės taikymo sritį, nes jie yra tvarkomi sutarties, kurios šalimi yra duomenų subjektas, vykdymo tikslais.¹⁰⁷

Reglamento 68 konstatuojamoje dalyje ir 20 str. 3 d. yra nurodoma, kad duomenų perkeliamumo teise neturėtų būti naudojama prieš duomenų valdytojus, kurie asmens duomenis tvarko vykdydami savo viešąsias pareigas. Todėl ši teisė neturėtų būti taikoma tais atvejais, kai asmens duomenų tvarkymas yra būtinas duomenų valdytojui siekiant laikytis jam nustatytos teisinės prievolės arba siekiant atlikti užduotį, vykdomą dėl viešojo intereso, arba vykdamas duomenų valdytojui pavestas viešosios valdžios funkcijas.

Šis kriterijus yra kritikuojamas dėl to, kad duomenų subjektas negali kontroliuoti tokių duomenų, kurie buvo surinkti teisėto intereso pagrindu ir dėl kurių tvarkymo nebuvo duotas sutikimas, nes asmeniui leidžiama perkelti tik tokius duomenis, dėl kurių tvarkymo jis yra davęs sutikimą.¹⁰⁸ Duomenų valdytojai dažniausiai remiasi teisėto interesu kaip pagrindu tvarkyti elgsenos duomenis ir vartotojų profiliams kurti. Ursic teigimu, darbo aplinkoje duomenų valdytojas sutikimu, kaip teisėto pagrindu duomenų tvarkymui, dažniausiai nesirems – dažniausiai duomenys bus tvarkomi pagal teisėtą interesą. Kaip minėta, šiais atvejais duomenų perkeliamumo teisė yra netaikoma, tačiau Ursic teigia, jog teisėto intereso pagrindu atliktų analizių perkeliamumas galėtų būti naudingas asmenims.¹⁰⁹ Paminėtina, kad ES 29 str. darbo grupė rekomenduoja kaip gerąją praktiką duomenų valdytojams leisti perkelti tuos asmeninius duomenis, kurie yra tvarkomi teisėto intereso pagrindu.¹¹⁰

Pažymėtina, jog teisė į duomenų perkeliamumą yra taikoma tik tokiam duomenų tvarkymui, kuris yra atliekamas automatizuotomis priemonėmis, todėl neapima daugelio popierinių dokumentų. Lucios Scudiero pažymi, kad šioje srityje gali iškilti sunkumų, pavyzdžiui, kai asmeniniai duomenys yra surenkami automatizuotomis priemonėmis, o vėliau tvarkomi žmogaus (pvz., žmogiškųjų išteklių skyriaus darbuotojo arba gydytojo), siekiant įvertinti duomenų subjektą. Mokslininkas kelia klausimą, ar tik tie duomenys, kurie yra kito asmens atlikto įvertinimo produktas, gali nepatekti po šios teisės taikymu, ar

---

¹⁰⁷ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 19.

¹⁰⁸ PURTOVA, N. *The Illusion of Personal Data as No One's Property*, 2013 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2346693>.

¹⁰⁹ URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control*, p. 57.

¹¹⁰ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. *Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 9.

tai, kad buvo atliktas bet koks žmogiškasis įsikišimas į duomenų tvarkymą, visiškai užkerta galimybę duomenų subjektui pasinaudoti teise į duomenų perkeliamumą.¹¹¹

2.3.2.4. *Santykis su kitų asmenų teisėmis ir laisvėmis*

BDAR 20 str. 4 d. nustatyta, kad 1 dalyje nurodyta teisė negali daryti neigiamo poveikio kitų asmenų teisėms ir laisvėms. Reglamento 68 konstatuojamosios dalies punktas patikslina aplinkybes, kuriomis ši nuostata galėtų būti taikoma „jei su tam tikru asmens duomenų rinkiniu yra susijęs daugiau nei vienas duomenų subjektas, teise gauti asmens duomenis neturėtų būti daromas poveikis kitų duomenų subjektų teisėms ir laisvėms pagal šį reglamentą.“ Toks atvejis galėtų būti, pavyzdžiui, duomenų subjektui norint persisiųsti nuotrauką, kurioje matyti jis ir jo draugai, iš „Facebook“ socialinio tinklo į kitą socialinį tinklą.

Šia sąlyga siekiama užtikrinti, kad duomenys, tarp kurių yra kitų asmenų asmens duomenų, nebūtų paimami ir perduodami naujam duomenų valdytojui tais atvejais, kai šie duomenys, tikėtina, bus tvarkomi taip, kad tai turės neigiamą poveikį kitų duomenų subjektų teisėms ir laisvėms.¹¹² Toks neigiamas poveikis būtų daromas, pavyzdžiui, jeigu persiuntus duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam, trečiosios šalys netektų galimybės pasinaudoti savo teisėmis pagal Reglamentą.¹¹³

Autoriai pastebi, kad nesvarbu, ar duomenų perkeliamumas turi kokį nors poveikį kitų asmenų teisėms ir laisvėms, svarbiausia, kad jis nebūtų neigiamas, t. y. jis neturi būti neteisėtas arba nepateisinamas. Praktikoje tai reiškia, kad teisėjai kiekvienu atskiru atveju turės spręsti, ar buvo neigiamai paveiktos kitų asmenų teisės ir laisvės, ar ne.¹¹⁴ Vertinama, kad tokia plati interpretavimo laisvė palikta tam, kad teisė į duomenų perkeliamumą yra labiau priklausoma nuo technologijų vystymosi nei kitos duomenų subjektų teisės, pavyzdžiui, teisė būti pamirštam, kuri yra netaikoma tam tikrais penkiaais konkrečiais atvejais. Tokia suteikta laisvė leis teisėjams ir konkrečiu atveju įvertinti situaciją pagal tuo metu esamą technologinį industrijos išsivystymą ir pan.¹¹⁵

ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad duomenų subjektas, inicijuodamas savo duomenų perdavimą kitam duomenų valdytojui, arba duoda sutikimą, kad naujasis valdytojas tvarkytų jo duomenis, arba sudaro sutartį su tuo valdytoju. Kai trečiųjų šalių asmeniniai

¹¹¹ SCUDIERO, L. *Bringing Your Data Everywhere: A Legal Reading Of The Right To Portability*, p. 123.

¹¹² ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 12.

¹¹³ *Ibid.*

¹¹⁴ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 198.

¹¹⁵ *Ibid.*

duomenys patenka į tokį duomenų rinkinį, turi būti nustatytas teisinis pagrindas jų duomenų tvarkymui. Duomenų valdytojas tokiu atveju galėtų siekti pateisinti trečiųjų šalių duomenų tvarkymą pagal BDAR 6 str. 1 d. f punktą, ypač tada, kai duomenų valdytojas teikia paslaugas duomenų subjektui, kurios leidžia pastarajam tvarkyti duomenis savo asmeniniais ar namų ūkio tikslais.¹¹⁶

ES 29 str. darbo grupė pažymi, kad trečiųjų asmenų teisės ir laisvės bus pažeistos, jeigu naujasis duomenų valdytojas naudos asmeninius duomenis kitiems tikslams, pavyzdžiui, duomenis gaunantis valdytojas panaudos trečiųjų asmenų duomenis, esančius duomenų subjekto kontaktų direktorijoje, rinkodaros tikslais.

Kaip matyti iš pateiktų išaiškinimų, siekiant apsaugoti trečiuosius asmenis nuo neigiamų padarinių, duomenų tvarkymas, atliekamas kito valdytojo, yra leidžiamas tik jei duomenys yra valdomi tik prašančiojo naudotojo ir jie yra tvarkomi tik asmeniniais ar namų ūkio tikslais. Gauti duomenys, kuriuose yra ir trečiųjų asmenų duomenų, negali būti panaudoti, pavyzdžiui, profiliavime, be asmens sutikimo.

ES 29 str. darbo grupė taip pat įtvirtino galimą sprendimo būdą sprendžiant duomenų rinkinio, turinčio kelių duomenų subjektų asmeninius duomenis, perdavimo problemą, kuri yra kritikuojama dėl savo labai sunkaus techninio pritaikymo.¹¹⁷ Darbo grupė siūlo suteikti galimybę duomenų subjektams leisti pasirinkti, kuriuos asmeninius duomenis jie nori gauti ar perkelti kitam duomenų valdytojui, pavyzdžiui, iš „Facebook“ socialinio tinklo. Taip pat siūloma įdiegti tokius sutikimo gavimo mechanizmus kitiems atitinkamiems duomenų subjektams, kad duomenų persiuntimas būtų lengvesnis tais atvejais, kai tokios šalys pageidauja duoti sutikimą, t. y. kai jos irgi nori perkelti savo duomenis kuriam nors kitam duomenų valdytojui.¹¹⁸ Tokie pasiūlymai yra kritikuojami dėl savo neapibrėžtumo ir nesitikima, kad jie gali būti plačiai taikomi būtent dėl konkretumo nebuvimo bei sudėtingų technologinių sprendimų.¹¹⁹ Mokslininkų teigimu, mažos ir vidutinės organizacijos gali būti nepajėgios įgyvendinti tokius sprendimus, todėl siūloma, jog Europos Komisija turėtų pateikti detalesnes gaires.¹²⁰

---

¹¹⁶ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 12.

¹¹⁷ POLAŃSKI, P. P. *Some thoughts on data portability in the aftermath of the Cambridge Analytica scandal*, p. 144 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=EuCML2018030>>.

¹¹⁸ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 13.

¹¹⁹ POLAŃSKI, P. P. *Some thoughts on data portability in the aftermath of the Cambridge Analytica scandal*, p. 144.

¹²⁰ *Ibid.*, 145.

Taip pat gali būti ir tokių atveju, kai perduodami duomenys gali turėti poveikį intelektinės nuosavybės teisėms arba komercinėms paslaptims. Nors nei 20 str. nei Reglamento 68 konstatuojamosios dalis nemini nei intelektinės nuosavybės nei komercinių paslaptių apsaugos, ES 29 str. darbo grupė pasiremia 63 konstatuojamąja dalimi, kalbančia apie teisę susipažinti su duomenimis: „<...> teisė neturėtų turėti neigiamo poveikio kitų asmenų teisėms ar laisvėms, įskaitant komercines paslaptis arba intelektinės nuosavybės teises, ypač autorių teises, kuriomis saugoma programinė įranga“. Galima teigti, kad tokiu būdu ES 29 str. darbo grupė įtraukia intelektinę nuosavybę ir komercines paslaptis į 20 str. 4 d. taikymo sritį. Taip pat gairėse minima, jog jei į šias teises reikia atsižvelgti prieš atsakant į duomenų perkėlimo prašymą, negalima jomis remtis atsisakant išvis pateikti bet kokius duomenis.¹²¹

Šiuo atveju toks intelektinės nuosavybės ir komercinių paslaptių įtraukimas į 4-a dalimi saugomų teisių sritį užtikrina, kad būtų įgyvendinama duomenų subjektų, duomenų valdytojų ir trečiųjų šalių teisių pusiausvyra. Darbo autoriaus nuomone, nors tokia papildoma apsauga ir gali pasireikšti kaip kliūtis duomenų subjektams gauti arba perkelti savo asmeninius duomenis ir taip atbaidyti nuo tolesnių mėginimų pasinaudoti savo teise į duomenų perkėlimumą, tačiau labai svarbu, kad būtų saugomos ir užtikrinamos visų asmenų teisės.

Taigi, teisės į duomenų perkėlimumą taikymas yra gerokai suvaržytas. Visų pirma, galima perkelti tik tokius duomenis, kurie yra susiję su duomenų subjektu, todėl anonimizuoti ir duomenys, nesusiję su duomeniu subjektu, negali būti perkeltami. Tačiau tais atvejais, kai duomenys susiję ir su kitais asmenimis, duomenys gali būti perduodami su sąlyga, kad jie bus naudojami tik asmeniniais arba namų ūkio priežiūros tikslais. Antrasis suvaržymas, sukėlęs daugiausiai diskusijų, numato, jog gali būti perkeltami tik tokie duomenys, kurie buvo pateikti paties duomenų subjekto. Šis kriterijus yra kritikuojamas dėl plataus jo išaiškinimo, nederančio su Reglamento tekstu. Bet atlikus teisės mokslininkų darbų analizę, galima teigti, kad vieno konsensuso, ką turėtų apimti pateiktų duomenų kriterijus, taip pat nėra. Todėl reikalingas tolesnis pateiktų duomenų sąvokos interpretavimas ir analizė. Pagal trečiąją apribojimą duomenų perkėlimumas yra galimas tik tada, kai duomenų tvarkymas yra atliekamas automatizuotomis priemonėmis ir pagrįstas sutikimu arba sutartimi. Šis kriterijus išbraukia galimybes gauti ir perkelti asmeninius duomenis tada, kai duomenys yra tvarkomi, pavyzdžiui, teisėto intereso pagrindu, kuriuo plačiai remiamasi vartotojų profiliams kurti. Reikalavimu, kad teisė į duomenų

---

¹²¹ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkėlimumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 14.

perkeliamumą negali daryti neigiamo poveikio kitų asmenų teisėms ir laisvėms Reglamente siekiama užtikrinti, kad tais atvejais, kai perkeliama duomenų subjekto asmeniniai duomenys yra susiję su kitais asmenimis, nebūtų pažeistos tų trečiųjų asmenų teisės. Taip pat po ES 29 str. darbo grupės išaiškinimo į šią nuostatą įtraukiama ir intelektinės nuosavybės bei komercinės paslapties apsauga. Nuostatoje nustatytos apsaugos ribos vėlgi taip pat yra paliktos spręsti rinkos dalyviams, nes priklauso nuo technologinio išsivystymo. Toks žingsnis gal ir suprantamas, tačiau nuostata dėl to yra labai plati ir neapibrėžta, dėl ko gali kilti jos taikymo problemų ir taip neigiamai paveikti teisę duomenų subjektų teisę į duomenų perkeliamumą.

2.3.3. Teisė į duomenų perkeliamumą ir kitos duomenų subjekto teisės

Teisė į duomenų perkeliamumą neišvengiamai turi ryšį su kitomis duomenų subjekto teisėmis. Mokslinėje literatūroje labiausiai yra pabrėžiamas teisės į duomenų perkeliamumą santykis su teise susipažinti su duomenimis bei teise reikalauti ištrinti duomenis, todėl šiame skyriuje bus aptariamos būtent šios teisės.

2.3.3.1. *Teisės į duomenų perkeliamumą ir teisės susipažinti su asmeniniais duomenimis santykis*

Pastebėtina, kad dažnai duomenų perkeliamumo teisė yra suprantama kaip priedas prie teisės susipažinti su duomenimis¹²² arba su ja susijusi.¹²³ Verta pažymėti, jog pradžioje teisė į duomenų perkeliamumą nebuvo laikoma savarankiška teise, o tiesiog kaip teisės susipažinti su asmeniniais duomenimis priedas. Pavyzdžiui, Europos Parlamento pasiūlyme dėl BDAR galima pamatyti, kad teisė į duomenų perkeliamumą yra ištrinama iš „Duomenų ištaisymo ir ištrynimo“ skirsnio ir prijungiama prie duomenų subjekto teisės susipažinti su duomenimis, prie pastarosios pavadinimo pridedant „<...> ir juos gauti“.¹²⁴ Matyti, kad buvo rimtai svarstoma teisę į duomenų perkeliamumą laikyti tiesiog teisės susipažinti su duomenimis priedu.

---

¹²² BAPAT, A. *The new right to data portability*, p. 5 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.huntonak.com/images/content/3/1/v2/3122/The_new_right_to_data_portability_Bapat.pdf>.

¹²³ ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.)*, Nr. WP 242 rev. 01, p. 4.

¹²⁴ 2014 m. kovo 12 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)).

Gairėse dėl duomenų perkeliavimo nurodyta, jog nors šios dvi teisės yra glaudžiai susijusios, tačiau daugeliu atžvilgių ir skiriasi.¹²⁵ Pasak ES 29 str. darbo grupės, Duomenų apsaugos direktyvoje teisę susipažinti su duomenimis riboja duomenų valdytojo pasirinktas formatas prašomai informacijai teikti, o teisė į duomenų perkeliavimą suteikia galimybę lengvai perkelti, nusikopijuoti ar perduoti asmens duomenis iš vienos IT aplinkos į kitą.¹²⁶ Šiuo teiginiu darbo grupė turi omenyje tai, kad teisės susipažinti su duomenimis atveju, duomenų valdytojai nėra ribojami jokiais reikalavimais pateikiant duomenų kopiją duomenų subjektui, o teisės į duomenų perkeliavimą atveju jiems yra taikomi jau nagrinėti reikalavimai formatui. Pastebima, jog skirtumų yra ir daugiau, pavyzdžiui – taikymo apimtis: teisė susipažinti su duomenimis yra taikoma visiems asmeniniams duomenims, o duomenų perkeliavimo teisės taikymas yra ribojamas.¹²⁷ Taip pat teisė į susipažinimą laikoma teise žinoti, o teisė į duomenų perkeliavimą yra teisė „kontroliuoti“.¹²⁸

2.3.3.2. *Teisės į duomenų perkeliavimą ir teisės reikalauti ištrinti duomenis santykis*

BDAR 20 str. 3 d. nurodo, kad pirmojoje dalyje nurodyta teise naudojama nedarant poveikio 17 straipsniui. Reglamento 68 konstatuojamoji dalis nurodo, kad duomenų perkeliavimo „teise neturėtų būti daromas poveikis duomenų subjekto teisei pasiekti, kad asmens duomenys būtų ištrinti, ir tos teisės apribojimams, kaip nustatyta šiame reglamente; visų pirma tai neturėtų reikšti, kad gali būti ištrinti su duomenų subjektu susiję asmens duomenys, kuriuos jis pateikė sutarties vykdymo tikslu, jeigu tie duomenys būtini tai sutarčiai vykdyti ir tol, kol tie asmens duomenys tam yra būtini.“

Ši norma, kaip teigiama, yra skirta tokiems atvejams, kai duomenų valdytojai, norėdami įgyvendinti vartotojų prašymus dėl duomenų perkėlimo, įdiegtų technologijas, kurios duomenų ištrynimą padarytų neįmanomą. Tai galėtų būti ir situacija, kai duomenų valdytojai, norėdami užtikrinti, kad visi vartotojai galėtų persikelti visus savo asmeninius duomenis, uždraustų tretiesiems asmenims, kurių duomenys yra susiję ar persipynę su duomenų perkėlimą pateikusio asmens duomenimis, pasinaudoti teise ištrinti savo asmeninius duomenis.¹²⁹

¹²⁵ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliavimą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.), Nr. WP 242 rev. 01, p. 3.

¹²⁶ *Ibid.*, 4

¹²⁷ LYNKEY, O. *Aligning Data Protection Rights with Competition Law Remedies? The GDPR Right to Data Portability*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/317553358_Aligning_data_protection_rights_with_competition_law_remedies_The_GDPR_right_to_data_portability>.

¹²⁸ DE HERT, P. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services*, p. 201.

¹²⁹ *Ibid.*, p. 198.

Taip pat, kaip paaiškina ES 29 str. darbo grupė, „duomenų perkeliamumas pats savaime nesukelia pareigos ištrinti duomenis iš duomenų valdytojo sistemų ir neturi poveikio pradiniam persiųstų duomenų saugojimo laikotarpiui.“¹³⁰ Iš tokio reguliavimo ir išaiškinimo gairėse galima daryti išvadą, jog vartotojui pasinaudojus duomenų perkeliamumo teise, duomenų valdytojas neturi jokios pareigos ištrinti perkeltus duomenis, o duomenų subjektas turės atskirai pasinaudoti teise reikalauti ištrinti duomenis.

Galima daryti išvadą, kad teisė į duomenų perkeliamumą ir teisė susipažinti su asmeniniais duomenimis yra panašios, tačiau duomenų perkeliamumo teisė išsiskiria tuo, kad suteikia galimybę duomenų subjektams tvarkyti, panaudoti ir kilnoti asmeninius duomenis patiems, t. y. įgalina asmenis kontroliuoti savo duomenis, o teisė susipažinti su asmeniniais duomenimis pagrindinė paskirtis yra informuoti duomenų subjektą apie tai, kaip tvarkomi jo asmeniniai duomenys. Reglamente teisės į duomenų perkeliamumą ir teisės reikalauti ištrinti duomenis santykis apibrėžtas su tikslu užtikrinti ir apsaugoti trečiųjų asmenų teises, taip pat nubrėžti ribą tarp šių dviejų teisių neleidžiant joms tapti nauju dariniu.

Apibendrinimas

Duomenų perkeliamumo idėja kilo iš interneto naudotojų noro laisvai judėti tarp internetinių paslaugų teikėjų ir palengvinti asmeninių duomenų judėjimą tarp skirtingų platformų. Panašių tikslų yra siekiama ir teisės į duomenų perkeliamumą reglamentavimu: pirma, suteikti duomenų subjektams galimybę geriau kontroliuoti savo duomenis, antra, palengvinti duomenų subjektų laisvę rinktis paslaugų teikėją ir judėjimą tarp jų, trečia, subalansuoti santykius tarp duomenų subjektų ir duomenų valdytojų. Teisės į duomenų perkeliamumą įtvirtinimas Reglamente vertintinas kaip savalaikis ir būtinas, siekiant suspėti paskui technologijų kompanijų veiksmus, užtikrinant duomenų perkeliamumą interneto vartotojams.

Teisė į duomenų perkeliamumą sudaro dvi teisės: teisė gauti asmeninius duomenis ir teisė persiųsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui. Pirmosios teisės esmė yra įgalinti duomenų subjektus kontroliuoti savo duomenis ir naudoti juos asmeniniams tikslams. Šios teisės įgyvendinimas užtikrinamas reikalavimu, kad duomenų valdytojai duomenų subjektams duomenis pateiktų susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu. Tokiu būdu siekiama

---

¹³⁰ ES 29 str. darbo grupė. 2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkeliamumą (su paskutiniais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.), Nr. WP 242 rev. 01, p. 8.

užtikrinti duomenų formato sąveikumą, kuris palengvintų tolesnį duomenų naudojimą, nes duomenys galėtų būti laisvai naudojami duomenų subjekto asmeniniais tikslais ir atpažįstami kitų duomenų valdytojų. Tačiau tai, kad minėtos sąvokos nėra apibrėžtos ir yra atviros interpretacijoms bei priklausomos nuo technologijų vystymosi, gali lemti sudėtingą sąveikaus formato užtikrinimą. Teisės persiūsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam valdytojui esmė yra suteikti asmenims laisvę pasirinkti ir judėti tarp paslaugų teikėjų. Todėl duomenų valdytojai yra įpareigojami nesudaryti tokiems duomenų perkėlimams kliūčių, kurios gali pasireikšti, be kita ko, teisiniais, finansiniais ar techniniais suvaržymais. Taip pat šios teisės sudedamąją dalimi galima laikyti teisę, kad vienas duomenų valdytojas persiūstų duomenų subjekto asmeninius duomenis kitam duomenų valdytojui, kai tai techniškai įmanoma. Ši „techninio įmanomumo“ sąvoka nėra niekur apibrėžta, nėra nustatomas joks standartas, todėl jo turinio nustatymas yra paliktas pačioms technologijų kompanijoms. Šitai gali pakenkti duomenų perkėlimumo galimybei, nes kompanijos yra suinteresuotos, jog duomenų subjektai liktų jų teikiamų paslaugų vartotojais, todėl gali nevystyti technologinių galimybių persiūsti duomenis kitiems duomenų valdytojams.

Vis dėlto nepaisant siekio suteikti duomenų subjektams didesnę kontrolę ir laisvę savo duomenų atžvilgiu, teisė į duomenų perkėlimumą yra gerokai ribojama. Problemiškiausiu jos ribojimu galima laikyti reikalavimą, kad gaunami ir perkeliama tik tokie duomenys, kurie buvo pateikti paties duomenų subjekto. Mokslinėje literatūroje nėra vieno konsensuso, kokiems duomenims turėtų būti taikomas šis reikalavimas, nes dabartiniai pateiktų duomenų sąvokos aiškinimai taip pat kertasi arba su duomenų perkėlimumo idėja ir reguliavimo tikslais, arba su duomenų valdytojų teisėmis. Taip pat perkeliama duomenys turi būti susiję su duomenų subjektu ir duomenų perkėlimas galimas tik tada, kai tų duomenų tvarkymas yra atliekamas automatizuotomis priemonėmis ir pagrįstas sutikimu arba sutartimi. Iš esmės, šie kriterijai mokslinėje literatūroje yra laikomi pernelyg suvaržantys teisę į duomenų perkėlimumą.

Reglamente įtvirtinta teisė į duomenų perkėlimumą taip pat negali daryti neigiamo poveikio kitų asmenų teisėms ir laisvėms. Šiuo reguliavimu siekiama apsaugoti tiek kitų duomenų subjektų teises, tiek duomenų valdytojų teises. Tačiau nuostatos taikymo ribos yra labai plačios, neigiamo poveikio vertinimas priklauso nuo technologijų išsivystymo lygmens, nėra aiškių kriterijų, todėl ir šios nuostatos įgyvendinimo užtikrinimas kol kas nėra aiškus.

Teisė į duomenų perkėlimumą taip pat yra glaudžiai susijusi su teise susipažinti su asmeniniais duomenimis, tačiau jų tikslai iš esmės skiriasi. O reglamente įtvirtintu teisės į

duomenų perkeliamumą ir teisės reikalauti ištrinti duomenis santykiu siekiama apsaugoti trečiųjų duomenų subjektų teises, taip pat atskirti šių dviejų teisių įgyvendinimą.

3. TEISĖ, KAD DUOMENŲ SUBJEKTUI NEBŪTŲ TAIKOMAS TIK AUTOMATIZUOTU DUOMENŲ TVARKYMU, ĮSKAITANT PROFILIAVIMĄ, GRINDŽIAMAS SPRENDIMAS

Teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, įtvirtinta 22 str., yra perkelta iš Duomenų apsaugos direktyvos 15 str., tačiau su tam tikrais pakeitimais. Šios teisės tikslas yra apsaugoti duomenų subjektus nuo automatizuotų sprendimų pasekmių, užtikrinant žmogaus įsikišimą ir kontrolę. Šioje rašto darbo dalyje aptariama automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamų sprendimų koncepcija; teisės, kad nebūtų taikomi tokie sprendimai, religamentavimo istorija bei tikslai. Taip pat analizuojamas teisės turinys ir pagrindinė su juo susijusi problematika, taip pat aptariamas šios teisės santykis ir su kitomis duomenų subjekto teisėmis.

3.1. Koncepcija

Norint aptarti automatizuotą sprendimų priėmimą, pirmiausia reikia atskleisti, kas yra automatizuoto duomenų tvarkymas. BDAR 22 str. 1 d. minimos automatizuoto duomenų tvarkymo sąvokos pačiame reglamente nerasime, tačiau ji dažniausiai yra apibūdinama kaip tokie duomenų tvarkymo veiksmai, visiškai ar iš dalies atliekami automatinėmis priemonėmis. Pastarosiomis laikomos bet kokios informacijos ir ryšių technologijos, kuriomis naudojantis galima atlikti asmens duomenų tvarkymo veiksmus, pavyzdžiui, kompiuteriai, ryšių tinklai ir t.t.¹³¹ Toks duomenų tvarkymas leidžia greitai ir efektyviai apdoroti didelius kiekius informacijos su minimaliu žmogaus įsikišimu arba visai be jo.

22 str. 1 d. taip pat minimas ir profiliavimas, kuris BDAR 4 str. 4 d. apibrėžtas kaip bet kokios formos automatizuotas asmens duomenų tvarkymas, kai asmens duomenys naudojami siekiant įvertinti tam tikrus su fiziniu asmeniu susijusius asmeninius aspektus. Organizacijos nuolatos renka informaciją apie asmenis iš įvairių šaltinių. Tai gali būti internetinės paieškos užklausos, apsipirkimo ir vartojimo įpročiai, gyvenamos ir elgesio duomenys, surinkti iš mobiliųjų telefonų, socialinių tinklų, vaizdo stebėjimo ir daiktų interneto sistemų.¹³² Dažniausiai profiliavimas yra taikomas žmonių savybėms ar elgesiui prognozuoti, naudojant iš skirtingų šaltinių gautus duomenis, siekiant padaryti kokias nors

¹³¹ Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. *2013 m. gruodžio 11 d. Valstybinio audito ataskaita. Automatinio būdu tvarkomų asmens duomenų apsauga*, Nr. VA-P-90-3-21, p. 3 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3088>>.

¹³² Information Commissioner's Office. *What is automated individual decision-making and profiling?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/automated-decision-making-and-profiling/what-is-automated-individual-decision-making-and-profiling/>>.

išvadas dėl asmens, remiantis kitų, statistiniu požiūriu panašių, asmenų savybėmis.¹³³ Taigi, paprastai tariant, duomenys, surinkti įvairiausiais būdais, yra klasifikuojami, o asmenys priskiriami į skirtingas grupes ir pogrupius. Tada ieškoma koreliacijų tarp asmens elgesio būdų ir savybių bei kitų grupių ar pogrupių asmenų elgesio ir savybių, kad būtų sukuriama profilis, kuris talpintų naujai išvestus duomenis apie tą asmenį. Įprastai organizacijos naudoja profiliavimą, kad daugiau sužinotų apie asmenų pageidavimus, nuspėtų asmenų elgesį ir priimtų su asmenimis susijusius sprendimus.¹³⁴

Taigi, profiliavimui, apibrėžtam BDAR 4 str. 4 d., yra būdingi trys ypatumai:

- 1) jis turi būti automatizuota duomenų tvarkymo forma;
- 2) turi būti taikomas asmens duomenims;
- 3) profiliavimo tikslas turi būti su fiziniu asmeniu susijusių asmeninių aspektų įvertinimas.

Profilavimas apima automatizuotą duomenų tvarkymą, bet pagal 4 str. 4 d. jame gali dalyvauti ir žmogus. BDAR 22 str. 1 d., priešingai, minimas „tik“ automatizuotas duomenų tvarkymas, todėl ir pats profilavimas šios nuostatos prasme turi būti atliekamas „tik“ automatizuotai.¹³⁵ Šis reikalavimas nuodugniau bus analizuojamas kituose šios dalies skyriuose.

Kaip nurodo ES 29 str. darbo grupė gairėse dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profilavimo, vien tai, kad asmenys yra skirstomi pagal žinomas savybes, pvz., amžių, lytį ir pan., nebūtinai yra profilavimas. Turi būti aiškus tikslas *įvertinti* asmeninius aspektus, t. y. atlikti analizes arba daryti prognozes. Toks „įvertinimas“ rodo, kad profilavimas apima tam tikros formos vertinimą arba sprendimo priėmimą dėl asmens.¹³⁶

Su profilavimo teikiamomis galimybės žmonės susiduria kasdien: turbūt beveik visi „Youtube“ platformoje gali būti įtraukti į begalinį vaizdo įrašų rekomendacijų srautą, kurios yra siūlomos asmenims pagal jų paieškos arba žiūrėtų įrašų platformoje istoriją; „Spotify“ kiekvieną pirmadienį siūlo grojaraštį su naujomis dainomis pagal mūsų individualius muzikos pomėgius, o internete dėmesį stengiasi patraukti reklamos, paremtos vartotojų naršymo istorija.

---

¹³³ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profilavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 7 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/document.cfm?action=display&doc_id=49826>.

¹³⁴ Information Commissioner's Office. *What is automated individual decision-making and profiling?*

¹³⁵ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profilavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 7.

¹³⁶ *Ibid.*

Automatizuotas sprendimų priėmimas reiškia galimybę priimti sprendimus technologinėmis priemonėmis, sprendimų priėmimo procese dalyvaujant arba nedalyvaujant žmogui. Tokie sprendimai gali būti priimami remiantis bet kokio pobūdžio duomenimis, pavyzdžiui:

1. susijusių asmenų tiesiogiai suteiktais duomenimis (pvz. atsakymai į klausimą);
2. stebint asmenis gautais duomenimis (pvz. programinės įrangos surinktais vietos nustatymo duomenimis);
3. išvestiniais arba numanomais duomenimis, pvz., jau sudarytu asmens profiliu (pvz. kredito reitingu).

Automatizuoti sprendimai gali būti priimami pasiremiant profiliavimu, tačiau ne visada. Pavyzdžiui, egzamino laikymas pasinaudojant tam tikra platforma internete, kai ji yra suprogramuota įvertinti įvestus atsakymus ir parodyti rezultatą bei nustatyti, ar egzaminas išlaikytas, yra automatizuoto sprendimo priėmimo sistema nesiremianti profiliavimu. Galimos ir įvairios kitos variacijos: profiliavimas vykdomas, nepriimant automatizuotų sprendimų, taip pat gali būti priimami dalinai automatizuoti sprendimai grindžiami profiliavimu.¹³⁷ Pavyzdžiui, prieš suteikdamas paskolą, bankas gali atsižvelgti į paskolos gavėjo kredito reitingą, bet prieš įsigaliojant kokiam nors sprendimui asmens atžvilgiu, tam tikrus prasmingus veiksmus gali atlikti ir žmonės.¹³⁸

Automatizuoti sprendimai gali turėti didelės naudos tiek asmeniui tiek visai visuomenei. Pavyzdžiui, naudojantis ir apdorojant vaizdus, susijusius su pacientų liga, automatizuota medicininė diagnozė ypač pagreitina ir palengvina diagnozės nustatymą. Taip pat automatizuoti sprendimai naudojami aplinkosaugos srityje, siekiant užtikrinti vandens kokybę arba prognozuojant potvynius ar oro užterštumą.¹³⁹

Taigi, galima teigti, jog automatizuotas sprendimų priėmimas yra toks veiksmas, kuris atliekamas technologinėmis priemonėmis, sprendimų procese dalyvaujant arba nedalyvaujant žmogui. Tokie sprendimai priimami remiantis automatizuotu duomenų tvarkymu, kuris greitai ir efektyviai apdoroja didelius kiekius informacijos. Automatizuotas

---

¹³⁷ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 8.

¹³⁸ *Ibid.*, p. 9

¹³⁹ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 14 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/GDPR.pdf>>.

duomenų tvarkymas apima ir profiliavimą, kuriuo asmens duomenys yra naudojami siekiant įvertinti tam tikrus su fiziniu asmeniu susijusius asmeninius aspektus.

3.2. Reguliavimo istorija

Panašus reglamentavimas, laikomas BDAR 22 str. pirmtaku, iki Reglamento įsigaliojimo buvo įtvirtintas Duomenų apsaugos direktyvos 15 str.:

Automatiniai individualūs sprendimai

1. Valstybės narės suteikia kiekvienam asmeniui teisę, kad jo atžvilgiu nebus daromas sprendimas, kuris sukuria jam teisinį poveikį arba kuris ženkliai paveikia jį ir kuris yra paremtas tikrai automatiniu duomenų tvarkymu, skirtu įvertinti tam tikrus asmeniškumus su juo susijusius aspektus, kaip antai: jo darbingumas, kreditingumas, patikimumas, elgesys ir kt.

2. Laikydamosi ir kitų šios direktyvos straipsnių, valstybės narės numato, kad asmens atžvilgiu gali būti daromas 1 dalyje nurodyto pobūdžio sprendimas, jeigu tas sprendimas:

a) yra priimtas, sudarant arba vykdant sutartį, su sąlyga, kad duomenų subjekto paduotas prašymas sudaryti ar vykdyti sutartį buvo patenkintas arba kad yra tinkamų priemonių jo teisėtiems interesams apsaugoti, pavyzdžiui, atitinkama tvarka, leidžianti jam pareikšti savo nuomonę;

b) yra leidžiamas įstatymo, kuris taip pat išdėsto priemonės apsaugoti duomenų subjekto teisėtus interesus.

Ši norma kilo iš Prancūzijos 1978 m. įstatymo dėl duomenų tvarkymo, bylų ir asmens laisvių, o šios teisės įtvirtinimas buvo pirmas toks reglamentavimas visos Europos lygmeniu. Ši teisė, pasak mokslininkų, buvo retai įgyvendinama, prastai suprantama ir lengvai apeinama, o jos marginalumas stebinant, atsižvelgiant į tai, kad gyvename eroje, kai sprendimai yra grindžiami kompiuterių algoritmų skaičiavimais naudojantis didžiaisiais duomenimis (angl. *big data*).¹⁴⁰ Kita vertus, kaip nurodoma, įstatymų leidėjo bandymas devintajame ir dešimtajame dešimtmetyje numatyti bei sukontroliuoti auštantį technologijų progresą atsispindi bendro pobūdžio ir nekonkrečiose nuostatose.¹⁴¹ Ši teisė nebuvo Europos Sąjungos Teisingumo Teismo ir taip pat jokio kito nacionalinio, išskyrus Vokietijos, teismo nagrinėjimo objektu. Ji nefigūravo nei tarp nacionalinių duomenų

---

¹⁴⁰ MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 2, University of Oslo Faculty of Law Research Paper, May 8, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: < https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2964855>.

¹⁴¹ *Ibid.*, p. 3.

apsaugos valdžios institucijų sprendimų, nei trečiųjų šalių duomenų apsaugos sistemų tinkamumo vertinimų, siekiant reguliuoti asmens duomenų srautą į šias šalis. Pažymima, kad ši teisė nebuvo įtraukta į „Saugaus uosto“ (angl. *Safe Harbor*) susitarimą, taip pat neįtraukta ir po pastarojo sekusį „Privatumo skydo“ (angl. *Privacy Shield*) susitarimą. Autorių teigimu, tai nereiškia, kad teisė yra tik simbolinė, tačiau tiesiog nebuvo progų, kada ja galėtų būti pasiremta.¹⁴² Teigiama, kad prie tokio reto jos taikymo galėjo prisidėti ir tai, kad jos taikymui reikia įgyvendinti visas nuostatoje keliamas, dažnai neaiškias ir dviprasmiškas sąlygas, tai reiškia: turi būti priimtas sprendimas; šis sprendimas turi turėti teisinį poveikį arba ženkliai paveikti asmenį; sprendimas turi būti paremtas tikrai automatizuotu duomenų tvarkymu; automatinis duomenų tvarkymas turi būti skirtas įvertinti tam tikrus asmeniškumus su asmeniu susijusius aspektus. Todėl ši teisė dėl savo nelengvo įgyvendinimo teisinėje literatūroje dar buvo vadinama „kortų nameliu“.¹⁴³

Matyti, kad dabartinės Reglamento 22 str. įtvirtintos teisės pirmtakas, Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. vertinamas neigiamai: teigiama, kad teisės, kad duomenų subjektui nebūtų taikomi automatizuoti sprendimai, nuostatos buvo bendro pobūdžio ir nekonkrečios, reikalavimai dviprasmiški, todėl jos poveikis buvo labai mažas.

Toliau darbe analizuojant BDAR 22 str. įtvirtintos teisės turinį, jos elementai bus lyginami su Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. turiniu, nes šios teisės nors iš esmės ir vienodos, tačiau turi ir tam tikrų skirtumų, kurie padeda geriau suprasti teisės reguliavimo ypatumus.

3.3. Tikslai

Kadangi, kaip minėta anksčiau, teisės, kad asmeniui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, turinys ir esmė priėmus Reglamentą radikaliai nesikeitė, galima spręsti, jog iš esmės ir BDAR 22 str. tikslai išliko tie patys, kaip ir Duomenų apsaugos direktyvos 15 str.

Vienas iš argumentų, kodėl buvo siekiama reguliuoti automatinį sprendimų priėmimą, pasak Komisijos, buvo tai, kad reikia „<...> apsaugoti duomenų subjekto interesus dalyvauti priimant sprendimus, kurie jam yra svarbūs. Galingų viešųjų ir privačių institucijų išsamių asmens duomenų profilių naudojimas atima asmeniui galimybę daryti įtaką sprendimų priėmimo procesui šiose institucijose, nes sprendimai yra priimami

---

¹⁴² MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 4.

¹⁴³ BYGRAVE L. A. *Minding the machine: Article 15 of the EC data protection directive and automated profiling*. *Computer Law & Security Report*, 2017, volume 17, pp. 17–24 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: < http://folk.uio.no/lee/oldpage/articles/Minding_machine.pdf >.

remiantis vien tik asmens „duomenų šešėliu“¹⁴⁴.¹⁴⁵ Kitaip tariant, buvo baiminasi, jog sprendimai taps visiškai nepriklausomi nuo duomenų subjekto ir jis neturės jokios galios juos paveikti ar pakeisti. Taip pat buvo išreikštas susirūpinimas, jog ilgainiui žmonės, atsakingi už sprendimų priėmimą, suteiks automatiniam sprendimų priėmimui pernelyg daug reikšmės: „<...> mašinos sukurtas rezultatas, naudojant vis sudėtingesnę programinę įrangą, <...> turi akivaizdžiai objektyvų ir neginčijamą pobūdį, kuriam žmogus, esantis sprendimų priėmėju, gali priskirti per daug reikšmės, taip atsisakydamas savo atsakomybės.“¹⁴⁶ Matyti, kad buvo baimintis, jog automatiniai sprendimai bus visiškai „nužmoginti“ ir leis sprendimų priėmimo atsakomybę perimti iš už juos atsakingų asmenų.

Kaip jau buvo minėta, BDAR 22 str. nenutolsta nuo Duomenų apsaugos direktyvos 15 str., tačiau galima pastebėti, kad BDAR 71 konstatuojamoji dalis akcentuoja siekį užtikrinti sąžiningą ir skaidrų su duomenų subjektų susijusių duomenų tvarkymą, taip pat nurodyta, jog siekiama „užtikrinti, kad veiksniai, dėl kurių atsiranda asmens duomenų netikslumų, būtų ištaisyti, o klaidų rizika būtų kuo labiau sumažinta; apsaugoti asmens duomenis taip, kad būtų atsižvelgiama į galimus pavojus, kylančius duomenų subjekto interesams ir teisėms.“ Šiuo atveju labiau nei Duomenų apsaugos direktyvoje pabrėžiamas automatizuoto sprendimų priėmimo neskaidrumas, netikslumas ir diskriminuojantis poveikis, kurių mažinimas ir tampa pagrindiniu 22 str. reglamentavimo siekiu ir, kaip atskleis tolimesnė analizė, atsispindi pačiame reglamentavime. Tai patvirtina ir 29 straipsnio darbo grupės gairėse išskirti pavojai, jog „procesai gali būti neskaidrūs. Asmenys gali nežinoti, kad jie yra profiliuojami, arba nesuprasti, ką tai reiškia.“¹⁴⁷ Taip pat teigiama, kad „profilavimas gali sustiprinti esamus stereotipus ir socialinę segregaciją, <...> dėl jo asmuo gali būti visam laikui priskirtas tam tikrai kategorijai ir apribotas tariamais jo pomėgiais. Dėl to gali sumažėti jo pasirinkimo laisvė. <...> Profiliavimu pagrįstos prognozės kartais gali būti netikslios. Be to, kartais dėl jo gali būti atimta galimybė naudotis tam tikromis paslaugomis ar įsigyti tam tikrų prekių ir atsirasti nepagrįsta

---

¹⁴⁴ Duomenų šešėlis (angl. data shadow) – terminas, skirtas apibūdinti visiems duomenims, kuriuos asmuo palieka tinkle atlikdamas kasdienes veiklas, pavyzdžiui, tikrindamasis el. pašta, naršydamas socialiniame tinkle ar naudodamasis kreditine kortele. Visi šie veiksmai sukuria ir palieka tam tikrus duomenis tinkle (pvz., kada ir kur buvo atsiskaityta kreditine kortele), kurie gali būti panaudoti atliekant profilavimą.

¹⁴⁵ Europos Komisija. *Komunikatas COM (90) 314 final – SYN 287*, p. 29 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://aei.pitt.edu/3768/1/3768.pdf>>.

¹⁴⁶ Europos Komisija. *Komunikatas COM (92) 422 final – SYN 287*, p. 26 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://aei.pitt.edu/10375/1/10375.pdf>>.

¹⁴⁷ ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profilavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p 4.

diskriminacija.“¹⁴⁸ Vaikų apsauga susilaukė kur kas didesnio dėmesio nei Duomenų apsaugos direktyvoje. BDAR 38 konstatuojamoje dalyje teigiama, kad „ypatinga apsauga visų pirma turėtų būti vaikų asmens duomenų naudojimui <...> virtualios asmenybės ar vartotojo profilio sukūrimo tikslais.“, o 71 p. nurodo, jog priemonė, susijusi su automatizuotu sprendimu, grindžiamu profiliavimu, „neturėtų būti susijusi su vaiku“. Nors ir teisiškai neįpareigojančios, tačiau šios nuostatos gali prisidėti prie reguliavimo griežtinimo tais atvejais, kai bus taikomas reglamento 22 str.¹⁴⁹

Taigi, galima pastebėti, jog Reglamento 23 str. pamatiniai reglamentavimo tikslai išlieka tie patys kaip ir buvę Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. siekiai, t. y. siekis užtikrinti duomenų subjekto dalyvavimą priimant jam taikomus automatizuotus sprendimus bei sieks, kad automatizuotame sprendimų priėmime dalyvautų ir žmogus. Tačiau Reglamento reguliavimu dėmesys yra labiau sukoncentruotas į siekį automatizuotus sprendimus paversti skaidresniais, tikslesniais ir nediskriminuojančiais ir išskiriama vaikų apsauga.

3.4. Teisė ir jos turinys

BDAR 22 str. teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, įtvirtinta taip:

1. *Duomenų subjektas turi teisę, kad jam nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, dėl kurio jam kyla teisinės pasekmės arba kuris jam panašiu būdu daro didelį poveikį.*
2. *1 dalis netaikoma, jeigu sprendimas:*
  - a) *yra būtinas siekiant sudaryti arba vykdyti sutartį tarp duomenų subjekto ir duomenų valdytojo;*
  - b) *yra leidžiamas Sąjungos arba valstybės narės teisėje, kurie taikomi duomenų valdytojui ir kuriais taip pat nustatomos tinkamos priemonės duomenų subjekto teisėms bei laisvėms ir teisėtiems interesams apsaugoti; arba*
  - c) *yra pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu.*
3. *2 dalies a ir c punktuose nurodytais atvejais duomenų valdytojas įgyvendina tinkamas priemones, kad būtų apsaugotos duomenų subjekto teisės bei laisvės ir*

---

¹⁴⁸ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.), Nr. WP251 rev. 01, p. 5.

¹⁴⁹ MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 8.

teisėti interesai, bent teisė iš duomenų valdytojo reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį ir užginčyti sprendimą.

4. 2 dalyje nurodyti sprendimai negrindžiami 9 straipsnio 1 dalyje nurodytais specialių kategorijų asmens duomenimis, nebent taikomi 9 straipsnio 2 dalies a arba g punktai ir yra nustatytos tinkamos priemonės duomenų subjekto teisėms bei laisvėms ir teisėtiems interesams apsaugoti.

Pirmojoje šios nuostatos dalyje nustatoma duomenų subjekto teisė, antrojoje šios teisės išimtis, o trečiojoje ir ketvirtojoje – reikalavimai, keliami šioms išimtims. Tačiau įsigilinus į šios teisės tekstą, kyla neaiškumu, ar 1 d. tikrai įtvirtinta teisė.

3.4.1. Reglamento 22 str. 1 d.

Pirmojoje 22 str. dalyje nustatyta: „Duomenų subjektas turi teisę, kad jam nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, dėl kurio jam kyla teisinės pasekmės arba kuris jam panašiu būdu daro didelį poveikį.“ Šiame skyriuje bus aptariamas klausimas, ar šioje dalyje yra nustatoma teisė ar draudimas, taip pat analizuojami pagrindiniai nuostatos elementai.

Teisė ar draudimas?

Šis klausimas, ar nagrinėjamo straipsnio pirmojoje dalyje nustatyta duomenų subjekto teisė, ar draudimas duomenų valdytojams, yra didelių svarstymų objektas. Nors iš esmės ši nuostata pažodžiui ir nustato duomenų subjekto teisę, tačiau visa jos struktūra nurodo draudimą, t. y. pareigą duomenų valdytojams netaikyti tokių automatizuotu duomenų tvarkymu grindžiamų sprendimų, kurie duomenų subjektui kyla teisinės pasekmės arba jam panašiu būdu daromas didelis poveikis. Todėl kyla dviprasmiškumas, teisė tai ar draudimas. Panašu, kad toks pats neaiškumas buvo kilęs ir vertinant Duomenų apsaugos direktyvos 15 str.: autoriai mini atvejus, kai skirtingos valstybės narės netapačiai įtvirtino šią nuostatą savo teisės sistemose: vienos kaip teisę (Jungtinė Karalystė), kitos kaip draudimą (Belgija).¹⁵⁰ Kad ir kaip bebūtų, nuo atsakymo, ar tai yra teisė, ar draudimas, priklauso, kaip veiks šios nuostatos reguliavimas: jeigu tai yra teisė, duomenų valdytojais galės taikyti bet kokį automatizuotu duomenų tvarkymu grindžiamą sprendimų priėmimą

---

¹⁵⁰ Pvz., VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 400 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/322374664_Clarify_Surprises_and_Further_Questions_in_the_Article_29_Working_Party_Draft_Guidance_on_Automated_Decision-Making_and_Profiling>. ; MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 9.

duomenų subjektų atžvilgiu iki tol, kol pastarieji pasinaudos savo teise neleisti valdytojams tai daryti. Jeigu tai draudimas, duomenų valdytojams visada galioja pareiga netaikyti minėtų sprendimų.

Vieni autoriai be didelių diskusijų atsiliepia apie šią nuostatą kaip apie draudimą,¹⁵¹ kiti kol kas neapsisprendžia.¹⁵² Galima teigti, kad nuostatos kaip draudimo traktavimas nusistovėjo po ES 29 str. darbo grupės gairių įnešto užtikrintumo, kur tiesiogiai ir be užuolankų nurodyta, kad „tai, kad šioje nuostatoje vartojama sąvoka „teisė“ nereiškia, kad 22 str. 1 d. taikoma tik tuomet, kai duomenų subjektas ja aktyviai pasinaudoja. 22 str. 1 d. yra nustatytas bendras draudimas priimti sprendimus remiantis tik automatizuotu duomenų tvarkymu.“¹⁵³ Kaip nurodoma toliau, draudimas taikomas neatsižvelgiant į tai, ar duomenų subjektas imasi kokių nors veiksmų.¹⁵⁴ Darbo autoriaus pritaria tokiai pozicijai, kad ši nuostata turėtų būti laikoma draudimu, kad būtų galima efektyviai reguliuoti automatizuotus sprendimus ir pasiekti minėtus nuostatos reguliavimo tikslus.

Toliau šiame skyriuje bus analizuojami 22 str. 1 d. pagrindiniai elementai ir jų turinys.

„Tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas“

Tokia formuluotė reiškia, jog žmogus į sprendimo procesą nesikiša.¹⁵⁵ Tai aiškiai išreiškta žodžiu „tik“ ir BDAR 71 konstatuojamosios dalies formuluotėje: „automatinio internetinės kredito paraiškos atmetimas ar elektroninio įdarbinimo praktika *be žmogaus įsikišimo*“. Todėl, jei po automatizuotos duomenų analizės ir iš to sekusios išvados dėl duomenų subjekto į ją atsižvelgia žmogus ir tada pats priima sprendimą, toks sprendimas nebus laikomas pagrįstas automatizuotu duomenų tvarkymu pagal 22 str. reguliavimą.

Klaus Wiedemann nurodo, jog reguliuodamas sprendimų priėmimą tik situacijose, kai tai yra daroma tik visiškai automatizuota algoritmine analize, BDAR save pozicionuoja

---

¹⁵¹ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 18.

¹⁵² Žr., pvz., WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation*, p. 95 [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą:

<https://www.researchgate.net/publication/312597416_Why_a_Right_to_Explanation_of_Automated_Decision-Making_Does_Not_Exist_in_the_General_Data_Protection_Regulation>; MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 9; VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 400.

¹⁵³ ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 20.

¹⁵⁴ *Ibid.*, p. 21.

¹⁵⁵ *Ibid.*, p. 22.

kaip palankų verslo interesams, nes nereguliuoja kitokių sprendimų priėmimo formų.¹⁵⁶ Ir išties, autoriai vieningai sutaria, kad toks žodžio „tik“ naudojimas yra svarbus praktinėms duomenų subjektų teisėms, nes dauguma automatizuotų sistemų sukuria reikšmingus rezultatus apie asmenis, tačiau nedaugelis šių sistemų tai daro be žmogaus įsikišimo – jos labiau veikia kaip sprendimų palaikymo sistemos, o ne savarankiškai priima sprendimus.¹⁵⁷ Galima teigti, kad tokiu apribojimu ypač susiaurinamos teisės taikymo ribos, kadangi praktikoje nebus daug atvejų, kai asmuo galės pasinaudoti 22 str. teikiama apsauga. Kaip atskleis tolesnė analizė, toks taikymo susiaurinimas daro įtaką ir duomenų subjektų galimybėms pasinaudoti teise būti informuotiems bei teise susipažinti su duomenimis.

Kalbant apie žmogaus įsikišimo apimtį, ES 29 str. darbo grupė teigia, kad duomenų valdytojas negali imituoti žmogaus įsikišimo ir taip išvengti 22 str. nuostatų: jei žmogus nuolat asmenims taiko automatiškai sudarytus profilius ir tai neturi jokio faktinio poveikio rezultatams, vis vien bus laikoma, kad sprendimas grindžiamas tik automatizuotu duomenų tvarkymu.¹⁵⁸ Taip pat žmogaus įsikišimas negali būti formalus – duomenų valdytojas privalo užtikrinti, kad bet koks sprendimo peržiūrėjimas būtų prasmingas, o ne apsimestinis veiksmas, ir atliekamas kompetenciją bei galimybę pakeisti sprendimą turinčio asmens.¹⁵⁹ Veale ir Edwards pastebi, kad formaliai įtraukti žmogų į sprendimo priėmimą yra labai paprasta, o tai sutrukdytų 22 str. taikymui. Jie pateikia tyrimą, kuris įrodinėja, kad net ir tais atvejais, kai sistemos yra aiškiai skirtos tik padėti žmogui, priimančiam sprendimus dėl pasitikėjimo automatizuota logika, laiko, patogumo ir pan., sistemos *de facto* veikia kaip visiškai automatizuotos sprendimų priėmėjos.¹⁶⁰ Todėl iškyla neaiškumas, kaip objektyviai turi būti vertinamas žmogaus įsikišimo kiekis ir kokybė. Prie šio neaiškumo prisideda ir tai, kad nėra vienos sprendimų priėmimo sistemos tipo, o egzistuoja įvairiausios jų rūšys su skirtingu sistemų ir žmogaus vaidmeniu jose.¹⁶¹ Įdomu tai, kad jau dabar egzistuoja tyrimai, kurie pabrėžia, kad žmonės, dalyvaujantys automatizuotame sprendimų priėmime, dažnai patenka į „moralinio gniuždymo zonas“ (angl. *moral crumple zones*)¹⁶² ir tampa kultūriškai

---

¹⁵⁶ WIEDEMANN, K. *Automated Processing of Personal Data for the Evaluation of Personality Traits: Legal and Ethical Issues*, p. 81 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3102933>.

¹⁵⁷ VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 400

¹⁵⁸ ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p.22

¹⁵⁹ *Ibid.*

¹⁶⁰ VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 400

¹⁶¹ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 18.

¹⁶² Anglų kalboje terminas „*crumple zone*“ yra naudojamas automobilių industrijoje, turint omenyje struktūrinę saugumo zoną automobilyje, kuri yra skirta sugerti smūgio energiją susidūrimo metu.

bei socialiai atsakingi už sudėtingų sistemų klaidas, nors po įvairių įvykio analizių jų atsakomybės taip lengvai nustatyti neįmanoma.¹⁶³ Taip pat pastebima, kad kai duomenų tvarkymas paremtas sudėtingais algoritmais, besimokančiomis sistemoms (angl. *machine-learning*) ir dideliais kiekiais duomenų, duomenų tvarkymas ir gautas sprendimas gali būti neaiškus ir pačiam žmogui, kuris remiasi sistemos išvada priimdamas sprendimą, bet nesuprasdamas jo esmės, todėl teigiama, kad tokiu atveju vis tiek galėtų būti laikoma, kad sprendimą faktiškai priėmė sistema.¹⁶⁴ Turint visa šitai omenyje, galima spėti, kad tobulėjant technologijoms, žmogaus įsikišimo reikšmės automatizuoto sprendimų priėmimo procese vertinimas gali tapti dar labiau komplikuoatas, todėl dabartinio reguliavimo ir gairių nepakaks.

Autoriai pabrėžia, kad šiuo metu toks vertinimas galėtų būti atliktas poveikio duomenų apsaugai įvertinimo metu, tačiau, pavyzdžiui, ES 29 str. darbo grupės gairėse dėl Poveikio duomenų apsaugai vertinimas nėra jokios užuominos apie 22 str. teises ir pareigas.¹⁶⁵

„Dėl kurio asmeniui kyla teisinės pasekmės arba kuris jam panašiu būdu daro didelį poveikį.“

Reglamente nėra apibrėžta, kas yra „teisinės pasekmės“ arba ką reiškia „panašiu būdu daro didelį poveikį“, tačiau ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad 22 str. kalbama tik apie rimtas ir dideles pasekmes.¹⁶⁶ Šiuos du kriterijai ir bus apžvelgiami šiame poskyryje.

Teisinės pasekmės yra gan aiškiai apibrėžiamos: tam, kad atsirastų teisinės pasekmės, tik automatizuotu duomenų tvarkymu pagrįstas sprendimas turi turėti įtakos kokio nors asmens juridinėms teisėms, pvz., asociacijų laisvei, balsavimo teisei arba teisei imtis teisinių veiksmų.¹⁶⁷ Nurodoma, kad teisinė pasekmė taip pat gali būti susijusi su poveikiu asmens juridiniam statusui arba teisėms, kurios jam buvo suteiktos kokia nors sutartimi.

---

¹⁶³ ELISH, M. C. *Moral Crumple Zones: Cautionary Tales in Human-Robot Interaction* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą:

<https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2757236>. (2016)

¹⁶⁴ Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR*, p. 14 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą:

<<https://privacyinternational.org/report/1718/data-power-profiling-and-automated-decision-making-gdpr>>.

¹⁶⁵ VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 400; Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR*, p. 4.

¹⁶⁶ ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 22

¹⁶⁷ *Ibid.*, p. 22.

Toks poveikis gali pasireikšti nutraukta sutartimi, suteikiama arba nesuteikiama tam tikra įstatymu numatyta socialine išmoka ir pan.¹⁶⁸

Kalbant apie panašaus didelio poveikio kriterijų, lyginant BDAR 22 str. 1 d. formuluotę su Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. 1 d. įtvirtinta formuluote „<...> kuris sukuria jam teisinį poveikį arba kuris ženkliai paveikia jį <...>“ galima pastebėti, kad ši yra šiek tiek pakeista – didelis poveikis asmeniui turi pasireikšti panašiu būdu kaip ir teisinės pasekmės. Tai reiškia, kad automatizuoto sprendimo poveikis turi būti panašus į tokio sprendimo, dėl kurio kyla teisinių pasekmių.

ES 29 str. darbo grupė išskiria tokius galimus „didelio poveikio“ požymius:

- gerokai paveikia su atitinkamais asmenimis susijusias aplinkybes, tų asmenų elgesį arba pasirinkimą;
- daro ilgalaikį arba nuolatinį poveikį duomenų subjektui arba
- kraštutiniu atveju gali lemti asmenų atskirtį arba diskriminaciją.¹⁶⁹

Nurodoma, kad duomenų tvarkymo pasekmės turi būti gana didelės arba svarbios, kad į jas vertėtų atkreipti dėmesį ir pripažįstama, kad sunku tiksliai apibūdinti, kokia riba turėtų būti pasiekta, kad poveikis būtų laikomas pakankamai dideliu.¹⁷⁰

BDAR 71 konstatuojamojoje dalyje galima rasti du panašaus didelio poveikio pavyzdžius: automatinis internetinės kredito paraiškos atmetimas ir elektroninio įdarbinimo praktika be žmogaus įsikišimo. Gairės papildo juos sprendimais, turinčiais poveikį asmens galimybei gauti sveikatos priežiūros paslaugas, taip pat galimybei gauti išsilavinimą.¹⁷¹

Teisinėje literatūroje galima rasti požiūrį, kad minėtais kriterijais įtvirtinamas subjektyvus panašaus didelio poveikio vertinimas, todėl baiminamasi, kad įrodinėti didelį poveikį tektų pačiam duomenų subjektui.¹⁷²

Nagrinėdama didelio poveikio vertinimą, ES 29 str. darbo grupė palietė dabar aktualią tikslinės reklamos, paremtos profiliavimu, temą. Kadangi jų komentarai sulaukė atgarsio ir teisės mokslininkų darbuose, jie toliau trumpai aptariami ir šiame darbe.

---

¹⁶⁸ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 22.

¹⁶⁹ *Ibid.*, p. 23.

¹⁷⁰ *Ibid.*

¹⁷¹ *Ibid.*

¹⁷² Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR*, p. 11.

Visų pirma, specialistai pastebi, kad aukščiau minėto darbo grupės išskirtame pirmajame požymyje žodžio „paveikti“ (angl. *to influence*) vartojimas šiuo atveju reiškia, kad sistemos, kurios netiesiogiai nukreipia ar pakeičia asmenų turimų pasirinkimų pateikimą, nors sprendimą priima ir pats asmuo, gali patekti į šių nuostatų taikymo apimtį.¹⁷³ Tai reiškia, kad po 22 str. reguliavimu patektų ir minėta tikslinės reklamos, paremtos profiliavimu, veikla.

ES 29 str. darbo grupė nurodė, kad daugeliu atvejų sprendimas teikti profiliavimu pagrįstus tikslinius reklaminius skelbimus asmenims neturės panašaus didelio poveikio. Pavyzdžiui, tokio poveikio neturės internetinė reklama, pagrįsta demografiniu profiliu, kuris nurodys tam tikrame rajone gyvenančias viduramžes moteris, besidominčias mada. Tačiau toks poveikis gali atsirasti, atsižvelgiant į: privatumo pažeidimo lygį; susijusių asmenų lūkesčius ir pageidavimus; reklamos pateikimo būdą, tikslinių duomenų subjektų pažeidžiamumą ir žinojimą apie tai.¹⁷⁴ Veale ir Edwards tokį ES 29 str. darbo grupės išaiškinimą vertina kaip pasirinktą „viduriuką“ diskusijoje, ar reklamų rodymas gali turėti „ženklų poveikį“, kaip nustatyta Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. 1 d., tačiau kartu pasigendama ES 29 str. darbo grupės įžvalgų, kad tikslinė reklama turi didelį poveikį, nes ji susiaurina pasirinkimus tų asmenų, kurie laikomi netinkamais, per mažai uždirbančiais arba tiesiog sunkiai įtikinamais tam tikrų pasiūlymų, ir taip sukuria tam tikrą socialinį skirstymą.¹⁷⁵ Tačiau Privacy International organizacija šiuo klausimu užėmė daug griežtesnę poziciją: ji nesutinka su teiginiu, kad tikslinė reklama neturi panašaus didelio poveikio asmenims ir teigia, kad dabartinės „Facebook“ reklamos rodymo technologijos leidžia naudoti reklamos rodymo nustatymus taip tiksliai, kad per elgesio, demografinius ir geolokacijos duomenų rinkinį galima pasiekti net individualų asmenį.¹⁷⁶ Organizacija taip pat pateikia tyrimą, kuriame nustatyta, kad rodant turinį, kuris atitinka asmenų psichologines charakteristikas, buvo pakeistas jų elgesys.¹⁷⁷

Svarbu pabrėžti tai, kad ne visas duomenų tvarkymas gali būti pripažintas vienodai darantis poveikį asmenims. Kai kurios visuomenės grupės gali būti paveiktos taip, kad joms galėtų būti pripažįstamas padarytas „didelis poveikis“. Tokios grupės gali būti mažumų

---

¹⁷³ VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 401.

¹⁷⁴ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 23

¹⁷⁵ VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*, p. 402.

¹⁷⁶ Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR*, p. 12.

¹⁷⁷ MATZ, S. C. *et al. Psychological targeting as an effective approach to digital mass persuasion*, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.pnas.org/content/114/48/12714>>.

grupės, pažeidžiami suaugusieji. Tokia situacija galėtų kilti, pavyzdžiui, jei asmeniui, apie kurį žinoma kaip turintį finansinių problemų, būtų reklamuojamos paskolos. ES 29 str. grupė nurodo ir tokius galimus didelį poveikį sukeliančius atvejus, kai asmenims dėl jų duomenų ar savybių yra taikoma skirtinga kainodara ir kainų skirtumas yra pernelyg aukštas, kad būtų galima įsigyti prekių ar paslaugų.¹⁷⁸

Teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas galima pasinaudoti tik išskirtiniais ir retais atvejais, t. y., tik tada, kai duomenų subjekto atžvilgiu bus taikomas tik visiškai automatizuotas sprendimas be jokio žmogaus įsikišimo. Kaip ir minėta, automatizuotų sprendimų sistemų variantų yra labai daug, todėl apribojant nuostatos taikymą tik vienam sistemos variantui, gali būti nepakankamai apsaugomos asmenų teisės, nes kitais atvejais jie tiesiog negalės pasinaudoti šia 22 str. teikiama apsauga. Klausimų kelia ir žmogaus įsikišimo vertinimo galimybės, nes dėl technologijų sudėtingumo ir nuolatinio progreso nustatyti žmogaus prisidėjimą prie sprendimo gali būti labai sudėtinga.

Šios teisės taikymui taip pat numatyti du kriterijai: automatizuotas sprendimas duomenų subjektui turi sukelti teisinės pasekmės arba panašiu būdu daryti didelį poveikį. Matyti, kad bent jau kol kas teisinių pasekmių požymis yra aiškus ir teisinėje literatūroje nėra kvestionuojamas. Kiek kitokia situacija yra su „panašaus didelio poveikio“ nustatymu, nes šis kriterijus nėra aiškus, taip pat kyla pagrįstų abejonių, ar tokio poveikio egzistavimo nereikės įrodinėti patiems duomenų subjektams.

3.4.2. Reglamento 22 str. 2 d.: Išimtys

Praėjusiame skyriuje buvo išnagrinėtos 22 str. 1 d. sąlygos, kurios nustato teisės taikymo sritį. Šio straipsnio 2 dalis nustato išimtis, kurios panaikina 1 dalies taikymą. Tai reiškia, kad tokie sprendimai, net jei ir sukelia teisinių pasekmių arba panašiu būdu daro didelį poveikį, gali būti priimami, jeigu atitinka vieną iš šiame skyriuje nagrinėjamų išimčių. Šios išimtys yra: 1) sprendimas būtinas siekiant sudaryti arba vykdyti sutartį; 2) sprendimas leidžiamas Sąjungos arba valstybės narės teisėje; 3) sprendimas pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu. Toliau šiame skyriuje jos bus nagrinėjamos atskirai.

Sprendimas būtinas siekiant sudaryti arba vykdyti sutartį tarp duomenų subjekto ir duomenų valdytojo

---

¹⁷⁸ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniaisiais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.), Nr. WP251 rev. 01, p. 23.

Automatizuoto sprendimų priėmimo procesai gali būti tinkamiausias būdas įvykdyti sutartį, o dėl didelio duomenų kiekio nuolatinis žmogaus dalyvavimas priimant sprendimą gali būti neįmanomas. Tokiu atveju duomenų valdytojas gali pasirinkti automatizuoto sprendimų priėmimo procesą. Tačiau šiuo atveju duomenų valdytojas yra įpareigotas įrodyti, kad toks duomenų tvarkymas yra būtinas. Tai reiškia, kad jei yra kitų mažiau privatumą pažeidžiančių priemonių tam pačiam tikslui pasiekti, toks duomenų tvarkymas bus nebūtinus. Moksliniuose darbuose pabrėžiama, kad toks automatizuotas sprendimų priėmimas taip pat gali būti būtinas duomenims tvarkyti prieš sudarant sutartį.¹⁷⁹

Įdomu tai, kad Reglamento 71 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, kad 22 str. 1 d. galės būti taikoma, pavyzdžiui, be žmogaus įsikišimo atlikto internetinės kredito paraiškos atmetimo atveju, tačiau 22 str. 2 d. a punktas tokį atmetimo sprendimą lyg ir leidžia, nes jis atliktas siekiant sudaryti sutartį.

Dreyer ir Schulz išskiria vieną probleminį aspektą, kuris yra nulemtas nevienodo duomenų valdytojo ir duomenų subjekto santykio. Tokiais atvejais duomenų valdytojas turi pranašumą, nes gali formuluoti sutarties tikslą ir kitus įvairius sutarties elementus. Gali būti nusistatytas valdytojui palankus tikslas, taip pat nustatytas reikalaujamas būtinumas ir taip į sutartį įtraukiama automatizuoto sprendimų priėmimo būtinybė.¹⁸⁰ Mokslininkai siūlo, jog būtinumo kilmė ir priežastys turi būti suprantamos iš neutralių stebėtojų pozicijų ir turi būti specialiai sutelktos į automatizuoto sprendimų priėmimo formas dėl to, kad, pavyzdžiui, kaip ir kredito paraiškos atveju, sutarties sudarymas yra susijęs su daugeliu dalykų, pagrįstų matematiniais skaičiavimais, ir dėl to gautas automatinis sprendimas yra tiesiogiai susijęs su sutarties sudarymu.¹⁸¹ Kitaip tariant, jeigu sutartyje nebus visos reikalingos informacijos duomenų subjektui priimti racionalų sprendimą dėl sutarties sudarymo, taip pat jei duomenų subjektui nebus suteikta derybų laisvė ir jam beliks tik sutikti arba nesutikti su sutarties sąlygomis, duomenų subjekto teisės gali būti pažeidžiamos.

Leidžiama Sąjungos arba valstybės narės teisėje

Iš esmės ši išlyga atitinka išimtį nustatytą Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. 2 d. b punkte. Pagal 22 straipsnio 2 dalies b punktą automatizuotas sprendimų priėmimas,

---

¹⁷⁹ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 25.

¹⁸⁰ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 20.

¹⁸¹ *Ibid.*

įskaitant profiliavimą, gali būti taikomas, jei jis yra leidžiamas Sąjungos arba valstybės narės teisėje.

Praktikoje apibrėžtas automatizuotas sprendimų priėmimas gali būti taikomas sukčiavimo ir mokesčių slėpimo stebėsenos ir prevencijos tikslais arba siekiant užtikrinti duomenų valdytojo suteiktos paslaugos saugumą ir patikimumą.

Kaip vieną iš pavyzdžių, iliustruojančių valstybės narės pasinaudojimą šia išimtimi, galima paminėti Vokietijos federalinį duomenų apsaugos įstatymą, įtvirtinantį tokią išimtį 37 str. 1 d., kuri numato, kad automatizuoto sprendimų priėmimo sistemos yra leistinos tais atvejais, kai sprendimas buvo priimtas pagal draudimo sutartį, kai duomenų subjektas prašė draudimo išmokos, o duomenų valdytojas visiškai patenkino prašymą arba iš dalies jį patenkino, kai sprendimas grindžiamas atlyginimų sutartimis dėl gydymo. 37 straipsnio 1 dalies 2 p. suteikia duomenų subjektui konkrečias teises pareikšti savo nuomonę ir pareikšti prieštaravimus.

Nepaisant tinkamų priemonių, nustatytų 22 str. 3 d., reikalingų užtikrinti duomenų subjektų teises ir laisves, Mendoza ir Bygrave teigimu, ši išlyga atveria galimybę nacionaliniu mastu patvirtinti galybę automatizuoto sprendimų priėmimo procesų su skirtingais standartais skirtingose valstybėse narėse ir taip pakenkti Reglamento harmonizavimo tikslams.¹⁸²

Aiškus sutikimas

Pagal 22 str. 2 d. c punktą, šio straipsnio 1 d. yra netaikoma, jeigu sprendimas pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu. Ši išimtis yra nauja, Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. ji nebuvo įtvirtinta.

Sutikimas vaidina svarbų vaidmenį Reglamente ir 4 str. 11 d. apibrėžtas kaip „bet koks laisva valia duotas, konkretus ir nedviprasmiškas tinkamai informuoto duomenų subjekto valios išreiškimas pareiškimu arba vienareikšmiais veiksmais, kuriais jis sutinka, kad būtų tvarkomi su juo susiję asmens duomenys“.

Aiškus sutikimas yra reikalingas tam tikromis aplinkybėmis, kai kyla rimta su duomenų apsauga susijusi rizika, todėl manoma, kad reikia griežtos individualios asmens duomenų kontrolės. Terminas „aiškus“ reiškia, kad duomenų subjektas turi pateikti aiškų sutikimo pareiškimą, pavyzdžiui, raštu ir, dar geriau, pasirašant. Skaitmeninėje arba internetinėje aplinkoje duomenų subjektas greičiausiai galėtų pateikti reikiamą pareiškimą

---

¹⁸² MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 18.

užpildydamas elektroninę formą, nusiųsdamas el. laišką, pridėdamas nuskaitytą dokumentą su duomenų subjekto parašu arba naudodamas elektroninį parašą.¹⁸³

Su informavimu susijęs skaidrumo reikalavimas Reglamente yra vienas iš pagrindinių principų, glaudžiai susijęs su sąžiningumo ir teisėtumo principais. ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad suteikti duomenų subjektams informaciją prieš gaunant jų sutikimą yra labai svarbu, kad jie galėtų priimti informacija pagrįstus sprendimus, suprastų, su kuo sutinka, ir, pavyzdžiui, naudotųsi savo teise atšaukti duotą sutikimą.¹⁸⁴ Duomenų valdytojai, norėdami gauti sutikimą, kuriuo remdamiesi galėtų vykdyti automatizuotą duomenų tvarkymą, turės įrodyti, kad duomenų subjektai gerai supranta, dėl ko jie duoda sutikimą. Visais atvejais duomenų subjektai turi turėti pakankamai atitinkamos informacijos apie numatomą duomenų tvarkymo naudojimą ir pasekmes, kad būtų užtikrinta, jog bet koks jų duodamas sutikimas būtų pagrįstas informacija.

Autoriai pabrėžia, kad šiuo atveju informavimo pareiga sutikimo gavimo metu yra neatsiejama nuo 13 str. 2 d. f punkto, kuris nurodo, kad duomenų valdytojas, rinkdamas duomenis iš duomenų subjekto, turi jį informuoti, kad esama automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą, ir bent tais atvejais, prasmingą informaciją apie loginį jo pagrindimą, taip pat duomenų tvarkymo reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui.¹⁸⁵ Darbo autorius palaiko tokią nuomonę ir sutinka, kad reikalavimai informuotam sutikimui gali būti kildinami iš minėto straipsnio. Kaip matysime vėliau skyriuje dėl Reglamento 22 str. ir 13-15 straipsnių santykio, tokia informavimo pareiga gali kelti nemažai sunkumų duomenų valdytojams užtikrinant Reglamento nustatytą pakankamai informuoto duomenų subjekto kartelę.

Taip pat svarbu paminėti, kad pagal 22 str. 4 d. automatizuotas sprendimų priėmimas naudojant specialių kategorijų asmens duomenis leidžiamas tik tada, kai taip pat yra duotas aiškus subjekto sutikimas pagal 9 str. 2 dalies a punktą. Žinoma, tokiu atveju turi būti galima taikyti kurią nors iš 22 str. 2 dalyje nustatytų išimčių. Tačiau taip pat dar reikalaujama, kad pagal 9 str. 2 d g punktą toks duomenų tvarkymas būtų būtinas dėl svarbaus viešojo intereso priežasčių, remiantis Sąjungos arba valstybės narės teise <...>.

Taigi, Reglamento 22 str. 2 d. nustato išimtis, kurių atvejų įmanomas automatizuotų sprendimų taikymas duomenų subjektams, net jei jie sukelia teisinių pasekmių arba panašiu būdu daro didelį poveikį. Pirmoji išimtis taikoma tada, kai sprendimas būtinas siekiant

---

¹⁸³ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. lapkričio 28 d. *Gairės dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679 (peržiūrėta ir priimta 2018 m. balandžio 10 d.)* Nr. WP259 red. 01, p. 13.

¹⁸⁴ *Ibid.*

¹⁸⁵ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 26.

sudaryti arba vykdyti sutartį. Tačiau šia išimtimi gali pasinaudoti duomenų valdytojai ir į sutartis įtraukti sau naudingas nuostatas, užtiknančias automatizuoto sprendimų priėmimo būtinumą. Antroji išimtis, kad automatizuotas sprendimų priėmimas gali būti taikomas tada, jei jis yra leidžiamas Sąjungos arba valstybės narės teisėje. Ši išimtis gali kelti neigiamų padarinių ir paveikti Reglamento siekiamą užtikrinti harmonizavimą, jeigu skirtingos valstybės narės nuspręstų leisti skirtingus automatizuotų sprendimų priėmimo procesus. Trečioji išimtis, sprendimo pagrindimas aiškiu duomenų subjekto sutikimu, yra nauja išlyga. Pabrėžiama, kad šiuo atveju reikalingas aiškus duomenų subjekto sutikimo pareiškimas. Taip pat duomenų valdytojui keliama pareiga, kad duomenų subjektas duotą informuotą sutikimą, siejama su Reglamento 13-15 str. nustatyta pareiga suteikti prasmingą informaciją apie loginį sprendimo pagrindimą, duomenų tvarkymo reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui.

3.4.3. Reglamento 22 str. 3 d.: tinkamų apsaugos priemonių įgyvendinimas

Kai duomenų valdytojas taiko automatizuotą sprendimą ir jis yra būtinas siekiant sudaryti sutartį arba ją vykdyti arba yra pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu, 22 str. 3 d. jį įpareigoja užtikrinti tinkamas priemonės, kad būtų apsaugotos duomenų subjektų teisės, laisvės ir teisėti interesai, bent teisė iš duomenų valdytojo reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį ir užginčyti sprendimą. Tokiu reguliavimu bandoma užtikrinti, kad duomenų subjektui netekus apsaugos pagal 1 d., jo pagrindiniai interesai vis tiek liktų apsaugoti.

Pastebėtina, kad tiek ES 29 str. darbo grupės gairėse, tiek mokslinėje literatūroje nėra plačiai aptarinėjama, kas yra tinkamos apsaugos priemonės ir kaip jos turėtų veikti. Darbo grupė tik užsimena, kad siekiant išvengti klaidų, turi būti užtikrinamas duomenų tvarkymo skaidrumas; duomenų valdytojai turėtų dažnai atlikti duomenų rinkinių, kuriuos jie tvarko, tvartinimus, taip pat įdiegti tinkamas procedūras ir priemones, kurios padėtų išvengti klaidų ir netikslumų, tačiau daugiau šia tema pasisakoma nėra.¹⁸⁶

BDAR 71 konstatuojamoji dalis papildo, ką tinkamos apsaugos priemonės turėtų apimti: „<...> bet kuriuo atveju tokiam duomenų tvarkymui turėtų būti taikomos tinkamos apsaugos priemonės, įskaitant konkrečios informacijos duomenų subjektui suteikimą ir teisę reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį, gauti sprendimo, priimto atlikus šį vertinimą, paaiškinimą ir teisę ginčyti tą sprendimą.“

---

¹⁸⁶ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.), Nr. WP251 rev. 01, p. 29-30.

Taigi, galima teigti, kad BDAR įpareigoja duomenų valdytojus tinkamomis apsaugos priemonėmis užtikrinti:

- konkrečios informacijos suteikimą duomenų subjektui;
- teisę reikalauti žmogaus įsikišimo;
- teisę pareikšti savo požiūri;
- teisę gauti sprendimo paaiškinimą;
- teisę ginčyti sprendimą.

Svarbu pabrėžti, kad tai yra minimalūs reikalavimai, ką duomenų valdytojas turėtų užtikrinti – tokią poziciją suponuoja nuostatos formuluotėje esanti dalelytė „bent“.

Darbo autoriaus nuomone, duomenų valdytojo įpareigojimas užtikrinti konkrečios informacijos suteikimą duomenų subjektui yra neatsiejamas nuo BDAR 13-15 str. reikalavimų duomenų valdytojams. Nors jis minimas tik konstatuojamoje Reglamento dalyje, toks šios pareigos išskyrimas užtikrina, kad duomenų valdytojai laikytųsi informavimo pareigos, nustatytos Reglamento skirsnyje „Informavimas ir teisė susipažinti su asmens duomenimis“ net ir tvarkant duomenų subjektų duomenis 22 str. 2 d. a ir c punktuose nurodytų išimčių pagrindu.

Teisinėje literatūroje, nagrinėjančioje tinkamomis priemonėmis reikalingas užtikrinti teises, aktyviai yra kalbama tik apie teisę reikalauti žmogaus įsikišimo ir teisę gauti sprendimo paaiškinimą¹⁸⁷, todėl jos atskirai bus nagrinėjamos toliau šiame darbe.

Teisė gauti sprendimo paaiškinimą

Darbo autoriaus nuomone, klausimas dėl teisės gauti sprendimo paaiškinimą egzistavimo kol kas yra sulaukęs daugiausiai pasvarstymų ir nuomonių iš visų su 22 str. susijusių elementų. Nagrinėjamos teisės esmė – konkretaus sprendimo išaiškinimas duomenų subjektui. Šia teise pasinaudodamas duomenų subjektas galėtų duomenų valdytojo prašyti paaiškinti jo atžvilgiu pritaikytą automatizuotą sprendimą ir taip suprasti,

---

¹⁸⁷ Žr., pvz., WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation*, p. 95; ALMANDA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3264189>; VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling Clarity, surprises*; GOODMAN, B.; FLAXMAN, S. *European Union regulations on algorithmic decision-making and a „right to explanation“* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://arxiv.org/abs/1606.08813>>; DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?*.

kodėl ir kaip šis sprendimas jam buvo pritaikytas. Kaip jau minėta, ši teisė yra minima BDAR 71 konstatuojamojoje dalyje, tačiau nėra tiesiogiai įtvirtinta BDAR 22 str. 3 d. Yra teigiama, kad jeigu teisė nėra nustatyta teisiškai įpareigojančioje Reglamento dalyje, vadinasi jos užtikrinimas nėra privalomas ir ji egzistuoja tik kaip konceptas.¹⁸⁸ Ši nuomonė nėra klaidinga –konstatuojamoji dalis ES teisėje nėra laikoma teisiškai įpareigojančia ir ji veikia kaip gairės teisinio teksto interpretavimui.¹⁸⁹ Todėl šis teisės gauti sprendimo paaiškinimą kildinimas iš Reglamento konstatuojamosios dalies, darbo autoriaus nuomone, yra netikslus.

Bandyta interpretuoti, kad ši teisė kyla ir iš teisės būti informuotam bei teisės susipažinti su duomenimis, kurios nustato, kad duomenų subjektas turi būti informuotas arba pats turi teisę gauti informaciją apie tai, kad esama 22 straipsnio 1 ir 4 dalyse nurodyto automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą, ir, bent tais atvejais, prasmingą informaciją apie loginį jo pagrindimą, taip pat tokio duomenų tvarkymo reikšmę ir numatomas pasekmes duomenų subjektui.¹⁹⁰ Tačiau mokslininkai tai atmeta kaip gana pritemptus teiginius, nes abiem atvejais kalbama ne apie konkretaus sprendimo aiškinimą, o, kaip nurodoma, apie informaciją, kaip bendrai ir kokiais tikslais veikia automatizuoto sprendimų priėmimo sistema, ir kokios galimos pasekmės gali kilti.¹⁹¹

Kita šios teisės kildinimo teorija nurodo, jog nagrinėjama teisė gali būti išvedama iš teisės ginčyti sprendimą. Mendoza ir Bygrave svarsto, kad šios teisės esmė yra ne „nesutikti“ ar „priešintis“ sprendimui, kitaip tariant, sakyti jam „stop“, o jį apeliuoti.¹⁹² Tai reiškia, jog, tam, kad būtų sprendimas ginčijamas, duomenų subjektas turi turėti tam tikrų argumentų, vadinasi, duomenų valdytojas kartu yra įpareigotas pateikti informaciją dėl sprendimo, o tuo pačiu jį ir paaiškinti.

ES 29 str. darbo grupės komentarai taip pat nesuteikia daug aiškumo analizuojant į šį klausimą. Nors konkrečiai apie teisę neužsimena, jie laisvai nurodo, kad 71 konstatuojamojoje dalyje nurodytos tinkamos apsaugos priemonės, tarp kurių minima ir teisė gauti sprendimo paaiškinimą, yra taikomos bet kuriuo atveju.¹⁹³ Tačiau prie

---

¹⁸⁸ WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation*, p. 80.

¹⁸⁹ Europos Komisija. *Guide to the Approximation of European Union Environmental Legislation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/environment/archives/guide/annex1.htm>>.

¹⁹⁰ WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation*, p.83-84

¹⁹¹ *Ibid.*

¹⁹² MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, p. 16.

¹⁹³ ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 29.

rekomenduojamos gerosios praktikos nepateikia jokių pavyzdžių, susijusių su teise gauti sprendimo paaiškinimą.¹⁹⁴ Taip pat paminėtina, kad kalbėdami apie teisę į susipažinimą su duomenimis, jie išskiria, jog duomenų valdytojas duomenų subjektui turėtų pateikti informaciją apie numatomas duomenų tvarkymo pasekmes, o ne paaiškinti konkretų sprendimą, kas reiškia, jog teisės į sprendimo paaiškinimą kildinimas iš BDAR 15 str. 1 d h punkto yra atmetamas.¹⁹⁵ Darbo autoriaus nuomone, nors toks ES 29 str. darbo grupės nepastovumas ir atrodo keistai, vis dėlto galima pozicija, kurios ji laikosi. Kadangi apie teisę užsiminta tik Reglamento konstatuojamoje dalyje, o, kaip matyti iš mokslininkų analizės, tokia teisė negali būti išvesta iš dėstomosios įstatymo dalies nuostatų, darbo grupė nenori priimti įstatymų leidėjo vaidmens ir įtvirtinti naują teisę, o tuo pačiu ir pareigą duomenų valdytojams. Todėl panašu, kad šios teisės egzistavimas BDAR ir toliau liks teisinių diskusijų objektu iki kol nebus imtasi konkretesnių veiksmų ES lygmeniu.

Teisė reikalauti žmogaus įsikišimo

ES 29 str. darbo grupė nurodo, kad vienas iš pagrindinių tinkamų priemonių aspektų yra žmogaus įsikišimas.¹⁹⁶ Marco Almada nurodo, kad žmogaus įsikišimas tokiu atveju laikomas būtinu kokybės užtikrinimo būdu, kuris apsaugo nuo to, kad automatizuotu sprendimu nebūtų suvaržomos asmenų teisės ir laisvės.¹⁹⁷ Žmogaus įsikišimas reikštų, kad automatizuotas sprendimas būtų įvertinamas ir interpretuojamas žmogaus, kas užtikrintų didesnę duomenų subjektų teisių užtikrinimą, nes procesas tikriausiai veiktų kaip tam tikra apeliacinė sistema.

Pastebėtina, kad šiuo atveju taikoma dalis tų pačių žmogaus įsikišimo kriterijų, kaip ir kalbant apie su 22 str. 1 d. susijusį žmogaus vaidmens nustatymą automatizuotame duomenų tvarkymu grindžiamame sprendime: tam, kad peržiūrą galėtų atlikti asmuo, jis turi būti tinkamai įgaliotas ir sugebėti tai padaryti. Jis turi peržiūrėti visus duomenis, įskaitant papildomą informaciją, kurią pateikia duomenų subjektas.¹⁹⁸ Tačiau ir šioje vietoje galima kelti klausimą, ar neatsitiks taip, kad greitai metu dirbtinio intelekto sistemos gebės taip tiksliai ir efektyviai veikti, kad bet kokiomis duotomis sąlygomis jų sprendimai bus

---

¹⁹⁴ *Ibid.*, p.35-39.

¹⁹⁵ *Ibid.*, p. 29.

¹⁹⁶ *Ibid.*

¹⁹⁷ ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems*, p. 4.

¹⁹⁸ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679(su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 29.

daug racionalesni nei žmogaus. Tokiu atveju žmogaus įsikišimas ne tik kad nebetektų jokios prasmės, bet ir galėtų tapti žalingas.¹⁹⁹

Vis dėlto pabrėžtina, kad tokia teisė nėra prieinama kiekvienam duomenų subjektui – ji bus prieinama tik tada, kai duomenų tvarkymas bus grindžiamas 2 dalies a arba c punktu. Tačiau ir pasinaudojimas teise gali būti apribotas: minimali asmeninių teisių apsauga automatizuotame tvarkyme apima galimybę, kad duomenų subjektas gali nurodyti tuos aspektus, kurie atskleistų konkretaus atvejo unikalumą ir tuo pačių svarbumą. Todėl, pasak Shulze, tai reiškia, kad duomenų subjektas visada turės pateisinti žmogaus įsikišimą.²⁰⁰ Šiuo atveju vėl galima grįžti prie teisės į sprendimo paaiškinimą klausimo, nes tam, kad duomenų subjektas pateisintų žmogaus įsikišimą, jis turi suprasti sprendimo esmę ir veikimą, o duomenų valdytojas turi pateikti jo paaiškinimą.

Grįžtant prie tinkamomis priemonėmis užtikrinamų teisių, darbo autoriaus nuomone, naudojantis teise reikalauti žmogaus įsikišimo, neišvengiamai daugeliu atvejų kartu pasinaudojama ir kitomis teisėmis: teise ginčyti sprendimą bei teise pareikšti savo požiūrį. Natūralu, kad besikreipiant į duomenų valdytoją dėl automatizuotu duomenų tvarkymu paremto sprendimo ir išreiškiant prašymą, kad šį sprendimą peržiūrėtų žmogus, toks kreipimasis bus argumentuotas (o, kaip ir minėta, toks argumentavimas gali būti ir privalomas duomenų subjektui), t. y. išreikštas vienoks ar kitoks duomenų subjekto požiūris, o pats prašymo pateikimas dėl peržiūrėjimo reikš tokio sprendimo ginčijimą iš duomenų subjekto pusės.

Taigi, apžvelgus tinkamų apsaugos priemonių ir jomis užtikrinamų teisių reguliavimą, galima daryti išvadą, kad šių teisių tinkamas užtikrinimas suteiktų dar daug daugiau skaidrumo ir sumažintų klaidų, atsiradusių automatizuotame sprendimų priėmime, tikimybę. Tačiau galima įžvelgti ir keletą trūkumų: nėra visiškai aiškus teisės gauti sprendimo paaiškinimą statusas visame Reglamente, taip pat gali būti keliamas klausimas dėl teisės į žmogaus įsikišimą prasmingumo, kai automatizuotu duomenų tvarkymu paremtas sprendimas gali būti daug objektyvesnis ir racionalesnis nei jį peržiūrinčio žmogaus.

3.5. Santykis su teise būti informuotam ir teise susipažinti su duomenimis

BDAR 13 str. 2 d. f punkte ir 14 str. 2 d. g punkte reikalaujama, kad duomenų valdytojais duomenų gavimo metu pateiktų konkrečią, lengvai prieinamą informaciją apie

---

¹⁹⁹ ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems*, p. 5.

²⁰⁰ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 27.

automatizuotą sprendimų priėmimą, grindžiamą tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, dėl kurio kyla teisinių pasekmių arba panašiu būdu daromas didelis poveikis. Reglamento 15 str. 1 d. h punkte duomenų subjektams taip pat suteikiama teisė gauti tą pačią informaciją apie automatizuotą sprendimų priėmimą, įskaitant profiliavimą, kaip ir minėtuose 13 str. ir 14 str. punktuose, tiesa, čia tokią informaciją duomenų valdytojas turi pateikti bet kada duomenų subjektui paprašius.

ES 29 str. darbo grupė išskiria, kad be bendrųjų informacijos reikalavimų, duomenų valdytojas, priimančias 22 str. 1 d. apibrėžtus automatizuotus sprendimus, privalo:

- suteikti duomenų subjektui informaciją, kad esama automatizuoto sprendimų priėmimo, įskaitant profiliavimą;
- pateikti prasmingą informaciją apie loginį duomenų tvarkymo pagrindimą; ir
- paaiškinti duomenų tvarkymo reikšmę bei numatomas pasekmes.²⁰¹

Viena iš išvelgiamų problemų yra ta, jog šioje vietoje ribota BDAR 22 str. 1 d. taikymo sritis turi poveikį 13-15 straipsniuose nustatytoms teisėms, kai tai susiję su automatizuotais sprendimais, nes, pavyzdžiui, tokia automatizuoto sprendimo priėmimo sistema, kuri yra tik pagalbinis įrankis žmogui priimančiam sprendimą, nebus laikoma automatizuotu sprendimu priėmimu pagal 22 str. 1 d.. Atsižvelgiant į tai, duomenų valdytojas nebus įpareigotas teikti informaciją apie tokios sistemos naudojimą.²⁰² Tiesa, ES 29 str. darbo grupė tokiais atvejais rekomenduoja tik laikytis gerosios praktikos ir pateikti nurodytą informaciją.²⁰³

Kaip matyti iš pateiktos analizės, reguliavimu įvedamos „prasmingos informacijos apie loginį pagrindimą“ ir „reikšmės“ ir „numatomų pasekmių“ sąvokos, kurios Reglamente nėra plėtojamos, tačiau daugiau „prasmingos informacijos apie loginį pagrindimą“ atžvilgiu yra pasisakiusi ES 29 str. darbo grupė. „Prasmingos informacijos apie loginį pagrindimą“ pateikimas reiškia, kad duomenų valdytojas turi duomenų subjektui paprastai paaiškinti loginį sprendimo priėmimo pagrindimą arba kriterijus,

---

²⁰¹ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 26.

²⁰² DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* p. 23.

²⁰³ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 27.

kuriais remiamasi priimant sprendimą.²⁰⁴ Taigi, nepriimtinas toks aiškinimas, kuriame pateikiami sudėtingi algoritmo aiškinimai arba tiesiog visas algoritmas. Tačiau įtvirtinamas ir dar vienas įpareigojimas, kad pateikta informacija turi būti pakankamai išsami, kad duomenų subjektas suprastų, kuo remiantis buvo priimtas tam tikras sprendimas. Todėl duomenų valdytojas turi pasirūpinti, kad paaiškinamas būtų paprastas, suprantamas, tačiau kartu ir pakankamai išsamus, kad duomenų subjektas suprastų, kaip priiminėjami sprendimai. Šioje vietoje įvairūs autoriai vieningai sutaria, kad tokie reikalavimai iškelia labai sunkų uždavinį duomenų valdytojams.²⁰⁵ Automatizuotas sprendimų priėmimas dažnai yra paremtas sudėtingomis algoritmų sistemomis, taip pat ir „besimokančiomis sistemomis“ (angl. *machine-learning*), kai net patiems kūrėjams nėra aišku, kaip veikia jų sistemos. Todėl procesų aiškinimas stengiantis atitikti BDAR ir ES 29 str. darbo grupės nustatytiems standartams, laviruojant tarp paprastumo ir išsamumo, kad duomenų subjektas galėtų suprasti sprendimo priėmimo logiką, gali būti labai sudėtingas. Siekiant įgyvendinti tokius reikalavimus pasitelkiamos ir technologijos, kurios padidina automatizuoto sprendimų priėmimo sistemų skaidrumą ir taip prisideda prie suprantamesnio jų paaiškinimo pateikimo duomenų subjektams.²⁰⁶ Darbo autoriaus nuomone, galima kelti klausimą, kiek tokia pateikta informacija apie duomenų tvarkymo pagrindimą, reikšmę ir pasekmes, bus naudinga vidutiniam duomenų subjektui be patirties ir žinių šioje sferoje. Matyt, tai suteiktų didesnės naudos tik tokiu atveju, jei duomenų subjektas gautų papildomą duomenų valdytojo pateiktos informacijos vertinimą. Žinoma, vien tokios teisės gauti informaciją apie automatizuotą sprendimų priėmimą įtvirtinimas ir reguliavimas yra geras pagrindas užtikrinti skaidrumą ir duomenų subjekto teisę priimti informuotus sprendimus.

BDAR 22 str. 1 d. nuostatos taikymas tik tokiems automatizuotiems sprendimams, kurie neturi jokio žmogaus įsikišimo, turi poveikį ir BDAR 13-15 str. nustatytiems teisėms, nes duomenų valdytojas nėra įpareigojamas teikti informacijos apie tokius automatizuotus sprendimus, kuriuose dalyvauja žmogus. Minėtais straipsniais duomenų valdytojui keliami reikalavimai informuoti duomenų subjektą apie automatizuoto sprendimų priėmimo buvimą, pateikti prasmingą informaciją apie loginį duomenų tvarkymo pagrindimą ir

---

²⁰⁴ ES 29 str. darbo grupė. 2017 m. spalio 3 d. *Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.)*, Nr. WP251 rev. 01, p. 27.

²⁰⁵ DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?*; WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation*, p. 98; ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems*.

²⁰⁶ ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems*, p. 6.

paaiškinti duomenų tvarkymo reikšmę bei pasekmes. Vertinama, kad tokie reikalavimai duomenų valdytojams, kai reikia informaciją pateikti išsamiai, tačiau ir paprastu, suprantamu būdu, gali sukelti didelių sunkumų, nes dėl modernių technologijų ne visos automatizuoto sprendimų priėmimo sistemos yra suprantamos net jų kūrėjams.

Apibendrinimas

Taigi, automatizuotas sprendimų priėmimas yra toks veiksmas, kuris atliekamas technologinėmis priemonėmis, sprendimų procese dalyvaujant arba nedalyvaujant žmogui. Jis yra paremtas automatizuotu duomenų tvarkymu, kuris greitai ir efektyviai apdoroja didelius kiekius informacijos. Šio proceso reglamentavimu Duomenų apsaugos direktyvoje buvo siekiama užtikrinti duomenų subjekto dalyvavimą priimant jam taikomus automatizuotus sprendimus bei kad šių sprendimų priėmime dalyvautų ir žmogus. Buvo baiminamasi, jog asmuo negalės daryti įtakos jo atžvilgiui taikomiems sprendimams, taip pat, kad dėl automatizuoto sprendimų priėmimo sistemų objektyvumo, asmenys, atsakingi už sprendimų priėmimą, nustos patys vertinti aplinkybes ir tiesiog sutiks su kompiuterio priimtu sprendimu. Šie tikslai ir baimės nepaneigti Reglamente, bet dar ir papildyti, išryškinant siekį automatizuotus sprendimus paversti skaidresniais, tikslesniais ir nediskriminuojančiais.

Reglamente įtvirtintą teisę, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, labiau galima laikyti draudimu negu teise. Tačiau pasinaudoti 22 str. 1 d. teikiama apsauga galima tik išskirtiniais atvejais, t. y. tik tada, kai duomenų subjekto atžvilgiu bus taikomas tik visiškai automatizuotu duomenų tvarkymu paremtas sprendimas, kuriame nebus žmogaus įsikišimo. Toks apsaugos susiaurinimas reiškia, kad šia teise bus naudojama retai, nes daugumoje šiuo metu taikomų automatizuotu duomenų tvarkymu paremtų sprendimų dalyvauja žmonės. Taip pat keliamas klausimas dėl žmogaus įsikišimo nustatymo galimybių, nes dėl sudėtingų ir skirtingų technologijų žmogaus vaidmuo sprendimuose gali būti sunkiai nustatomas. Tam, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas automatizuotas sprendimas, tas sprendimas turi jam sukelti teises pasekmes arba panašiu būdu daryti didelį poveikį. Šiuo atveju didelio poveikio kriterijus yra labai abstraktus ir neaiškus, o taip pat svarstoma, kad tokį didelį poveikį ko gero turi įrodinėti pats duomenų subjektas.

Reglamento 22 str. 2 d. nustato tris išimtis, kai nepaisant 1 d. automatizuoti sprendimai gali būti taikomi duomenų subjektams. Jie turi būti būtini sudaryti ar įvykdyti sutarčiai, tokius sprendimus gali leisti ES arba valstybių narių teisė ir tokiems sprendimai gali būti priimami su duomenų subjekto aiškiu sutikimu. Visos šios trys išimtys kelia

problemas: sutarčių atveju, duomenų valdytojai gali nevaržomai nusistatyti tokias sutarčių sąlygas, kokias nori, ir užtikrinti, kad jų sudarytos sutartys su duomenų subjektais galėtų tapti priedanga vykdyti automatizuotą sprendimų priėmimą. Leidimo nustatyto ES arba valstybių narių teisėje atveju baiminamasi, kad skirtingoms valstybėms leidus skirtingus automatizuotus sprendimus bus pažeistas Reglamento siekiamas harmonizavimas. Kai duomenų valdytojas duomenų subjektui taiko automatizuotą sprendimą ir jis yra būtinas siekiant sudaryti ar vykdyti sutartį arba pagrįstas aiškiu duomenų subjekto sutikimu, duomenų valdytojas yra įpareigojamas užtikrinti tinkamas priemones, kad būtų apsaugotos duomenų subjektų teisės laisvės ir teisėti interesai, bent teisė iš duomenų valdytojo reikalauti žmogaus įsikišimo, pareikšti savo požiūrį ir užginčyti sprendimą. Šiuo atveju nėra aiškus teisės gauti sprendimo paaiškinimą statusas Reglamente: nors 22 str. 3 d. ji ir nenustatyta, tačiau minima BDAR 71 konstatuojamojoje dalyje, o tai pat kildinama iš kitų duomenų subjekto teisių.

IŠVADOS

1. Teisę į duomenų perkeliamumą sudaro dvi teisės: teisė gauti asmeninius duomenis ir teisė persiųsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui. Teisės gauti asmeninius duomenis tikslas yra įgalinti duomenų subjektus kontroliuoti savo asmeninius duomenis ir laisvai naudoti juos asmeniniams tikslams. Šios teisės įgyvendinimas užtikrinamas reikalavimu, kad duomenų valdytojais duomenų subjektams duomenis perduotų susistemintu, įprastai naudojamu ir kompiuterio skaitomu formatu. Šie kriterijai turėtų užtikrinti sąveikus perduodamų duomenų formato standartą. Teisės persiųsti asmeninius duomenis iš vieno duomenų valdytojo kitam duomenų valdytojui pagrindinis tikslas yra suteikti laisvę duomenų subjektui valdyti ir kilnoti asmeninius duomenis, taip užtikrinant, jog asmuo nebūtų priverstas naudotis tik vienu internetinių paslaugų teikėju. Duomenų valdytojais turi užtikrinti, kad nebūtų sudaromos kliūtis tokiam persiuntimui. Šios teisės sudedamąja dalimi galimi laikyti duomenų subjekto teisę, kad duomenų valdytojas tiesiogiai persiųstų duomenų subjekto duomenis kitam duomenų valdytojui su sąlyga, jog tai padaryti yra techniškai įmanoma. Tačiau teisė į duomenų perkeliamumą nėra absoliuti: galima gauti arba perkelti tik tokius duomenis, kurių tvarkymas atliekamas automatizuotomis priemonėmis ir pagrįstas sutikimu ar sutartimi, taip pat šie duomenys turi būti susiję su duomenų subjektu ir juos prieš tai duomenų valdytojais turi būti pateikęs pats duomenų subjektas. Ši teisė taip pat neturi daryti neigiamo poveikio kitų asmenų teisėms ir laisvėms.
2. Pagrindinė problematika, susijusi su teisės į duomenų perkeliamumą turiniu yra ta, jog dauguma šios teisės elementų nėra aiškiai apibrėžti, jų keliami kriterijai bei sąlygos yra nekonkretūs ir dviprasmiški. Galima teigti, kad dėl aiškumo trūkumo, kai kurių elementų turinys šiuo metu yra paliktas užpildyti patiems rinkos dalyviams, nes tik nuo jų pačių praktikos priklauso, kokie reikalavimai jiems bus taikomi. Taip pat vertinama, jog įtvirtinti teisės į duomenų perkeliamumą taikymo ribojimai yra pernelyg suvaržantys šios teisės įgyvendinimą, o jų dabartinis aiškinimas nepakankamas ir prieštaringas. Šie minėti trūkumai gali neigiamai paveikti siekį duomenų subjektams suteikti geresnę savo duomenų kontrolę, o pati teisė į duomenų perkeliamumą duomenų subjektams suteikti tik minimalią naudą.
3. Bendrajame duomenų apsaugos reglamente įtvirtinta teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą,

grindžiamas sprendimas, siekia užtikrinti, kad duomenų subjektas galėtų daryti įtaką jam taikomiems automatizuotiems sprendimams. Taip pat siekiama, jog automatizuotas sprendimų priėmimas būtų skaidresnis, tikslesnis ir nediskriminuojantis. Šia teise galima pasinaudoti tik tada, kai duomenų subjekto atžvilgiu taikomo automatizuotu duomenų tvarkymu paremto sprendimo priėmime žmogus visiškai nedalyvauja, ir tik tada, kai šis sprendimas asmeniui turi sukelti teises pasekmes arba panašiu būdu daryti didelį poveikį. Tačiau šiai teisei nustatomos taikymo išimtys: jeigu sprendimas yra būtinas sudaryti ar įvykdyti sutarčiai, taip pat jeigu tokius sprendimus leidžia ES arba valstybių narių teisė arba jeigu su tokiu sprendimu sutiko duomenų subjektas. Jeigu sprendimai yra būtini siekiant įvykdyti arba sudaryti sutartį, taip pat jei dėl jų taikymo sutiko duomenų subjektas, duomenų valdytojai duomenų subjektams turi užtikrinti bent jau šias papildomas teises: teisę reikalauti žmogaus įsikišimo, teisę pareikšti savo požiūrį ir teisę užginčyti sprendimą, taip pat rekomenduojama užtikrinti ir konkrečios informacijos suteikimą duomenų subjektui bei teisę gauti sprendimo paaiškinimą.

4. Pagrindinė problematika, susijusi su teise, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, kyla dėl per siauro šios teisės taikymo tik visiškai automatizuotu duomenų tvarkymu paremtiems sprendimams, dėl ko yra labai sumažinamos galimybės duomenų subjektams pasinaudoti šia teise. Taip pat atskleidžiama problematika susijusi su per daug plačiu arba neaiškiu reglamentavimu: nėra aišku, ar teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, yra labiau teisė ar draudimas, taip pat iki galo neaiškus ir žmogaus įsikišimo į automatizuotą sprendimų priėmimą vertinimas sudėtingų automatizuoto sprendimo priėmimo sistemų kontekste. Manytina, kad šie teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, trūkumai gali trukdyti tinkamam šios teisės įgyvendinimui ir efektyviam duomenų subjektų apsaugai nuo nepageidaujamo automatizuotų sprendimų poveikio.

ŠALTINIAI

Norminiai teisės aktai

Europos Sąjungos teisės aktai

1. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas). *OL L* 119, p. 1–88.
2. Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartija. [2007] *OL C* 303
3. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. *OL 2004 m. specialusis leidimas*, 13 skyrius, 15 tomas, p. 355–374.
4. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis (Universaliųjų paslaugų Direktyva), *OL L* 108, 2002 4 24, p. 51–77.
5. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos (Pagrindų Direktyva), *OL L* 108, 2002 4 24, p. 33–50.
6. 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 922/2009/EB dėl Europos viešojo administravimo institucijų sąveikumo sprendimų (ISA), *OL L* 260, 2009 10 3, p. 20–27, 2 str.

Specialioji literatūra

1. MALINAUSKAITĖ-VAN DE CASTEL, I. *Duomenų subjekto teisės virtualiuose socialiniuose tinkluose*: daktaro disertacija. Socialiniai mokslai, teisė (01S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2017
2. ŠTAREIKĖ, E.; KAUSTEKLYTĖ-TUNKEVIČIENĖ, S. *Pagrindinės duomenų subjekto teisės ir jų užtikrinimas pagal ES Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą*. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka (20). Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2018.
3. ALMADA, M. *Human Intervention in Automated Decision-Making: Toward the Construction of Contestable Systems* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2

- d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3264189>.
4. BAPAT, A. *The new right to data portability* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.huntonak.com/images/content/3/1/v2/3122/The_new_right_to_data_portability_Bapat.pdf>.
  5. BYGRAVE L. A. Minding the machine: Article 15 of the EC data protection directive and automated profiling. *Computer Law & Security Report*, 2017, volume 17, p. 17–24 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://folk.uio.no/lee/oldpage/articles/Minding_machine.pdf>.
  6. Centre for Information Policy Leadership. *Comments on the Article 29 Data Protection Working Party's "Guidelines on the right to data portability" (adopted on 13 December 2016)* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.informationpolicycentre.com/uploads/5/7/1/0/57104281/cipl_comments_on_wp29_data_portability_guidelines_15_february_2017.pdf>.
  7. CUSTERS, B.; URSIC, H. *Big data and data reuse: a taxonomy of data reuse for balancing big data benefits and personal data protection*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3046774>.
  8. DE HERT, P., et al. *The right to data portability in the GDPR: Towards user-centric interoperability of digital services* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0267364917303333>>.
  9. DREYER, S.; SCHULZ, W. *The General Data Protection Regulation and Automated Decision-making: Will it deliver?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/GDPR.pdf>>.
  10. ELISH, M. C. *Moral Crumple Zones: Cautionary Tales in Human-Robot Interaction* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2757236>. (2016)
  11. FLENDROVSKY, A. *The scope of the right to access under the fundamental right of data protection*. Vienna: Online Journal of International Constitutional Law, 2008, L. 212.

12. GERADIN, D.; KUSCHEWSKY, M. *Competition Law and Personal Data: Preliminary Thoughts on a Complex Issue*, 2013 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2216088>.
13. GOODMAN, B.; FLAXMAN, S. *European Union regulations on algorithmic decision-making and a „right to explanation“* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://arxiv.org/abs/1606.08813>>;
14. GRAEF, I. *Data Portability and Data Control: Lessons for an Emerging Concept in EU Law*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916058>.
15. LYNSKEY, O. *Aligning Data Protection Rights with Competition Law Remedies? The GDPR Right to Data Portability*, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/317553358_Aligning_data_protection_rights_with_competition_law_remedies_The_GDPR_right_to_data_portability>.
16. MALGIERI, G. *Property and (Intellectual) Ownership of Consumers' Information: A New Taxonomy for Personal Data*, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2916058>.
17. MANTELERO, A. The EU Proposal for a General Data Protection Regulation and the roots of the ‘right to be forgotten‘. *Computer Law & Security Review*, 2013, t. 29, Nr. 3, p. 229-235 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 28 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2473151>.
18. MATZ, S. C. et al. *Psychological targeting as an effective approach to digital mass persuasion*, 2016 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.pnas.org/content/114/48/12714>>.
19. MENDOZA, I.; BYGRAVE, L. A. *The Right Not to Be Subject to Automated Decisions Based on Profiling*, University of Oslo Faculty of Law Research Paper, May 8, 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2964855>.
20. POLAŃSKI, P. P. *Some thoughts on data portability in the aftermath of the Cambridge Analytica scandal* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.kluwerlawonline.com/abstract.php?area=Journals&id=EuCML2018030>>.

21. Privacy International. *Data Is Power: Profiling and Automated Decision-Making in GDPR* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://privacyinternational.org/report/1718/data-power-profiling-and-automated-decision-making-gdpr>>.
22. PURTOVA, N. *The Illusion of Personal Data as No One's Property*, 2013 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2346693>.
23. SCUDIERO, L. *Bringing Your Data Everywhere: A Legal Reading Of The Right To Portability* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://heinonline.org/HOL/P?h=hein.journals/edpl3&i=125>>.
24. SPINELLO, R. A.; TAVANI, H. T. *Readings in Cyberethics*. Massachusetts: Jones and Barlett Publishers, 2004, p. 420–426.
25. URSIC, H. *Unfolding the New-Born Right to Data Portability: Four Gateways to Data Subject Control* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 31 d.]. Prieiga per internetą: <<https://script-ed.org/article/unfolding-the-new-born-right-to-data-portability-four-gateways-to-data-subject-control/>>.
26. VAN DER AUWERMEULEN, B. How to attribute the right to data portability in Europe: A comparative analysis of legislations. *Computer Law & Security Review*, 2017, t. 33.
27. VANBERG, D.; ÜNVER, MB. *The right to data portability in the GDPR and EU competition law: odd couple or dynamic duo?* 2017 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ejlt.org/article/view/546/726>>.
28. VEALE, M.; EDWARDS, L. *Clarity, Surprises, and Further Questions in the Article 29 Working Party Draft Guidance on Automated Decision-Making and Profiling* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/322374664_Clarify_Surprises_and_Further_Questions_in_the_Article_29_Working_Party_Draft_Guidance_on_Automated_Decision-Making_and_Profiling>
29. WACHTER, S.; MITTELSTADT, B.; ir FLORIDI, L. *Why a Right to Explanation of Automated Decision-Making Does Not Exist in the General Data Protection Regulation* [interaktyvus] [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://www.researchgate.net/publication/312597416_Why_a_Right_to_Explanation_of_Automated_Decision-Making_Does_Not_Exist_in_the_General_Data_Protection_Regulation>

30. WIEDEMANN, K. *Automated Processing of Personal Data for the Evaluation of Personality Traits: Legal and Ethical Issues* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3102933>.

Teismų praktika

Europos Sąjungos Teisingumo Teismo praktika

1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. *2014 m. gegužės 13 d. sprendimas Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González’, C-131/12, EU EU:C:2014:317.*

Soft law šaltiniai

ES 29 str. darbo grupės nuomonės ir gairės

1. ES 29 str. darbo grupė. *2007 m. birželio 20 d. Nuomonė dėl privačių duomenų koncepcijos, Nr. WP173* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.clinicalstudydatarequest.com/Documents/Privacy-European-guidance.pdf>>.
2. ES 29 str. darbo grupė. *2013 m. balandžio 2 d. Nuomonė dėl tikslo ribojimo, Nr. WP 203* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2013/wp203_en.pdf>.
3. ES 29 str. darbo grupė. *2016 m. gruodžio 13 d. Gairės dėl teisės į duomenų perkėlimą (su paskutiniaisiais pakeitimais 2017 m. balandžio 5 d.), Nr. WP 242 rev. 01* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/document.cfm?doc_id=44099>.
4. ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. spalio 3 d. Gairės dėl automatizuoto atskirų sprendimų priėmimo ir profiliavimo pagal Reglamentą 2016/679 (su paskutiniaisiais pakeitimais 2018 m. vasario 6 d.), Nr. WP251 rev. 01,* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/document.cfm?action=display&doc_id=49826>.

5. ES 29 str. darbo grupė. *2017 m. lapkričio 28 d. Gairės dėl sutikimo pagal Reglamentą 2016/679 (peržiūrėta ir priimta 2018 m. balandžio 10 d.) Nr. WP259 red. 01.*

Europos Komisijos dokumentai

6. Europos Komisija. 2012 m. sausio 25 d. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas SEK(2012) 72 final. Poveikio vertinimas [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/sec_2012_72_en.pdf>.
7. Europos Komisija. Komunikatas COM (92) 422 final – SYN 287, p. 26 [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://aei.pitt.edu/10375/1/10375.pdf>>.
8. Europos Komisija. *Komunikatas COM (90) 314 final – SYN 287, p. 29* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://aei.pitt.edu/3768/1/3768.pdf>>.
9. Europos Komisija. Guide to the Approximation of European Union Environmental Legislation [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ec.europa.eu/environment/archives/guide/annex1.htm> >.

Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūno dokumentai

1. European Data Protection Supervisor. *Opinion. Meeting the challenges of big data. A call for transparency, user control, data protection by design and accountability*, [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 1 d.]. Prieiga per internetą: <https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-11-19_big_data_en.pdf>.
2. European Data Protection Supervisor. *Recommendations on the EU's options for data protection reform (2015/C 301/01)* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/15-07-27_gdpr_summary_en_0.pdf>.

Kiti šaltiniai

1. 2014 m. kovo 12 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (COM(2012)0011 – C7-0025/2012 – 2012/0011(COD)).

2. *Data Transfer Project* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://datatransferproject.dev/>>.
3. European Union Agency for Fundamental Rights, Council of Europe. *Handbook on European data protection law*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014, p. 106-107.
4. GAGNIER, C. *A Social Network Users' Bill of Rights: "You" Must Decide* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.w3.org/2011/track-privacy/papers/GagnierMargossian.pdf>>.
5. Information Commissioner's Office. *What is automated individual decision-making and profiling?* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/automated-decision-making-and-profiling/what-is-automated-individual-decision-making-and-profiling/>>.
6. KERR, I.; EARLE, J. *Prediction, Preemption, Presumption: How Big Data Threatens Big Picture Privacy* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-and-big-data-prediction-preemption-presumption/>>.
7. Lietuvos Respublikos Valstybės kontrolė. *2013 m. gruodžio 11 d. Valstybinio audito ataskaita. Automatinių būdu tvarkomų asmens duomenų apsauga, Nr. VA-P-90-3-21* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.vkontrolė.lt/failas.aspx?id=3088>>.
8. MEYER, D. *European Commission, experts uneasy over WP29 data portability interpretation* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. balandžio 2 d.]. Prieiga per internetą: <<https://iapp.org/news/a/european-commission-experts-uneasy-over-wp29-data-portability-interpretation-1/>>.
9. NATI, M. *Data Portability 2.0 is yet to come* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://medium.com/mydata/data-portability-2-0-is-yet-to-come-1c438c2a96c1>>.
10. *Ocean Protocol* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://oceanprotocol.com/>>.
11. *Personium* (informacinis tinklapis) [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://personium.io/en/index.html>>.
12. SAAD, C. *The data portability landscape – An update* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą:

<<http://blog.dataportability.org/2008/12/18/the-data-portability-landscape-an-update/>>.

13. Tarptautinė standartizavimo organizacija. *Terminai ir apibrėžimai* [interaktyvus]. [žiūrėta 2019 m. kovo 30 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.iso.org/obp/ui/#iso:std:iso-iec:2382:ed-1:v1:en>>.

SANTRAUKA

Europos Sąjungos Bendrajame duomenų apsaugos reglamente, įsigaliojusiam 2018 m. gegužės 25 d., buvo įtvirtinta visiškai nauja teisė į duomenų perkeliamumą. Taip pat iš Duomenų apsaugos direktyvos 15 str. buvo perkelta ir atnaujinta teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas,. Šios dvi teisės yra ypač aktualios dabar, kai asmeniniai duomenys tampa daugelio skaitmeninių kompanijų pajamų šaltiniu ir yra nuolatos naudojami bandant nuspėti asmens elgseną ir taip paveikti jo pasirinkimus. Todėl šio darbo tikslas yra atskleisti ir išnagrinėti teisės į duomenų perkeliamumą bei teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, turinį, jo elementus bei išanalizuoti su jais susijusią problematiką.

Darbo tyrimas atskleidė, jog teisę į duomenų perkeliamumą sudaro dvi teisės: teisė gauti duomenis ir teisė persiųsti asmeninius duomenis kitam duomenų valdytojui, o šią teisę papildo galimybė, kad duomenų valdytojas duomenų subjekto duomenis tiesiogiai persiųstų kitam duomenų valdytojui, jeigu tai techniškai įmanoma. Analizės metu nustatyta, kad dauguma šios teisės elementų nėra aiškiai apibrėžti. Taip pat teisės taikymo ribojimai yra pernelyg suvaržantys, jų aiškinimas nepakankamas ir prieštaringas. Dėl šių trūkumų gali būti neigiamai paveiktas siekis duomenų subjektams suteikti geresnę savo duomenų kontrolę.

Taip pat nustatyta, kad teisė, kad duomenų subjektui nebūtų taikomas tik automatizuotu duomenų tvarkymu, įskaitant profiliavimą, grindžiamas sprendimas, užtikrina galimybę pasinaudoti jos teikiama apsauga tik tais atvejais, kai duomenų subjekto atžvilgiu taikomo automatizuoto sprendimo priėmimo nedalyvauja žmogus. Toks ribojimas laikomas smarkiai sumažinančiu duomenų subjektų galimybes pasinaudoti šia teise ir jos apsauga. Taip pat nėra aišku, ar teisė yra teisė ar draudimas. Problematiškas ir žmogaus vaidmens nustatymas automatizuotame sprendimų priėmimo, pasigendama detalesnio reguliavimo. Todėl vertinama, kad šie aspektai gali sutrukdyti šios teisės įgyvendinimui ir efektyviai duomenų subjektų apsaugai.

SUMMARY

EU General Data Protection Regulation, which came into force on 25 May 2018, introduces a brand new right to data portability. Also, the updated right not to be subject to automated decisions was transferred from the Article 15 of Data Protection Directive. These two rights are particularly relevant now, when personal data is becoming a main source of income for many digital companies and it is used to predict a person's behavior and thus influences their choices. Therefore, the aim of this thesis is to analyze the content of the right to data portability and the right not to be subject to automated decisions, its elements and to analyze issues related to them.

The analysis reveals that the right to data portability consists of two rights: the right to receive the personal data and the right to transmit the data to another controller. The latter right is supplemented by the data subject right to have their personal data transmitted directly from one controller to another, where technically feasible. The analysis found that most elements of this right are not clearly defined. Also, restrictions on the application of the right are too restrictive, their current interpretation is insufficient and contradictory. These shortcomings may adversely affect the goal to grant data subject with the better control of their personal data.

The right not to be subject to automated decisions, including profiling can be only applied when there is no person is involved in the automated decision making process. Such a limitation is considered to significantly reduce the data subject's ability to exercise this right and its protection. It is also unclear whether the right not to be subject to automated decisions is a right or a ban. Also, a human role in the automated decision making is another problematic aspect and is lacking a more detailed regulation. Therefore, it is assessed that these aspects may hinder the implementation of the right and the effective protection of data subjects.